

**VASTUULLISENA PIDETTYJEN SUOMALAISTEN
OSAKEYHTIÖIDEN VASTUULLISUUSRAPORTOINTI
JA COVID-19-PANDEMIAN VAIKUTUS
VASTUULLISUUDEN RAPORTOINTIIN**

**Jyväskylän yliopisto
Kauppakorkeakoulu**

Pro gradu -tutkielma

2021

**Tekijä: Sanni Weckman
Oppiaine: Laskentatoimi
Ohjaaja: Antti Rautiainen**

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

TIIVISTELMÄ

<i>Tekijä</i> Sanni Weckman	
<i>Työn nimi</i> Vastuullisena pidettyjen suomalaisten osakeyhtiöiden vastuullisuusraportointi ja Covid-19-pandemian vaikutus vastuullisuuden raportointiin	
<i>Oppiaine</i> Laskentatoimi	<i>Työn laji</i> Pro gradu -tutkielma
<i>Aika (pvm.)</i> 30.5.2021	<i>Sivumäärä</i> 85
<i>Tiivistelmä – Abstract</i> <p>Yritysten vastuullisuus on koko ajan kasvava trendi ja se asettaa niin yrityksille kuin sijoittajillekin uusia odotuksia. Vastuullisuuden trendi on velvoittanut organisaatioita vastaamaan sidosryhmien tarpeisiin ja kestävän kehityksen raportointi on yleistynyt viime vuosina ympäri maailmaa.</p> <p>Tämän pro gradu -tutkielman tavoitteena on tarkastella suomalaisten listayhtiöiden vastuullisuusraportointia ja saada käsitys siitä millaista vastuullisuuden informaatiota vastuullisina pidetyt suomalaiset yritykset raportoivat ja miten se eroaa saman toimialan vertailuyrityksen vastuullisuusraportoinnista. Vastuullisuusraportteja tarkastellaan maailmanlaajuisesti tunnetuimman yritys vastuun viitekehyksen, Global Reporting Initiativen, standardien perusteella ja vastuullisuusinformaation laatua tarkastellaan raportoitujen vastuullisuuden tavoitteiden, arvojen, käytänteiden ja mittareiden perusteella.</p> <p>Tutkielman aineistona käytetään 12 suomalaisen osakeyhtiön julkisia vastuullisuusraportteja, jotka ovat joko erillisiä julkaisuja tai osana vuosikertomusta, kirjanpidollisia tunnuslukuja sekä tiettyjä osavuosikatsauksia. Tutkielman tavoitteena oli saada aineistoon kuuden vastuullisena pidetyn yrityksen vastuullisuusraportit sekä näille yrityksille samalta toimialalta valittujen vertailuyritysten vastuullisuusraportit. Lisäksi tutkielmassa tarkastellaan näiden yritysten menestystä osakemarkkinoilla markkinoiden kohdatessa maailmanlaajuisen kriisin, Covid-19-pandemian. Jotta vastuullisuuden raportoinnista kriisiaikana saataisiin hyvä kuva, tarkastellaan myös yritysten osavuosikatsauksia pandemian alkuaikoina.</p> <p>Tutkielmassa tuli ilmi, että vastuullisen mielikuvan luoneen yrityksen tai jonkin vastuullisuustunnustuksen saaneen yrityksen raportointi ei välttämättä eroa samalta toimialalta valitun vertailuyrityksen vastuullisuusinformaation laadun kannalta kovinkaan paljon, vaan yrityksen toimiala ja toimintaympäristö ja sen luomat haasteet muokkaavat raportoivan yrityksen tuottamaa vastuullisuusinformaatiota. Yrityksen vastuullisuus ei myöskään vaikuta osakekurssien kriisinsietokykyyn pandemian horjuttaessa markkinoita.</p>	
<i>Asiasanat</i> vastuullisuusraportointi, vastuullinen sijoittaminen, GRI, Covid-19-pandemia	
<i>Säilytyspaikka</i> Jyväskylän yliopiston kirjasto	

LYHENTEET

GRI (Global Reporting Initiative) = Kansainvälinen raportointiohjeisto

ESG (Environmental, Social, Governance) = Vastuullisuuden näkökulmat: ympäristö, ihmiset, hallinto

CSR (Corporate social responsibility) = Yritysten yhteiskuntavastuu

KUVIOT

KUVIO 1 Informaation laatu vastuullisuusraporteissa

KUVIOT 2-10 Tarkastelussa olevien yritysten spesifejä poimintoja yrityskohtaisista vastuullisuuden tavoitteista ja arvoista aineiston vastuullisuusraporteista

KUVIOT 11-16 Tarkastelussa olevien yritysten osakekurssikehitykset aikavälillä 2.1.2021-30.4.2021

TAULUKOT

TAULUKKO 1 GRI-raportointikehyksestä analyysiin poimitut kriteerit

TAULUKKO 2 Tutkielman aineiston kuvailua

TAULUKKO 3 Tarkasteluyritysten osakkeen hinnan prosentuaaliset muutokset tarkastelu-ajanjaksoilla

TAULUKOT 4-15 Otteita tarkasteluyritysten osavuosisikatsauksista Q1 ja Q2 2020, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	7
1.1	Vastuullisuusteeman esittely	7
1.2	Tutkielman tavoite.....	8
1.3	Tutkimusmetodologia ja tutkimuksen rakenne	9
2	TEORIA.....	10
2.1	Vastuullisuus.....	10
2.2	Vastuullinen liiketoiminta.....	11
2.3	Global Compact -aloite	12
2.4	Vastuullisuusraportointi.....	13
2.4.1	Legitimaatio	15
2.4.2	EU-tason sääntely	17
2.4.3	GRI-standardit	18
2.5	Työkaluja vastuullisuusarviointiin	20
2.6	Vastuullinen sijoittaminen	21
2.6.1	Vastuullisen sijoittamisen strategioita	22
2.6.2	PRI vastuullisen sijoittamisen periaatteet.....	24
3	AINEISTO JA MENETELMÄ.....	26
3.1	Aineisto	26
3.2	Menetelmä	27
3.2.1	GRI-raportointikehyksestä analyysiin poimittuja kriteereitä... ..	29
3.2.2	Hyvän vastuullisuusraportoinnin käytänteet.....	31
3.2.3	Toimialakohtaiset vastuullisuuden haasteet.....	32
3.2.4	Kvantitatiivinen katsaus tarkasteluyritysten sekä vertailuyritysten menestyksestä markkinoilla Covid-19 kriisin aikana	33
4	TUTKIMUKSEN TULOKSET.....	34
4.1	UPM-Kymmene Oyj ja Stora Enso Oyj (metsäteollisuus).....	35
4.2	Kesko Oyj ja Tokmanni Group Oyj (Päivittäistavara-kauppa)	38
4.3	Valmet Oyj ja Konecranes Oyj (Teollisuustuotteet ja -palvelut).....	41
4.4	Ponsse Oyj ja Caverion Oyj (Teollisuustuotteet ja -palvelut).....	45
4.5	Kone Oyj ja Wärtsilä Oyj Abp (Teollisuustuotteet ja -palvelut)	48
4.6	Martela Oyj ja Fiskars Oyj Abp (Kotitaloustarvikkeet).....	51
4.7	Kvantitatiivinen arvio menestyksestä kriisiaikana tarkastelu- sekä vertailuyrityksistä.....	53
4.8	Vastuullisuuden raportointi kriisiaikana: osavuositarkastukset.....	58
5	JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI.....	71
5.1	Johtopäätökset.....	71
5.2	Jatkotutkimusaiheet.....	74

LÄHTEET	76
LIITE	84

1 JOHDANTO

1.1 Vastuullisuusteeman esittely

Yritysten vastuullisuus on koko ajan kasvava trendi ja se asettaa niin yrityksille kuin sijoittajillekin uusia odotuksia. Vastuullisuuden trendi on velvoittanut organisaatioita vastaamaan sidosryhmien tarpeisiin ja kestävän kehityksen raportointi on yleistynyt viime vuosina ympäri maailmaa. Kestävän kehityksen raportit tai vastuullisuusraportit ovat työkalu, jolla organisaatiot voivat tasapainottaa taloudellisen, ympäristöllisen ja sosiaalisen ulottuvuuden. Vastuullisuusraporttien pääpaino ei nykyään ole ainoastaan pakollisten säännösten noudattamisessa tai organisaation maineen parantamisessa, vaan liiketoiminnan tehostamisessa ja tuottavuuden parantamisessa. (Tate, Ellram & Kirchoff, 2010.)

Yritysvastuu- ja vastuullisuusraporteissa keskitytään yritysvastuun kolmeen osaan, eli ympäristövastuuseen, sosiaaliseen suorituskykyyn sekä hyvään hallintotapaan. Ympäristöasioita, joihin sijoittajat haluavat vaikuttaa voivat olla esimerkiksi ilmastonmuutostyöskentely, luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen tai energiatehokkuus. Sosiaaliin ongelmiin lukeutuvat esimerkiksi ihmisoikeudet, lasten oikeudet, työntekijöiden oikeudet sekä henkilöstöpolitiikka. Vaikka nämä kaksi osa-aluetta mielletään usein vastuullisuudeksi, myös hallintotapa-asiat, kuten hallituksen riippumattomuus, palkitsemisjärjestelmät ja korruption vastainen toiminta, ovat osa vastuullisuutta. (Hyrskke ym., 2020, s. 17.)

Toinen tapa jaotella yritysvastuuta on jaottelu taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristövastuuseen. Taloudellinen vastuu on yrityksen koko liiketoiminnan perusta ja näin ollen sitä ei yleensä mielletä vastuullisuudeksi. Taloudellisen vastuun osa-aluetta ei voi kuitenkaan jättää pois vastuullisuutta tutkiessa, sillä se on muun muassa tuottavaa taloudenpitoa, työpaikkojen luomista sekä verojen ja palkkojen maksamista. (Hanikka ym., 2007.)

Pörssiin listattujen yritysten kommunikointia sijoittajien kanssa on pidetty hankalana (Schadewitz & Niskala, 2010). Yritysten suorituskykyä voidaan yhä enemmän liittää esimerkiksi aineettomiin hyödykkeisiin sekä tutkimus- ja kehitystoimintaan ja niitä tulisi pitää arvoa tuottavina, mahdollistavina resursseina

yhdessä aineellisten hyödykkeiden kanssa (Lev, 2019). Tämän vuoksi merkittävä osa yrityksen arvosta perustuu odotettuihin tuottoihin ja tulevaisuuden ennusteisiin. Puutteellinen kommunikointi yrityksen ja sijoittajien välillä voi näin ollen heijastua yrityksen pääomakustannuksiin (Healy & Palepu, 2001).

Useat yritykset julkaisevat vastuullisuusraportteja, mutta vain harvat yhdistävät tämän informaation taloudelliseen informaatioon. Sijoittajat eivät saa kokonaiskuvaa siitä, millä tavoin ja kuinka paljon vastuullisuus lisää yrityksen arvoa ja näin ollen sijoittajat tekevät sijoituspäätöksiä puutteellisella informaatiolla. (Slater & Gilbert, 2004.)

1.2 Tutkielman tavoite

Tämän tutkielman keskeinen tavoite on saada käsitys siitä, millaista vastuullisuuden informaatiota vastuullisen mielikuvan luoneet yritykset tuottavat ja mikä on näiden yritysten vastuullisuusinformaation laatu ja laajuus. Vastuullisena pidetyt yritykset ovat tässä tutkielmassa sellaisia, jotka ovat saavuttaneet joko kansainvälisesti tai kansallisesti vastuullisen yrityksen aseman, esimerkiksi saavuttamalla jonkin vastuullisen yrityksen tunnustuksen tai palkinnon. Näiden vastuullisena pidettyjen yritysten vastuullisuusraportointia verrataan samalta toimialalta valitun vertailuyrityksen vastuullisuusraportointiin, niin tilinpäätöksen yhteydessä julkaistavien vastuullisuusraporttien kuin osavuosikatsaustenkin osalta. Tutkielman toteutusajan kannalta merkittävä tapahtuma markkinoilla oli vuoden 2020 alkupuolella maailmanlaajuisesti levinnyt Covid-19-pandemia, jonka aiheuttaman kriisin vaikutukset näkyvät osakemarkkinoilla laajasti. Mielienkiintoista on se, miten globaali kriisi vaikuttaa yritysten vastuullisuusraportointiin ja miten vastuullisena pidetyt yritykset pärjäävät osakemarkkinoilla kriisin aikana verrattuna saman toimialan vertailuyrityksiin.

Tutkielma halutaan toteuttaa sijoittajan näkökulmasta, jonka vuoksi tutkielmaan yhdistetään kvalitatiivisia ja kvantitatiivisia tutkimusmenetelmiä. Kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tutkimusmenetelmät eivät ole täysin toisiaan vastakkaisia menetelmiä eikä näitä menetelmiä tule aina täydellisesti erottaa toisistaan, vaan menetelmiä voidaan käyttää myös rinnakkain ja toisiaan täydentäen (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, s. 136).

Tutkimuskysymykset:

1. Millaista vastuullisuuden informaatiota vastuullisina pidetyt suomalaiset yritykset raportoivat ja miten se eroaa saman toimialan vertailuyrityksen vastuullisuusraportoinnista?
2. Miten vastuullisena pidetyt yritykset sekä niille valitut vertailuyritykset pärjäävät talouden kohdatessa maailmanlaajuisen kriisin (tässä tapauksessa Covid-19-pandemia)?
3. Miten vastuullisuuden osa-alueet otetaan huomioon raportoinnissa globaalin kriisin vaikuttaessa toimintaympäristöön?

1.3 Tutkimusmetodologia ja tutkimuksen rakenne

Työn rakenne etenee seuraavasti: johdannon jälkeen toisessa luvussa käydään läpi vastuullisuuden käsitettä ja mitä vastuullisuus tarkoittaa liiketoiminnassa. Seuraavaksi esitellään vastuullisuusraportointiin liittyvää legitimaatiota, standardeja sekä mahdollisia työkaluja vastuullisuusarviointiin. Seuraavassa alaluvussa esitellään lyhyt katsaus vastuulliseen sijoittamiseen ja sen strategioihin, sillä vastuullinen sijoittaminen on nouseva trendi, joka on yksi motivaattori yrityksille tuottaa laajaa ja laadukasta vastuullisuusinformaatiota.

Teoriakappaleiden jälkeen kolmannessa luvussa esitellään tutkimuksen aineisto sekä tutkimusmenetelmät, jonka jälkeen neljännessä luvussa tutkimuksen tulokset. Viidennessä luvussa esitellään tutkimuksesta johdetut johtopäätökset sekä mahdollisuuksia ja ideoita tuleviin tutkimuksiin.

Tutkielman aineistona käytetään 12 suomalaisen osakeyhtiön julkisia vastuullisuusraportteja, kirjanpidollisia tunnuslukuja sekä osavuosikatsauksia. Raporttianalysissa käytetään kriteereinä yrityksen omia asettettuja vastuullisuuden tavoitteita, yrityksen vastuullisuuteen liittyviä arvoja, ja Global Reporting Initiativen (GRI) raportointiohjeistoa. Vertailussa korostetaan raporttien laajuutta, vastuullisuusinformaation laatua, keskeisiä raporoitavia asioita sekä aihepiirejä sekä raporttien sisältämiä käsitteitä.

Kvantitatiivinen osa tutkielmaa koostetaan tarkastelemalla vastuullisina pidettyjen yritysten sekä samalta toimialalta olevien vertailuyritysten osakkeen hinnan kehitystä aikavälillä 1.1.2019-30.4.2021. Tällä aikavälillä markkinat ovat kohdanneet Covid-19-pandemiasta johtuvan globaalin kriisitilanteen, ja tutkielman tarkoituksena on tarkastella vastuullisina pidettyjen yritysten kriisinsietokykyä ja osakkeenomistajille tuottamaa lisäarvoa kriisitilanteissa.

2 TEORIA

2.1 Vastuullisuus

Viime aikoina sijoittajat ovat kiinnittäneet erityistä huomiota yritysten toimintaan, etenkin sosiaalisesti vastuulliseen sekä ympäristön kannalta vastuulliseen toimintaan. Osa sijoittajista valitsee ja rajaa sijoituksiaan perustuen näihin vastuullisiin toimiin. Vastuullisuuden käsite pitää sisällään karkeasti kolme ulottuvuutta, ympäristöasiat, sosiaaliseen vastuuseen liittyvät tekijät sekä hallintotapa-asiat. (Latinovic & Obradovic, 2013). Nämä ovat niin sanotut ESG (*Environmental, Social, Governance*) -periaatteet. Näitä vastuullisuustoimia voidaan arvioida ja määrittää monilla eri indikaattoreilla, jotka voidaan edelleen liittää osaksi sijoitusstrategiaa. (Latinovic & Obradovic, 2013.)

Vastuullisuus vaikuttaa olevan edelleen kasvava megatrendi, jolla on myös merkittävä vaikutus yritysten kilpailustrategian luomisessa ja kehittämisessä. Viime vuosikymmenenä ympäristöongelmat vaikuttivat suurelta osin monien yritysten arvonluomiseen. Latinovic ja Obradovic (2013) sanovat tämän liittyvän kasvavaan kilpailuun luonnonvaroista. Ulkoisvaikutukset, kuten hiilidioksidipäästöt sekä veden kulutus nähdään suurena vaikutuksena yrityksen toimintaan ja tehokkuuteen ja tämän vuoksi yritysten tulisi liittää strategioihinsa innovaatioita energiatehokkuuteen sekä uusiutuvien energialähteiden käyttöön liittyen. Latinovic ja Obradovic (2013) määrittelevät neljä vaihetta liittyen trendiin yritysten arvonluontiprosessista vastuullisuuden näkökulmasta:

1. Ensimmäisessä vaiheessa arvioidaan kustannukset, riskit sekä mahdollisuudet jätteiden vähentämiseen
2. Toisessa vaiheessa arvioidaan mahdollisuudet uusiin prosesseihin
3. Kolmannessa vaiheessa uusien lähestymistapojen yhdistyttyä yritysstrategiaan saadaan tuloskasvua
4. Neljännessä vaiheessa uusi liiketoimintamalli lisää yrityksen aineetonta pääomaa, joka lisää pitkällä aikavälillä yrityksen kilpailuetua.

Latinovicin sekä Obradovicin (2013) mukaan yritys voi saavuttaa tämän vastuullisuustrendin myötä kilpailuetua, kunhan se integroidaan strategisesti sekä systemaattisesti yrityksen johtamiseen, metodeihin, strategiaan, hallintoon ja raportointiin. Latinovic ja Obradovic (2013) puhuvat myös vastuullisuuden mittariston puuttumisesta ja heidän mukaansa yritykset eivät raportoi vastuullisuudesta riittävän ristiriidattomasti.

Vastuullisuuden ongelmiin ja niiden ratkaisemiseen löytyy aiemmasta kirjallisuudesta useita eri näkökulmia. Laine (2005) esittelee kaksi vastuullisuuden näkökulmaa: heikon ja vahvan vastuullisuuden. Nämä kaksi selkeästi eroteltavissa olevaa vastuullisuuden lähestymistapaa esittelevät erilaisia näkökulmia siitä, mikä esimerkiksi ympäristön tila tällä hetkellä on ja kuinka yhteiskunta reagoi ympäristön ongelmiin.

Niin sanottu heikko lähestymistapa vastuullisuuteen pitää sosiaalisia ja ympäristöllisiä ongelmia vähemmän vakavina kuin vahva lähestymistapa. Tässä lähestymistavassa vastuullisuuden ongelmat ovat huomioitu, mutta niiden ei uskota aiheuttavan perustavanlaatuisia seuraamuksia ihmiskunnan kehitykselle, vaan se uskoo, että nämä ongelmat voidaan ratkaista käsittelemällä ne nykyisen yhteiskunnan ja talouden rakenteiden puitteissa. Heikon lähestymistavan näkökulmasta ongelmat ovat ratkaistavissa oppimisen kautta sekä kehittämällä olemassa olevia rakenteita esimerkiksi markkinataloudessa. Näin ollen heikon näkökulman mukaan sosiaalisesti, ympäristöllisesti ja hallinnollisesti vastuullinen yhteiskunta on mahdollista saavuttaa lyhyelläkin aikavälillä lisäämällä taloudellista kasvua ja muita yhteiskunnan päätavoitteita, joihin vastuullisuus luonnollisesti kuuluu. Vastuullisuuden kehitystä pidetään siis niin sanotusti itsestään tapahtuvana lisätuotoksena, kunhan muita yhteiskunnan sosiaalisia ja taloudellisia prosesseja kehitetään eteenpäin. Ympäristö nähdään resurssintarjoajana, jonka avulla voidaan saavuttaa yhteiskunnan vaurautta ja hyvinvointia. Tämä lähestymistapa on saanut paljon kritiikkiä, esimerkiksi siitä, että talouden jatkuva kehitys on käytännössä mahdotonta ja sen ei pitäisi välttämättä olla yksi yhteiskunnan päätavoitteista (Daly & Cobb, 1989), sillä taloudellista kasvua voidaan pitää yhtenä syynä sosiaalisiin ja ympäristöllisiin ongelmiin. (Laine, 2005.)

Vastuullisuuden vahva lähestymistapa pohjautuu ajatukseen siitä, että ihmiskunta on kiinteä osa ympäristöä ja ihmiskunnan ei tulisi yrittää muuttaa biosfääriä, vaan yrittää parhaansa mukaan elää harmonisessa suhteessa ympäristönsä kanssa. Sosiaalisia ongelmia ja oikeudenmukaisuutta pidetään olennaisena osana vastuullisuuden kehittämistä. Vahvan lähestymistavan näkökulmasta sosiaaliset ja ympäristölliset ongelmat ovat rakenteellisia ja näin ollen vaativat radikaaleja ratkaisuja ja koko taloudellinen järjestelmä on rakennettava ja muotoiltava uudelleen, jotta nämä ongelmat voitaisiin ratkaista. (Laine, 2005.)

2.2 Vastuullinen liiketoiminta

Yritykset ympäri maailmaa havahtuvat koko ajan enemmän vastuullisen liiketoiminnan mukanaan tuomiin mahdollisuuksiin sekä riskeihin. Monet suuret yritykset tekevät isoja investointeja niin toimintaperiaatteisiin, hallintoon kuin raportointijärjestelmiin varmistaakseen yritystoimintansa vastuullisuuden osakaiden näkökulmasta. (Dawkins, 2005.)

Yritysvastuu voidaan nähdä koostuvan kolmesta osa-alueesta: taloudellisesta vastuusta, ympäristövastuusta ja sosiaalisesta vastuusta. Taloudellinen vastuu voi olla toisinaan ristiriitainenkin käsitteenä, mutta se liittyy taloudellisen hyvinvoinnin tuottamiseen. Taloudellisen vastuun voidaan nähdä koostuvan esimerkiksi liiketoiminnan kannattavuudesta, yrityksen kilpailukykyvystä, omistajien tuotto-odotuksiin vastaamisesta, vakavaraisuudesta, tuloveroista, palkkauksesta ja yleisesti yhteiskunnan taloudellisen hyvinvoinnin tuottamisesta (Kallio ym., 2005).

Vastuullisen liiketoiminnan yksi osa-alueista on ympäristövastuu, joka kattaa niin luonnonympäristön kuin yrityksen toimintaympäristön (Takala 2000, s. 601). Ympäristövastuu tarkoittaa yrityksen tekemiä toimenpiteitä, joilla pyritään vähentämään toiminnan ympäristövaikutuksia. Ympäristövastuun motiivina voi olla niin ekologinen vastuu, kilpailukyvyn parantaminen kuin toiminnan legitimoitakin (Bansal & Roth, 2000).

Sosiaalinen vastuu keskittyy yrityksen kaikkiin sidosryhmiin. Yleisesti näkyvin sosiaalisen vastuun näkökulma on henkilöstö ja työntekijöiden hyvinvointi, osaaminen, osallistaminen ja työtyytyväisyys. Sosiaalisen vastuun kattaa myös muita sidosryhmiä ja siihen lukeutuu myös esimerkiksi vastuu toimintaympäristöstä, toimiminen niiden alueiden hyväksi, joilla yritys vaikuttaa sekä eettisesti hyväksyty toimiminen yritysverkostoissa. Myös vastuu yrityksen tuotteista ja palveluista luetaan sosiaalisen vastuun osa-alueeseen. (Rohweder, 2004).

Yritysten sosiaalista vastuullisuutta on käsitelty aiemmassa kirjallisuudessa jo vuosikymmeniä (Heald, 1957). Yritysten sosiaalisen vastuun voidaan ajatella kehittyneen historiallisten liiketoimintamallien kehittymistä sotien jälkeisessä maailmassa yritysten, yhteiskunnan ja hallitusten kehittäessä suhdetta toisiinsa. Liiketoiminnan ensisijainen tarkoitus on tuottaa tuotteita ja palveluita, joita kulluttajat tarvitsevat. Yritysten ja yhteiskunnan välillä on kuitenkin riippuvuus-suhde, sillä toimiakseen yritykset tarvitsevat vakaan ympäristön sekä koulutettua työvoimaa. (Moir, 2001.)

Corporate social responsibility (CSR) tarkoittaa vapaasti suomennettuna yritysten yhteiskuntavastuuta. Yhteiskuntavastuu terminä käsittää laajasti eri yhteiskunnallisia ongelmia, kuten työntekijöiden asema, ihmisoikeudet, yritysetiikka ja ympäristöongelmat. CSR Europe raportoi yhteiskuntavastuulle suuntaviivat seuraavilla alueilla: yritys työpaikkana, yrityksen markkinapaikka (asiakkaiden sekä toimittajien näkökulmasta), ympäristö, yhteiskunta, etiikka sekä ihmisoikeudet. (Moir, 2001.)

2.3 Global Compact -aloite

YK:n vuonna 2001 käynnistämä Global Compact -aloite sitouttaa yritykset toimimaan vastuullisesti liittyen esimerkiksi ihmisoikeuksiin, työelämän standardeihin, ympäristöön ja korruption kitkemiseen liittyen. Yrityksien vastuullista toimintaa tukee kymmenen periaatetta, jotka on jaettu neljään kategoriaan: ihmisoikeudet, työvoima, ympäristö ja korruptionvastaisuus.

Global Compact -aloitteen periaatteet ovat seuraavat:

Ihmisoikeudet

1. Yritysten tulee kunnioittaa ja tukea yleismaailmallisia ihmisoikeuksia.
2. Yritysten tulee huolehtia, että ne eivät ole osallisina ihmisoikeuksien loukkauksiin.

Työvoima

3. Yritysten tulee kunnioittaa ja tukea työntekijöiden oikeuksia vapaaseen järjestäytymiseen sekä yhteisesti sovittuihin työehtoihin.
4. Yritysten tulee estää kaikenlainen pakkotyön käyttö.
5. Yritysten tulee kokonaan luopua lapsityövoiman käytöstä.
6. Yritysten tulee estää työvoiman syrjiminen.

Ympäristö

7. Yritysten tulee noudattaa varovaisuusperiaatetta ympäristöön vaikuttavien toimenpiteiden kohdalla.
8. Yritysten tulee tukea aloitteita, jotka edistävät suurempaa vastuullisuutta luonnonvaroja käytettäessä.
9. Yritysten tulee edistää ympäristöystävällisten teknologioiden kehittämistä ja käyttöönottoa.

Korruptio

10. Yritysten tulee työskennellä kaikkia korruption eri muotoja vastaan, mukaan lukien kiristys ja lahjonta. (Global Compact Network Finland, 2021.)

Global Compact -aloitteeseen sitoutuminen on yrityksille täysin vapaaehtoista. Aloite on maailman suurin yritysvastuuta edistävä globaali aloite sekä yrityksille että muille organisaatioille. Periaatteet ovat kansainvälisesti tunnettuja ja ne käsittelevät vastuullisuuden ongelmia ja kysymyksiä, jotka koskettavat organisaatioita ympäri maailman. Aloitteeseen sitoutuneet yritykset saavat myös tukea ja työkaluja vastuullisuuden parantamiseen. (Global Compact Network Finland, 2021.)

2.4 Vastuullisuusraportointi

Nykyaikana kestävän kehityksen ja vastuullisuuden raportoinnista on tullut normaali käytäntö, jonka kasvu jatkuu edelleen (KPMG, 2015). Nykyaikaiset vastuullisuusraportointikäytännöt, joihin sisältyy sosiaalisen ja ympäristöön liittyvien asioiden suorituskyvyn mittaaminen on seurausta aiemmasta organisaatioiden vapaaehtoisesta raportoinnista 1990-luvulla. Tällöin organisaatioilla oli tapana julkaista rajoitettua informaatiota ESG-asioihin liittyen osana vuosikertomusta (Milne ja Gray, 2013). Vastuullisuusraportoinnin motivointi ja tulokset ovat kehittyneet ajan myötä kasvavan strategisen painoarvonsa vuoksi. Aiemmin tämä motivaatio oli lähinnä lisääntynyt lainsäädäntö ja sosiaalisten ongelmien paine (Deegan, 2002). Nykypäivänä vastuullisuusraportoinnin motivaatioita on esimerkiksi kilpailuetu, sidosryhmien sitoutuminen, tiukentuneet käytännöt sekä vastuullisuus (Higgins & Coffey, 2016).

Useat tutkijat ovat tutkineet hyvän vastuullisen maineen omaavien yritysten ja korkean markkina-arvon välistä yhteyttä. Yhteyttä ovat tutkineet mm.

Lourenco, Branco, Curo ja Eugenio (2012), Carnevale ja Mazzuca (2014), Chen, Ong ja Hsu (2016) sekä Kaspereit ja Lopatta (2016). Kaikissa edellä mainituissa tutkimuksissa todetaan, että organisaation hyvä maine vastuullisuuden kannalta johtaa vähäisempään taloudelliseen epävarmuuteen, vähentyneeseen informaation epäsymmetriaan, korkeampaan markkinaosuuteen, ennustettavampiin kasvavirtoihin sekä pienempään riskiin sijoittajan näkökulmasta.

Aiemmassa kirjallisuudessa on selitetty useita syitä vastuullisuusraportoinnin tasoille ja laatuvaatimuksille. Cormier, Magnan ja Van Velthoven (2005) esittävät yritysten julkisen vastuullisuusinformaation perustuvan taloudellisiin kannustimiin, julkiseen paineeseen sekä instituutionaaliseen teoriaan. Heidän mukaansa vastuullisuusinformaation tärkein laadun määrittäjä on johdon vastuuvelvollisuus tietyille sidosryhmälle. Yrityksen johto on suorassa vastuussa osakkeenomistajille ja velanantajille ja tämän pitäisi Cormierin ym. (2005) mukaan luoda kannustin korkealaatuisten tietojen julkistamiseen, jotta pääomakustannukset minimoituisivat. Toiseksi yritys on osa yhteiskunnallista kontekstia, johon vaikuttaa laaja joukko muita sidosryhmiä, kuten työntekijät, toimittajat, asiakkaat ja kansalaiset yleensä. Legitiimiteorian mukaan yritys reagoi julkisiin paineisiin sen vastuullisuutta kuvaavien tiedonantojen avulla. Kolmanneksi yrityksen johto ottaa huomioon institutionaalisen kontekstin määrittellessään vastuullisuusinformaation laatua. Tämä institutionaalinen konteksti voi olla joko yritystai maakohtainen.

MacLean ja Rebernak (2007) korostavat vastuullisuusraportoinnissa strategisen lähestymistavan tärkeyttä. Vastuullisuusraportoinnin tulisi olla läheisesti yhteydessä niin organisaation liiketoimintastrategiaan kuin organisaation sisäiseen ESG-asioiden mittaamiseen käytettyihin järjestelmiin. Tällaisista järjestelmistä ja niiden kehittämisestä on tulossa yhä kriittisempi osa kilpailukykyisen yrityksen johtamiselle. Vaikka näiden mittareiden ja liiketoimintastrategian yhteys saattaa tuntua ilmeiseltä, MacLeanin ja Rebernakin (2007) mukaan vain harvat yritykset todella tietoisesti yhdistävät nämä asiat. Tämä voi johtua joko ymmärryksen puutteesta tai ylimmän johdon tuen puutteesta. Johdon osallistuminen ja ohjaus ovat välttämättömiä, jotta organisaatio onnistuu hyvin linkittämään vastuullisuusraportoinnin ja ydinliiketoimintastrategian toisiinsa.

Liiketoimintastrategiaan linkittyneen vastuullisuusraportoinnin tulisi toimia kahdessa roolissa: sen tulee kommunikoida ulkoisesti organisaation sidosryhmien kanssa ja samalla tiedottaa yrityksen sisäisistä johtamisprosesseista. MacLeanin ja Rebernakin (2007) mukaan tämä onnistuu, mikäli organisaatiossa ymmärretään hallinto- ja kirjanpitojärjestelmien välinen yhteys. Jotkin mittarit ovat luotu vain organisaation johdon sisäiseen käyttöön, mutta ne ovat silti tärkeässä roolissa raportoinnissa, sillä raportoinnissa on pohjimmiltaan kyse lakisääteisten raportointivaatimusten ja osakkeenomistajien tarpeiden kohtaamisesta.

Nykyaikana kestävän kehityksen ja vastuullisuuden raportoinnista on tullut normaali käytäntö, jonka kasvu jatkuu edelleen (KPMG, 2015). Nykyaikaiset vastuullisuusraportointikäytännöt, joihin sisältyy sosiaalisen ja ympäristöön liit-

tyvien asioiden suorituskyvyn mittaaminen, on seurausta aiemmasta organisaatioiden vapaaehtoisesta raportoinnista 1990-luvulla. Tällöin organisaatioilla oli tapana julkaista rajoitettua informaatiota ESG-asioihin liittyen osana vuosikertomusta (Milne ja Gray, 2013).

Ingramin ja Frazierin (1980) mukaan yrityksen vapaaehtoisen informaation laatua voidaan mitata vertaamalla yrityksen määrittelemiä saavutettuja tavoitteita ja riippumattomia todellisen suorituskyvyn mittareita.

Onnistuneen vastuullisuusraportoinnin avaintekijöinä voidaan pitää

- Ylimmän johdon tukea ja strategista raportointia, joka sitoo ESG-asiat liiketoimintastrategiaan ja suorituskykyyn.
- Sidosryhmien panostusta.
- Tärkeimpien ongelmien tunnistamista ja niiden priorisointia sidosryhmien huolenaiheiden ja sisäisen analyysin avulla
- Tärkeimpien ESG-tavoitteiden ja niihin liittyvien mittareiden tunnistamista.
- Vankkojen järjestelmien luomista, joilla ESG-mittariston dataa kerätään, analysoidaan ja seurataan.
- Avainindikaattoreiden varmennusta ja todentamista. (MacLean ja Rebernak, 2007.)

2.4.1 Legitimaatio

Vastuullisuusraportoinnille on normaalisti asetettu ohjeistuksia sekä suosituksia, eli tyypillistä on niin kutsuttu pehmeä sääntely. Yksityiskohtaista lainsäädäntöä vastuullisuusraportoinnista ei ole Suomessa säädetty siten, että se säätelisi kaikkea yritystoimintaa, kuten esimerkiksi Isossa-Britanniassa, Alankomaissa sekä Ranskassa. Erilaisia raportointikehyksiä ja raportointiin keskittyneitä toimijoita on kuitenkin olemassa sijoittajien avuksi. Yritysvastuuraportointi liittyy läheisesti vastuulliseen sijoittamiseen, sillä sijoittajat käyttävät yritysten vastuullisuusraportteja hyödyksi tehdessään analyysia vastuullisista sijoituskohteista. (Hyrskke ym., 2020, s. 56.)

Suomessa vuodesta 2017 asti suuret pörssiyhtiöt, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt ovat olleet velvollisia raportoimaan vastuullisuuden sekä monimuotoisuuden huomioimisesta toiminnassaan kirjanpitolain luvun 3 a mukaisesti. Nämä selvitykset tulivat antaa ensimmäistä kerran vuoden 2017 tilikaudelta. Lakiudistus, joka hyväksyttiin 29.12.2016 edellyttää tietyt ehdot täyttäviä yrityksiä raportoimaan yhteiskuntavastuustaan. Tällaisia yrityksiä ovat suuret, yleisen edun kannalta merkittävät listayhtiöt, luottolaitokset ja vakuutusyhtiöt, jotka työllistävät tilikaudella keskimäärin 500 henkilöä. Tämän lisäksi yrityksen liikevaihdon tulee olla yli 40 miljoonaa tai taseen 20 miljoonaa euroa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2017.)

Tämä EU:n direktiiviin pohjautuva lainsäädäntö velvoittaa edellä mainitun kaltaiset yhtiöt raportoimaan omista toimintalinjoistaan, jotka koskevat ympäristöä, työntekijöitä ja sosiaalisia asioita, ihmisoikeuksia sekä korruption ja lahjonnan torjuntaa. Näiden asioiden lisäksi yhtiön tulee antaa lyhyt kuvaus liiketoi-

mintamallista sekä kertoa yrityksen toimintalinjoihin liittyvistä riskeistä ja riskienhallinnasta joustavasti. Eri toimialoilla vastuullisuuden haasteet sekä riskit liittyen vastuullisuuden eri osa-alueisiin voivat olla hyvinkin erilaisia. Yhtiöillä on mahdollisuus valita, missä muodossa tarvittavat tiedot esitetään, joten lainsäädännössä ei siis yksilöidä tarkasti, mitä eksakteja lukuja tai tietoja raportoidaan tai miten ne esitetään. Näin ollen tämä lainsäädäntö ei myöskään sisällä yhtä tiettyä raportointiohjetta ja lainsäädännöstä saadaan mahdollisimman toimiva eri toimialoille.

Muutosdirektiiviin perustuva kirjanpitolain uusi luku 3 a säädetään selvityksen sisällöstä seuraavasti: momentin 1 kohdan mukaan selvityksessä on oltava lyhyt kuvaus yhteisön liiketoimintamallista. Yrityksen ei siis tarvitse antaa yksityiskohtaista tietoa liiketoimintamallista, vaan ainoastaan sellainen kuva, että lukija pystyy ymmärtämään, mihin yhteisön arvonluonti perustuu sekä miten se luo ja säilyttää arvonsa tulevaisuudessa. Momentin 2 kohdan mukaan selvityksessä edellytetään annettavaksi kuvaus edellä 1 momentissa mainittuihin seikkoihin liittyvistä toimintaperiaatteista sekä näihin liittyvistä mahdollisista riittävän huolellisuuden ("due diligence") turvaavista prosesseista. Näillä riittävän huolellisuuden turvaavilla prosesseilla voidaan tarkoittaa esimerkiksi merkittävimpiä riskejä ennalta ehkäiseviä toimia, ostokäytäntöjen arviointia, auditointeja ja liiketoimintakumppanien valintaa. Raportissa tulisi siis kuvata, miten arvioidaan todellisia tai potentiaalisia vaikutuksia, jotka syntyvät yhteisön toiminnasta tai sen liikesuhteiden kautta. Momentin 3 kohdan mukaan raportissa on mainittava, millaisia tuloksia toimintaperiaatteiden noudattamisella on tilikauden aikana saavutettu suhteessa tavoitteisiin. Selvitykseen sisältyy momentin 4 kohdan perusteella myös kuvaus edellä 1 momentissa mainittuihin seikkoihin liittyvistä merkittävimmistä riskeistä yhteisön toiminnassa mukaan lukien liikesuhteet, tuotteet ja palvelut. Raportissa on myös tultava ilmi, mitkä riskit ovat merkityksellisiä yhteisön toiminnan kannalta ja oikeasuhteisia yhteisön toiminnan laajuuteen nähden. Edellytyksenä on myös, että niistä todennäköisesti aiheutuu haitallisia vaikutuksia. Lisäksi kirjanpitovelvollisen on selvitettävä, miten se hallitsee yllä mainittuja riskejä, eli kuvattava riskinhallinnan käytäntöjä. Kirjanpitovelvollisen on momentin 5 kohdan mukaan esitettävä liiketoimintansa kannalta tärkeimmät muut kuin taloudelliset tunnusluvut. Valinta perustuu yrityksen omaan arvioon toimialan merkittävimmistä tunnusluvuista, jotka ovat hyödyllisiä, kun arvioidaan yhteisön edistymistä suhteessa muun muassa sen tavoitteisiin, merkittävimpien riskien seurantaan, kehityksen mittaamiseen ja toiminnan vaikutuksiin. Riskien identifiointi on jatkuvaa toimintaa ja siinä on huomioitava toimintaympäristön muutosten vaikutukset yhteisön toimintaan. Kirjanpitolain 3 luvun 1 a §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan toimintakertomukseen on sisällytettävä silloin, kun se on tarpeen kyseisen pykälän 1 momentissa säädetyn kuvauksen ymmärtämiseksi, muut kuin taloudelliset tunnusluvut henkilöstöstä ja ympäristövaikutuksista. Tarkoituksena ei ole, että yritys joutuisi toistamaan samoja tietoja sekä toimintakertomuksessa että erillisessä selvityksessä. Pykälän 4 momentissa säädetään, että jos kirjanpitovelvollinen ei noudata tiettyjä toimintaperiaatteita 1 momentissa mainituista aihealueista, tulee

selvityksessä antaa selkeä ja perusteltu syy, miksi kirjanpitovelvollinen toimii siten. Pykälän 5 momentissa säädetään, että selvitykseen voi tarvittaessa sisällyttää tietoa ja selvityksiä tilinpäätöksessä esitetyistä luvuista. (Kirjanpitolaki, 1376/2016, luku 3 a.)

Pykälän 6 momentissa säädetään, että yritys voi halutessaan noudattaa kansallisia, Euroopan unionin tai muita kansainvälisiä toimintakehyksiä ja tällöin yrityksen on raportissaan mainittava, mitä toimintakehyksiä se käyttää. Direktiivin johdannossa mainitaan esimerkeiksi näistä toimintakehyksistä GRI-ohjeisto, ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä EMAS, YK:n Global Compact -aloite, YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet, taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) monikansallisia yrityksiä koskevat toimintaohjeet ja kansainvälisen standardisoimisjärjestön ISO standardi 26000. Direktiiviin sisältyy myös niin sanottu turvasatamalauserä, eli yrityksen ei tarvitse luovuttaa sellaisia tietoja, jotka koskevat neuvotteluihin tai niiden kuluessa ilmeneviin tapahtumiin tai asioihin liittyviä tietoja, joiden julkistaminen aiheuttaisi vakavaa haittaa yrityksen kaupalliselle asemalle. Näillä tarkoitetaan esimerkiksi sellaisia tietoja, jotka saattavat liittyä esimerkiksi merkittäviin fuusioihin ja edellytyksenä tietojen poisjättämiselle on, että yritys pystyy silti raportissaan antamaan oikean kuvan toiminnan kehityksestä sekä tuloksen ja taloudellisen aseman vaikutuksista. (Kirjanpitolaki, 1376/2016, luku 3 a.)

Kirjanpitolaisissa säädetään myös siitä, että tilintarkastajan on tarkistettava, että selvitys muista kuin taloudellisista tiedoista on annettu ja mikäli selvitystä ei ole annettu, tilintarkastajan tulee huomauttaa siitä tilintarkastuskertomuksessa. Mikäli selvitys annetaan erillisenä kertomuksena, tilintarkastajan on tilintarkastuskertomuksessa lausuttava, mikäli tilinpäätöksen ja erillisen selvityksen tiedot eivät ole yhdenmukaisia. Sen sijaan kansalliseen lainsäädäntöön ei ole koettu tarpeelliseksi esittää raportin pakollista varmennusta, vaan se on jätetty kunkin yrityksen omaan harkintaan. (Kirjanpitolaki, 1376/2016, luku 3 a.)

Yhteiskuntavastuuraportin voi antaa esimerkiksi osana toimintakertomusta, erillisenä selvityksenä tai kansainväliseen raportointikehykseen perustuva erillisraporttina. Mikäli yhteiskuntavastuuseelvitys julkaistaan erillisraporttina, sen on täytettävä lainsäädännössä esitetyt tietovaatimukset ja se on julkaisettava joko toimintakertomuksen yhteydessä tai yhtiön verkkosivuilla kuuden kuukauden kuluessa tilinpäätöspäivästä ja siinä tilanteessa raportista tulee olla viittaus toimintakertomuksessa. (Työ- ja elinkeinoministeriö, 2017.)

2.4.2 EU-tason sääntely

Suomalainen vastuullisuusraportoinnin lainsäädäntö pohjautuu EU-sääntelyyn ja vastuullisen sijoittamisen sääntely kehittyikin Suomessa erityisesti osana EU:n sääntelyä. Halu vastata ilmastonmuutoksen tuomiin haasteisiin on vahva ja EU on alkanut toteuttaa kestävään rahoitukseen liittyvää strategiaansa, joka koskee kestävä kasvun sekä vähähiiliseen ja resurssitehokkaaseen talouteen siirtymistä.

EU-tasolla on kehitteillä yhteinen luokitusjärjestelmä, jolla kannustetaan investointeja kestäväan kehitykseen ja edistetään ilmastoneutraalia taloutta. EU-suurlähettiläät ovat vuoden 2019 lopussa hyväksyneet neuvoston puheenjohtajamaan Suomen ja Euroopan parlamentin laatiman poliittisen sopimuksen EU:n laajuisesta luokitusjärjestelmästä. Kyseinen luokitusjärjestelmä tarjoaa yrityksille ja yksityisille sijoittajille yhteiset määritelmät ympäristön kannalta kestäville taloudellisille toiminnoille. Luokitusjärjestelmän taustalla ovat ilmastoneutraali EU vuoteen 2050 mennessä sekä Pariisin ilmastopöytäkirjan tavoitteet vuodelle 2030. EU:n asetusehdotuksen tavoitteena on vähentää markkinapohjaisista aloitteista ja kansallisista käytännöistä johtuvaa hajanaisuutta sekä vähentää niin sanottua viherpesua, eli käytäntöä, jossa rahoitustuotteita markkinoidaan vihreinä tai kestävinä, vaikka ne eivät tosiasiaassa täytä perusluonteisia ympäristövaatimuksia. (Euroopan unionin neuvosto, 2019.)

EU:n ympäristötavoitteeseen kuuluu mm. ilmastonmuutoksen hillintä, siihen sopeutuminen, vesivarojen ja merten tarjoamien luonnonvarojen kestävä käyttö ja suojeleminen, siirtyminen kiertotalouteen, ympäristön pilaantumisen ehkäiseminen ja vähentäminen sekä biodiversiteetin ja ekosysteemin suojeleminen. Asetusehdotuksen mukaan taloudellisen toiminnan on täytettävä seuraavat ehdot, jotta sitä voidaan pitää ympäristön kannalta kestäväänä

- Taloudellinen toiminta edistää merkittävästi vähintään yhtä kuudesta edellä luetelluista ympäristötavoitteista
- Taloudellinen toiminta ei aiheuta suurta haittaa ympäristötavoitteille
- Taloudellisen toiminnan harjoittamisessa noudatetaan vähimmäistason sosiaalisia suojatoimia
- Taloudellinen toiminta täyttää tekniset seulontakriteerit (Euroopan unionin neuvosto, 2019.)

Asetusehdotuksen mukaan luokitusjärjestelmä olisi perustettava vuoden 2020 loppuun mennessä, jotta sitä voitaisiin soveltaa kaikilta osin vuoden 2021 loppuun mennessä. (Euroopan unionin neuvosto, 2019.)

Hyrskkeen ym. (2020) mukaan EU:n käyttämä kestävä rahoituksen määritelmä on hyvin samankaltainen kuin vastuullisen sijoittamisen määritelmä. Kestävä rahoituksen määritelmää voidaan käyttää puhuttaessa rahoituslaitosten vastuullisesta toiminnasta ja vastuullisen sijoittamisen voidaan ajatella keskittyvän enemmän sijoittajien toimintaan.

2.4.3 GRI-standardit

GRI:n (*Global Reporting Initiative*) Sustainability Reporting Standards on maailman ensimmäinen ja laajimmin käytetty yhteiskuntavastuun raportointiohjeisto. GRI on kansainvälinen aloite ja sen tavoitteena on luoda yleisesti hyväksytty, tilinpäätösraportointia vastaava toimintamalli. GRI sai alkunsa YK:n ympäristöohjelman UNEP:n aloitteesta vuonna 1997 ja nykyään se on itsenäinen säätiö. (Global Reporting Initiative, 2016.)

GRI julkaisi ensimmäisen raportointiin liittyvän ohjeistonsa vuonna 2000, ja tätä ohjeistoa kehitettäessä kiinnitettiin huomiota ympäristövastuun lisäksi hallinnollisiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin vastuullisuuden osa-alueisiin. Viime vuosien aikana GRI on luonut myös toimialakohtaisia ohjeistuksia, kohdentanut ohjeistoja enemmän pk-yrityksille, kehittänyt toimintaansa koulutuksen ja tutkimuksen osalta sekä päivittänyt ohjeistojaan. Esimerkiksi GRI:n G4-ohjeiston päivitys pyrki ottamaan huomioon paremmin nykyiset globaalit raportointitrendit ja muutokset ja tällä kehittämällä pyritään kohti entistä kestävämpää globaalia taloutta. (Global Reporting Initiative, 2014.)

GRI-ohjeistoon on integroitu seuraavat periaatteet, jotka rakentavat kehyksen raportoinnin sisällön määrittämiselle:

1. Sidosryhmien täydellisyys – Raportoivan yrityksen tulee tunnistaa sen sidosryhmät ja selittää, miten se vastaa sidosryhmien odotuksiin ja intresseihin.
2. Kestävän kehityksen asiayhteys – Raportissa on esitettävä raportoivan yrityksen suorituskyky laajemmassa yhteydessä kestävän kehityksen näkökulmasta.
3. Olennaisuus – Raportin tulee kattaa aiheet, jotka kuvastavat raportoivan yrityksen merkittäviä taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä sellaiset aiheet, jotka vaikuttavat olennaisesti sidosryhmien päätöksentekoon.
4. Kattavuus – Raportin tulee kattaa oleelliset aihealueet ja niiden käsittely riittävällä tasolla, jotta ne kuvaavat merkittäviä taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia jotta sidosryhmät voivat arvioida raportoitavan yrityksen suorituskyvyn raportointikaudella. (Global Reporting Initiative, 2016.)

Raporttien laadun ja asianmukaisen esittämisen ohjaamiseen taas on kehitetty seuraavat periaatteet:

1. Täsmällisyys – Raportoidun informaation on oltava riittävän tarkkaa ja yksityiskohtaista, jotta sidosryhmät voivat arvioida raportoitavan yrityksen suorituskykyä.
2. Tasapainoisuus – Raportoidun informaation on kuvastettava raportoivan yrityksen positiivisia ja negatiivisia puolia suorituskyvyn perustellun arvioinnin mahdollistamiseksi.
3. Selkeys – Raportoivan yrityksen on annettava informaatio saataville ymmärrettävällä tavalla ja sen on oltava saatavilla sidosryhmille, jotka sitä käyttävät.
4. Vertailukelpoisuus – Raportoivan yrityksen on valittava, koottava ja raportoitava tiedot johdonmukaisesti. Raportoitu informaatio on esitettävä tavalla, joka antaa sidosryhmille mahdollisuuden analysoida muutoksia yrityksen suorituskyvyssä ja joka mahdollistaa vertailun muiden organisaatioiden raportteihin.

5. Luotettavuus – Raportoivan yrityksen on kerättävä, kirjattava, koottava, analysoitava ja raportoitava tiedot ja raportin valmistelussa käytetyt prosessit siten, että niitä voidaan tarkastella ja todentaa informaation laatu ja olennaisuus.
6. Oikea-aikaisuus – Raportoivan yrityksen on raportoitava säännöllisesti siten, että tiedot ovat saatavilla ajoissa sidosryhmien päätöksentekoa varten. (Global Reporting Initiative, 2016.)

GRI-ohjeiston kehittäminen kestävän kehityksen raportointia varten on ollut yksi tärkeimmistä askeleista kohti järjestelmällisempää vastuullisuusasioiden mittaamista ja läpinäkyvämpää tiedottamista sijoittajille ja muille sidosryhmille (Schadewitz ja Niskala, 2010).

2.5 Työkaluja vastuullisuusarviointiin

Viime vuosien aikana sijoituspäätöksenteon avuksi on tullut erilaisia työkaluja ja sertifiointeja, joiden avulla voidaan määrittää sijoituskohteiden vastuullisuutta. Vastuullisuutta voidaan määrittää esimerkiksi sertifiointeilla, jolloin sijoituskohteen tulee täyttää tietyt kriteerit sertifiointiin saavuttamiseksi. On myös olemassa työkaluja, jotka pyrkivät luokittelemaan sijoituskohteita arviointiskaalalla vastuullisuuden tason mukaan. Näiden työkalujen lisäksi on kehitetty työkaluja, jotka määrittelevät rahastoa tai sijoitussalkkua tietyn metriikan mukaan, kuten esimerkiksi YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja vaikuttavuuden mukaan. (Hyrskke ym., 2020, s. 220.)

Sijoitustutkimusyhtiö Morningstar on julkaissut vuonna 2016 rahastojen vastuullisuusratingin, jonka avulla sijoittajat voivat arvioida eri rahastoja vastuullisuuden näkökulmasta ja näin soveltaa vastuullista sijoittamista käytännössä. Morningstarin pyrkimys on luoda kansainvälinen luokitusjärjestelmä, joka kattaa myös niitä rahastoja, jotka eivät ole perinteisesti eettisiä tai vastuullisia rahastoja sekä luoda luokitusjärjestelmä, joka arvioi puolueettomasti rahastojen kohdeyrityksiä. Morningstar pisteyttää rahaston, mikäli sen varoista vähintään 50 prosenttia on sijoitettu yrityksiin, joille Sustainalytics on määrittänyt yrityskehittämisen ESG-ratingin. Rahaston vastuullisuusrating muodostuu kahdesta osasta. Ensimmäisessä osassa salkulle asetetaan vastuullisuutta kuvaava arvosana, joka perustuu sijoitussalkun yrityskehittämisiin normalisoiituihin ESG-pisteisiin. Näistä vähennetään kohdeyritysten mahdollisten kiistanalaisten tapahtumien vaikutus. Toisessa vaiheessa rahastot jaetaan viiteen normaalijakaumaa edustavaan ryhmään vertailemalla rahaston vastuullisuusarvosanaa kyseisen rahastoluokan rahastoihin. Nämä viisi luokitusryhmää kuvataan maapallokuvien avulla ja normaalijakauman mukaan vastuullisimmat kymmen prosenttia rahastoista saavat täydet viisi maapalloluokitusta. (Morningstar, 2016.)

Global 100-lista julkaistaan vuosittain ja se listaa suuria, kansainvälisesti toimivia yhtiöitä niiden yleisen vastuullisuustyön, kestävää kehitystä tukevien

tuotteiden, johto- ja hallitustason tasa-arvon sekä jätteiden ja hiilipäästöjen vähentämisen perusteella. Yhtiöiden listaus perustuu 21 suorituskykyindikaattorin arviointiin. Listan julkaisun takana on kanadalainen vastuullisuusinformaatioon keskittyvä, riippumaton yritys Corporate Knights ja yrityksiä on listattu jo 15 vuoden ajan. Vuonna 2020 Global 100-lista arvioi 7 395 yritystä, joiden liikevaihto on yli miljardi dollaria. Vuoden 2020 listalla kahta ensimmäistä sijaa pitävät tanskalaiset yritykset, energiajakeluyhtiö Orsted A/S sekä biotiedeyhtiö Chr. Hansen Holding A/S. Kolmantena vuoden 2020 listalla on suomalainen Neste Oyj, jonka investoinneista yli 50 prosenttia tehdään uusiutuviin biopolttoaineisiin liittyvään liiketoimintaan. Muita suomalaisia yrityksiä vuonna 2020 Global 100-listalla on Outotec (18. sija), UPM-Kymmene Oyj (24. sija), Kone Oyj (32. sija), Metso Oyj (66. sija) ja Kesko Corporation (99. sija). (Corporate Knights, 2020.)

2.6 Vastuullinen sijoittaminen

Vastuullisen sijoittamisen tavoitteena on parantaa sijoitussalkun riski- ja tuotto-profiilia ottamalla huomioon ESG-asiat sekä pyrkiä vaikuttamaan eettisiin, sosiaalisiin, hallinnollisiin sekä ympäristöasioihin sijoitusten kautta. (Hyrskke ym., 2020, s. 17). Näin ollen sijoittajan päätöksentekoon vaikuttavat taloudellisen hyödyn ja tuotto-riski-profiilin lisäksi nämä edellä mainitut asiat. Tällaisia sijoituksia kutsutaan vastuulliseksi sijoittamiseksi (*Responsible investment, RI*). Vastuullisen sijoittamisen kolmen eri aspektin, eli riskin, tuoton ja vastuullisuuden yhdistämistä Hyrskke ym. (2020) kuvaavat kolmion avulla. Kaikki kolmion sivut ovat tasapainossa, eikä yksikään ole toista tärkeämpi optimaalisen tuloksen saavuttamisessa.

Aiemmassa kirjallisuudessa puhutaan paljon myös sosiaalisesti vastuullisesta sijoittamisesta (*Socially Responsible Investment, SRI*) tai kestävästä sijoittamisesta (*Sustainable Investment, SI*). Motiivina vastuulliseen sijoittamiseen Lehtonen (2012) esittää sijoittamisen ammattilaisten yleisen huolen koskien ympäristökysymyksiä sekä yhteiskunnallisia epäkohtia, esimerkiksi ympäristön saastuminen ja lapsityövoiman käyttö. Ammattisijoittajat aloittivat vastuullisen sijoittamisen karsimalla erilaisten eettisten periaatteiden perusteella kyseenalaisia toimialoja sijoitussalkusta. Tällaisia sijoituskohteita voivat olla esimerkiksi alkoholi-, tupakka- sekä aseollisuus.

Vastuullista sijoittamista on perinteisesti harjoitettu suorien osakesijoitusten sekä osakerahastosijoitusten kautta, mutta viime vuosina vastuullisuuden huomioiminen myös muiden omaisuuslajien sijoituksissa on lisääntynyt. Käytännössä missä tahansa omaisuuslajissa voidaan harjoittaa vastuullista sijoittamista, suorien osakesijoitusten ja osakerahastojen lisäksi myös korkosijoituksissa, listaamattomissa osakkeissa, hyödykkeissä ja hyödykejohtamisissa, kiinteistö-sijoituksissa, hedgerahastoissa sekä pääomasijoituksissa. Eri omaisuuslajeilla on ominaispiirteensä, jotka vaikuttavat käytettäviin vastuullisen sijoittamisen lähestymistapoihin ja työkaluihin. (Hyrskke ym., 2020, s. 144.)

Vastuullisessa sijoittamisessa on tavallisesti kaksi ulottuvuutta: sisäinen ja ulkoinen. Sisäinen vastuu liittyy sijoituskohteen ensisijaiseen tehtävään, eli tyyppillisesti kohdeyrityksen ensisijaiseen liiketoimintaan. Ulkoinen vastuu taas tarkoittaa yrityksen ensisijaiseen liiketoimintaan liittymätöntä, mutta tärkeää ja arvokasta toimintaa, kuten hyväntekeväisyyttä tai yrityslahjoituksia. (Lehtonen, 2012, s. 17.)

Eurosif on johtava eurooppalainen kestävän ja vastuullisen sijoittamisen ohjeistuksia kehittävä yhdistys. Eurosif on muun muassa esitellyt erilaisia vastuullisia sijoitusstrategioita, joita tarkastellaan tässä kappaleessa. Eurosifin mukaan sijoituskohteesta vastuullisen tekee ESG-faktoreiden täytyminen, pitkäaikaiset vastuulliset tuotot sekä kohdeyrityksen vakaat, toimivat ja hyvin johdetut sosiaaliset, ympäristölliset sekä taloudelliset käytännöt ja menetelmät. (Eurosif, 2014.)

2.6.1 Vastuullisen sijoittamisen strategioita

Eurosif määrittelee seitsemän erilaista vastuullisen sijoittamisen strategiaa. Sijoittajan ei tarvitse valita vain yhtä vastuullista sijoitusstrategiaa, vaan strategioita voi yhdistellä sijoittajalle sopivalla tavalla (Hyrskke ym. 2020).

Joukon paras (*Best-in-class/Positive Screening*) on lähestymistapa, jossa sijoittaja valitsee parhaat yrityksen vastuullisen sijoittamisen kriteereiden mukaan. Valinta tehdään esimerkiksi painottamalla yrityksiä ESG-kriteerien mukaan tai käyttämällä indeksejä tai ESG-tutkimustahojen tekemää analyysiä. Näin sijoittaja valitsee yrityksiä, jotka tarjoavat tuotteita ja palveluita muita toimijoita vastuullisemmalla tavalla. Tähän sijoitusstrategiaan liittyy myös alakategoriat Universumin paras (*Best-in-Universe*) sekä Paras pyrkimys (*Best-Effort*). Joukon paras -näkökulmaan pohjautuvan sijoitusstrategian etuna voidaan nähdä se, että esimerkiksi rahastoon tulee edustettavaksi yrityksiä eri toimialoilta eikä varsinaisesti mitään sektoria suosita enemmän kuin toista. (Finsif, 2019.)

Vaikuttaminen (*Engagement & Voting*) tarkoittaa sitä, että sijoittaja hyödyntää omistajaoikeuksiaan vaikuttamalla yritystoiminnan vastuullisuuteen sekä varmistaakseen sijoitustuotonsa. Sijoittajan tavoitteena voi myös olla esimerkiksi vaikuttaminen alan ESG-standardeihin. Vaikuttamista toteutetaan osallistumalla päätöksentekoon yhtiökokouksissa tai keskustelemalla muiden omistajien kanssa vastuullisuuden vahvistamiseksi. Yleisesti instituutiosijoittajilla on paljon mahdollisuuksia vaikuttaa sijoituksillaan, myös muiden instituutioiden kanssa. (Finsif, 2019.)

ESG-integroinniksi (*ESG Integration*) kutsutaan tilannetta, jossa ESG-kriteereitä sisällytetään sijoitusanalyysiin säännöllisesti ja järjestelmällisesti muiden taloudellisten mittareiden kanssa, sillä niiden odotetaan vaikuttavan positiivisesti sijoitusten tuotto- ja riskiprofiiliin pitkällä aikavälillä. ESG-kriteereinä käytetään ympäristöllisiä, sosiaalisia ja hallinnollisia kysymyksiä. (Finsif, 2019.) ESG-integraatio voi toteuttaa kolmella eri tasolla, makrotasolla, teollisuusalan sisällä ja yrityskohtaisesti. (Hyrskke ym., 2020, s. 140–141.)

Poissulkeminen (*Exclusions/Negative Screening*) on paljon käytetty vastuullisen sijoittamisen perussijoitusstrategia, jossa sijoitusportfoliosta karsitaan tiettyjä tuotteita tuottavat tai tietyissä maissa toimivat yritykset pois. Tällaisia tuotteita tai toimialoja voivat olla esimerkiksi tupakka, alkoholi, vedonlyönti, aseet, pornografia tai hiili. Poissulkemisella voidaan rajata myös esimerkiksi sellaisia yrityksiä, joiden toimintatapoja voidaan pitää vastuuttomina. Näitä toimintatapoja voi olla korruptio, lapsityövoima, saastuttaminen tai työntekijöiden/ihmisoikeuksien huomiotta jättäminen. (Finsif, 2019.)

Vaikuttavuussijoittamisella (*Impact Investing*) tarkoitetaan sitä, että valitaan sijoitusyrityksiksi sellaisia yrityksiä, jotka pyrkivät tekemään erilaisia muutoksia esimerkiksi yhteiskunnallisiin asioihin tai ympäristöasioihin liittyen taloudellisen voiton tavoittelemisen lisäksi. Vaikuttavuussijoituksia voidaan tehdä esimerkiksi sijoittamalla tulosperusteisiin rahoitussopimuksiin tai tekemällä pääomasijoituksia vaikuttavuustoimijoihin eli yrityksiin tai järjestöihin. (Finsif, 2019.) Hyskeen (2020) ym. mukaan vaikuttavuussijoittamisessa ei ole niinkään kyse sijoituskohteen tuotto-riski-profiilin parantamisesta, vaan motiivi sijoituksille lähtee ajatuksesta, että jokaisella sijoituskohteella on jokin yhteiskunnallinen vaikutus, jota voidaan mitata sekä soveltaa sijoituspäätöksissä ja salkunhoidossa. Näin ollen vaikuttavuussijoituksia kuvataan usein kaksiakselisen kuvaajan sijaan kolmiulotteisella kuvaajalla, jonka akseleina ovat tuotto, riski sekä yhteiskunnallinen vaikutus. Vaikuttavuussijoituksista pyritään maksimoimaan yhteiskunnallinen vaikutus, joka on ennalta määriteltä sekä mitattu.

Normiperusteinen arvottaminen (*Norms-based Screening*) on sijoitusten kohdentamista kansainvälisten standardien perusteella (Finsif, 2019). Useimmiten normiperusteisessa arvottamisessa käytetään esimerkiksi YK:n Global Compact -sopimuksessa mainittuja ihmisoikeuksia, työntekijöiden oikeuksia, ympäristöasioita ja korruptiota. Normiperusteinen arvottaminen ei välttämättä ole samalla tavalla tulevaisuuteen suuntautuvaa kuin tavallinen sijoituspäätöksenteko, sillä analyysi perustetaan usein jo olemassa oleviin normirikkomuksiin kuten esimerkiksi ympäristöonnettomuuksiin. (Hyske ym., 2020, s. 116–117.)

Kestävän kehityksen teemasijoitukset (*Sustainability-themed*) ovat spesifisti kestävän kehityksen teemaan liittyviä sijoituksia, kuten uusiutuvan energian rahasto (Finsif, 2019). Vastuullisten rahastojen teemoissa yleisimpiä ovat ilmastoon ja kestäväan kehitykseen liittyvät teemat, kuten kestävät energianlähteet, vesi ja jäteteknologia. Muitakin vastuullisia teemarahastoja on, kuten bioteknologiaan tai väestönrakenteen muutokseen keskittyvät rahastot (Hyske ym., 2020, s. 123).

Eurosifin mukaan yksinkertaisesta poissulkemisesta muokattujen variaatioiden käyttö on lisääntynyt viime vuosina, mutta myös muiden strategioiden käyttöä on muokattu innovaatioiden lisääntyttyä. Kokonaisuudessa vastuullisten sijoitusten määrä on lisääntynyt, mikä kertoo vastuullisen sijoittamisen toimialan yhä vahvistuvammasta pohjasta. (Eurosif, 2014.)

Vastuullisen sijoittamisen strategioita vertailtaessa on suotavaa ottaa huomioon eri lähestymistapojen vaihtelevat tuotto-riski-profiilit. Esimerkiksi erilaisiin vastuullisiin sijoitusrahastoihin sisältyy hyvin erilaiset tuotto- ja riskiodotuk-

set: laajasti hajautetut indeksirahastot voivat poissulkea vain pienen määrän yrityksiä, joiden toiminta ei jollain osa-alueella ole vastuullista, mutta ne seuraavat tarkasti vertailuindeksiään tuotto-riski-profiilillaan, kun taas esimerkiksi teemattiset rahastot, joiden yrityskohteet ovat tarkasti valittu pienestä joukosta vastuullisia yrityksiä. (Hyrskke ym., 2020, s. 101–102.)

2.6.2 PRI vastuullisen sijoittamisen periaatteet

PRI (*Principles for Responsible Investment*) on YK:n tukema aloite, joka listaa vastuullisen sijoittamisen periaatteet. PRI:n julkistaminen vuonna 2006 on Hyrskkeen ym. (2020) mukaan yksi vastuullisen sijoittamisen alan tärkeimmistä virstanpylväistä. PRI kattaa ympäristö-, sosiaalisten ja hallintotapaan liittyvien tekijöiden huomioonottamisen sijoittamisen päätöksenteossa ja sen tavoitteena on sitouttaa instituutiosijoittajia ja varainhoitajia sekä palveluntarjoajia vastuullisen sijoittamisen näkökulmien huomioonottamiseen sijoitustoiminnassaan (Finsif, 2020). PRI on yksi johtavista vastuullisen sijoittamisen puolestapuhujista ja sen tavoitteena on saada sijoittajat ottamaan huomioon vastuullisen sijoittamisen periaatteita, jotta voitaisiin parantaa niin sijoitustuottoja kuin riskienhallintaakin (Finsif, 2020).

PRI:n vastuullisen sijoittamisen periaatteet ovat seuraavat

1. PRI:n allekirjoittajan tulee ottaa ESG-asiat huomioon sijoitusprosesseissa sekä tukea ESG-työkalujen, analyysien ja tilastojen kehittämistoimia. Salkunhoitajien tulisi arvioida säännöllisin väliajoin toimintaansa ESG-asioiden varjossa sekä pyytää sijoituspalveluiden tuottajia ottamaan ASG-asioita enemmän huomioon. Tämän lisäksi sijoitusammattilaisia tulisi kannustaa alaan liittyvään koulutukseen sekä kehittää muuta tutkimustyötä.
2. Allekirjoittajan tulee toimia aktiivisena omistajana, sisällyttää ESG-asiat omistajapolitiikkaansa ja käyttää äänioikeuttaan yhtiökokouksissa. Tavoitteena on käydä keskustelua yhtiöiden välillä sekä kannustaa rahastonhoitajia ottamaan osaa erilaisiin vaikuttamisprojekteihin, tukea ESG-raportointia omistajanäkökulmasta.
3. Allekirjoittajan tulee pyrkiä edistämään sijoituskohteidensa asianmukaista ESG-asioiden raportointia, esimerkiksi pyytämällä yrityksiltä vastuullisuusraportointia GRI:n muodossa tai vastuullisuusraportin sisällyttämistä vuosikertomuksiin. Tämän lisäksi on hyvä tukea sellaisia osakkeenomistajien esityksiä, jotka edistävät vastuullisuusasioiden julkaisemista.
4. Allekirjoittajan tulee pyrkiä aktiivisesti edistämään vastuullisen sijoittamisen periaatteiden käyttöönottoa koko sijoitustoimialalla esimerkiksi luomalla dialogia sijoituspalveluiden tarjoajien kanssa, myös niiden, jotka eivät täytä asetettuja ESG-vaatimuksia. On myös hyvä tukea vertailutyökalujen kehittämistä sekä valvonta- tai politiikkamuutoksia sijoitustoimialalla.
5. Allekirjoittajan tulee pyrkiä edistämään vastuullisen sijoittamisen periaatteita yhdessä muiden sijoittajien kanssa. Sijoittajat voivat esimerkiksi osallistua erilaisiin verkostoihin työkalujen ja resurssien yhdistämiseksi.

6. Allekirjoittajan tulee raportoida toimiaan ja pitää huolta siitä, että vastuullisen sijoittamisen edistymisestä raportoidaan asianmukaisesti. Yritysten tulee olla avoimia siitä, miten vastuullisuusasiat ovat sisällytetty sijoitus-toimenpiteisiin sekä julkaista esimerkiksi palveluntarjoajille asetettuja vaatimuksia. (Finsif, 2020).

3 AINEISTO JA MENETELMÄ

3.1 Aineisto

Tutkielman aineistona käytettiin 12 suomalaisen osakeyhtiön julkisia vastuullisuusraportteja vuodelta 2019, jotka ovat julkaistu tilinpäätöksen yhteydessä joko erillisenä julkaisuna tai osana vuosikertomusta, tiettyjä osavuosikatsauksia sekä osakekurssikehitysdataa aikaväliltä 1.1.2019-30.4.2021. Tutkielman tavoitteena oli saada aineistoon kuuden vastuullisena pidetyn ja/tai vastuullisuudesta palkitun yrityksen vastuullisuusraportit sekä näille yrityksille samalta toimialalta valittujen listautuneiden vertailuyritysten vastuullisuusraportit. Vertailuyritysten valintakriteereinä pidetään yritysten kokoa ja toimialaa. Tarkastelussa olevien 12 yrityksen joukosta valittiin vielä neljä yritystä, joiden vuoden 2020 vastuullisuusraportit otettiin vuoden 2019 vastuullisuusraporttien lisäksi tarkempaan tarkasteluun. Tarkastelussa olevista yrityksistä valittiin vuoden 2020 tarkasteluun vain neljä vastuullisen sijoittajan näkökulmasta mielenkiintoista yritystä, sillä näiden yritysten vastuullisuusraportit julkaistiin tutkielman aikataulun kannalta otolliseen aikaan. Kaikkia yrityksiä ei otettu mukaan tähän tarkasteluun, jotta tutkielman aineiston määrä ei kasvaisi liian suureksi. Jotta tutkielmassa saataisiin käsitys vastuullisuuden raportoinnista Covid-19-pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön, aineistoon otettiin mukaan kaikkien tarkasteluyritysten osavuosikatsaukset ensimmäiseltä ja toiselta vuosineljännekseltä vuodelta 2020. Osakekurssikehitystä tarkastellaan aikaväliltä 1.1.2019-30.4.2021, jotta saadaan käsitys siitä, miten vastuullisena pidetyt yritykset sekä niille valitut vertailuyritykset pärjäävät talouden kohdatessa globaalin kriisin.

Tutkimuksen kvalitatiivisessa osassa tarkastellaan valittujen pörssiyritysten uusimpia julkisia vastuullisuusraportteja. Vastuullisuusraportit julkaistaan joko erillisenä tiedonantona yhdessä yrityksen muiden tilinpäätöstietojen kanssa tai osana vuosikertomusta. Vuosikertomusta pidetään sijoittajien ensisijaisena tietolähteenä, sillä se on merkittävin virallinen viestintätapa organisaatiolta sidosryhmille (Epstein & Freedman, 1994). Vuosikertomus on luotettava, uskottava ja vertailukelpoinen ja se edustaa organisaation pyrkimyksiä vastata sidosryhmiensä tarpeisiin (Preston, Wright & Young, 1992). Vuosikertomus antaa myös hyvän käsityksen organisaation prioriteeteista, sillä se tarjoaa harkinnanvaraista informaatiota.

Suomalaisten yritysten raportointia on yleisesti pidetty korkealuokkaisena (Lindahl & Schadewitz, 2008) joten vertailuyritysten valinta on hankalaa. Valinnat tehtiin kuitenkin siten, että vastuullisena pidetyt yritykset ovat jonkin, joko kansallisen tai kansainvälisen, vastuullisuuspalkinnon tai erityismaininnan saaneita ja vertailuyritykset toimivat samalla toimialalla.

Aineistoon valituista yrityksistä UPM-Kymmene Oyj ja Kesko Oyj sijoittuivat vuoden 2020 Global 100-listalle. Global 100-lista on vuosittain tehtävä luoki-

tus, joka mittaa yritysten vastuullisuutta maailmanlaajuisesti ja sen laatii riippumaton konsulttiyritys Corporate Knights. Martela Oyj palkittiin vuoden 2019 lopussa Vastuullisuusraportointikilpailussa eri luokissa. Vastuullisuusraportointikilpailun järjestävät Aalto-yliopiston kauppakorkeakoulu, Climate Leadership Coalition ry, yritysvastuuverkosto FIBS, Vastuullisen sijoittamisen yhdistys Fin-sif ry, Hanken, Nasdaq Helsinki, Suomen Tilintarkastajat ry, Työ- ja elinkeinoministeriö, Ympäristöjohtamisen yhdistys YJY ry ja Ympäristöministeriö. Kilpailun tarkoituksena on tuoda esiin hyviä vastuullisuusraportointikäytäntöjä, antaa tunnustusta parhaiten vastuullisuudesta raportoiville suomalaisille organisaatioille sekä kehittää vastuullisuustyötä ja -raportointia organisaatioissa (Yritysvastuuverkosto FIBS, 2019). Vuonna 2020 Valmet Oyj hyväksyttiin Dow Jonesin kestävän kehityksen indeksiin (DJSI) seitsemäntenä vuotena peräkkäin. DJSI on kestävän kehityksen indeksiperhe, johon listataan vuosittain maailman johtavat kestävän kehityksen yritykset eri toimialoilta. Yritys listattiin sekä DJSI World- että DJSI Europe-indeksiin. Valmet Oyj palkittiin myös vuoden 2019 Suomen Kasvu-palkinnolla Kasvu Open Boardin toimesta. Yksi palkinnon perusteista oli liiketoiminnan välilliset vaikutukset alihankintaverkoston ja vastuullisuuteen. Vuoden 2019 lopulla Ponsse Oyj sijoittui T-Median vuosittaisessa mainetutkimuksessa ensimmäiselle sijalle. Luottamus & Maine -tutkimuksessa yrityksiä listataan suuren yleisön mielikuvien perusteella. Kriteereinä käytetään muun muassa vastuullisuutta sekä työnantajakuvaa.

Tutkielmaan valitut tarkastelu- sekä vertailuyritykset sekä niiden toimiala:

- UPM-Kymmene Oyj ja Stora Enso Oyj (metsäteollisuus)
- Kesko Oyj ja Tokmanni Group Oyj (päivittäistavarakauppa)
- Valmet Oyj ja Konecranes Oyj (teollisuustuotteet ja -palvelut)
- Ponsse Oyj ja Caverion Oyj (teollisuustuotteet ja -palvelut)
- Kone Oyj ja Wärtsilä Oyj Abp (teollisuustuotteet ja -palvelut)
- Martela Oyj ja Fiskars Oyj Abp (kotitaloustarvikkeet)

3.2 Menetelmä

Tutkielman aineistoa analysoidaan yhdistelemällä sekä kvalitatiivisia että kvantitatiivisia tutkimusmetodeja. Tutkimusmetodeja yhdistellään aiemmassa kirjallisuudessa usein kun tutkitaan organisaatioiden ei-taloudellisen informaation julkistamista (Gray, Kouhy & Lavers, 1995).

Raporttianalyyseissa käytetään kriteereinä yrityksen omia asettettuja vastuullisuuden tavoitteita, yrityksen vastuullisuuteen liittyviä arvoja, ja Global Reporting Initiativen (GRI) raportointiohjeistoa. Vertailussa korostetaan raporttien vastuullisuusinformaation laajuutta, raportoitavan informaation laatua, keskeisiä raportoitavia asioita ja aihepiirejä sekä raporttien käsitteitä.

Tutkielmassa toteutetaan yritysten vastuullisuusraporttien analysointia kvalitatiivisen sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi soveltuu kirjallisen

aineiston tutkimiseen ja sen avulla pyritään saamaan tutkittavasta ilmiöstä kuvaus tiivistetyssä ja yleistetyssä muodossa (Tuomi & Sarajärvi, 2009, s. 103). Sisällönanalyysi toteutetaan tarkastelemalla vastuullisuusraportteja vastuullisen liiketoiminnan osa-alueiden valossa; mitä vastuullisuuden teemoja ja alateemoja raportoidaan ja millä tavoin teemoja on mahdollisesti painotettu. Analyysissa keskitytään myös vastuullisuusinformaation relevanttiuteen liittyen toimialaan sekä vertaillaan keskeisiä raportoitavia asioita. Näihin vertailukriteereihin otetaan mukaan GRI-standardien keskeisiä ohjeistuksia raportoitavalle vastuullisuusinformaatiolle. Vastuullisuusraporttien arvioinnille haasteita asettaa niiden vapaamuotoisuus. Raporteille ei ole olemassa yhtä, yleisesti tunnustettua standardistoa, jonka mukaan raportit laaditaan.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa tarkastellaan

- Yrityksen kokoa
- Onko raportti laadittu GRI-ohjeiston mukaisesti
- Onko yrityksen vastuullisuusraportin tarkastanut jokin kolmas osapuoli
- Onko yritys sitoutunut Global Compact -aloitteeseen (www.globalcompact.net)

Vuontisjärven (2006) mukaan raporttien sisältöanalyysin luotettavin muoto on selvittää joidenkin spesifien tietojen olemassaolo tai niiden puuttuminen, sen sijaan että mitattaisiin raporttien laajuutta. Sisällönanalyysissä on siis tarkoitus selvittää tiettyjen tietojen ja indikaattoreiden olemassaolo raportissa kaikissa kolmessa vastuullisuuden teemoissa. Tärkeää tässä on kuitenkin huomioida GRI:n mukainen olennaisuusperiaate, jonka mukaan yrityksen tulisi raportoida sen toiminnan ja sidosryhmien kannalta olennaisista vastuullisuusasioista.

Raporttien vastuullisuusinformaation laadun arvioinnissa käytetään Vuontisjärveä (2006) mukaillen seuraavia arviointiperusteita: 1. Vastuullisuuden/kestävän kehityksen tavoitteet ja arvot 2. Vastuullisuuden mittarit ja käytännöt 3. Käytetty kvalitatiivinen ja kvantitatiivinen vastuullisuutta kuvaava data. Näiden perusteiden avulla käydään läpi niin taloudellinen, ympäristöön liittyvä kuin sosiaalinenkin vastuullisuuden osa-alue.

Taloudellinen vastuu	Tavoitteet ja arvot Mittarit ja käytännöt Data
Ympäristöön liityvä vastuu	Tavoitteet ja arvot Mittarit ja käytännöt Data
Sosiaalinen vastuu	Tavoitteet ja arvot Mittarit ja käytännöt Data

KUVIO 1 Informaation laatu vastuullisuusraporteissa.

3.2.1 GRI-raportointikehyksestä analyysiin poimittuja kriteereitä

Joissakin aiemmissa tutkimuksissa, mm. Guthrie ja Farneti (2008) on käytetty julkisen talouden vastuullisuusjulkaisuiden arviointiin GRI-raportointiohjeiston perusteella koottua arviointi-instrumenttia. Näissä analyyseissa on otettu huomioon GRI:n osalta ympäristövastuu, sosiaalisen vastuun ulottuvuudet sekä spesifit julkisen talouden standardit. Tässä tutkielmassa informaation laajuutta vastuullisuusraporteissa arvioidaan GRI-ohjeiston perusteella rakennetulla arviointi-instrumentilla, joka on esitetty taulukossa 1. Arviointi-instrumenttiin on otettu piirteitä Guthrien ja Farnetin (2008) GRI-standardeihin perustuvasta pisteytyksestä, mutta standardit ovat valittu niin, että ne kuvaavat mahdollisimman hyvin Suomen markkina-alueen yritysten vastuullisuuden raportointitarpeita. Lisäksi taloudellisen vastuun osa-alueen indikaattorit on lisätty instrumentin yhdeksi keskeiseksi temaksi.

Arviointi-instrumentin avulla kaikki aineiston vastuullisuuteen liittyvästä raportit pisteytetään seuraavasti: täysin ja täydellisesti raportoitu indikaattori johtaa 1 pisteeseen, osittain raportoitu indikaattori 0,5 pisteeseen ja ei raportoidusta/ei merkintää johtaa 0 pisteeseen. Karkeasti arviointia voidaan jaotella taloudelliseen ulottuvuuteen, ympäristöulottuvuuteen ja sosiaaliseen ulottuvuuteen sekä indikaattoreiden relevanttisuuteen ja indikaattoreiden luotettavuuteen. Taloudellisen vastuun osa-alueeseen on valittu neljä indikaattoria, joten kokonaispisteet taloudellisen vastuun osa-alueesta ovat 4. Ympäristöön liittyvän vastuun osa-alueeseen on valittu 7 indikaattoria, joten kokonaispisteet tästä ovat 7. Sosiaalisen vastuun osa-alue on jaettu neljään eri alateemaan: henkilöstö- ja työolosuhteisiin, ihmisoikeuksiin, yhteiskuntaan liittyviin asioihin sekä tuotevastuuseen ja yhteensä sosiaalisen vastuun osa-alueen kokonaispisteet ovat 19. Arviointi-instrumentin kokonaispisteet ovat siis parhaimmillaan 30 pistettä. Tämän arviointi-instrumentin avulla käydään läpi kaikkien tarkastelussa olevien yritys-

ten vastuullisuusraportit vuodelta 2019 ja pisteytykset on esitetty kunkin yritysparin väliotsikon alla tuloksissa. Tulokset tästä arviointi-instrumentista, eli pisteytykset tarkastelussa oleville yrityksille vuoden 2019 vastuullisuusraporteista, esitetään liitteessä 1.

Pisteytykset tehtiin tutkielman edetessä neljälle yritykselle, kahdelle vastuullisena pidetylle yritykselle ja kahdelle vertailuyritykselle myös vuoden 2020 vastuullisuusraporteista. Tähän päädyttiin sen vuoksi, että jotkin yritykset olivat julkaisseet vuoden 2020 tilinpäätöksen ja sen yhteydessä julkaistavan vastuullisuusraportin tutkielman kannalta otollisena aikana. Kaikkien tarkastelussa olevien yritysten vastuullisuusraportteja ei otettu mukaan vuoden 2020 pisteytykseen, sillä se olisi laajentanut tutkielman aineistoa liialti. Vuoden 2020 pisteytys tietyille yrityksille toteutettiin sen vuoksi, että saadaan käsitys siitä, miten vastuullisuusraportoinnin laajuus ja painopisteet mahdollisesti muuttuvat kriisin aikana tarkasteluun valituilla yrityksillä. Tähän tarkasteluun valittiin tarkasteluyritykset metsäteollisuuden toimialalta, vastuullisena pidetty UPM-Kymmene ja vertailuyritys Stora Enso sekä teollisuustuotteiden ja -palveluiden toimialalta vastuullisena pidetty Kone ja vertailuyritys Wärtsilä. Yritykset valittiin tarkasteluun tutkielman tekijän kannalta mielenkiintoisina vastuullisen sijoittajan sijoituskohteina. Tulokset tästä arviointi-instrumentista, eli pisteytykset yrityksille vuoden 2020 vastuullisuusraporteista valituille yrityksille, esitetään liitteessä 2.

Teema	Indikaattori	GRI-standardi	Spesifit aiheet
1. Taloudellinen vastuu (<i>Economic standard series</i>)	Taloudellinen suorituskyky (<i>Economic performance</i>) Markkina-asema (<i>Market presence</i>) Epäsuorat taloudelliset vaikutukset (<i>Indirect economic impacts</i>) Korruption vastaisuus (<i>Anti-corruption</i>)	GRI 201 GRI 202 GRI 203 GRI 205	201-1, 201-2, 201-3, 201-4 202-1, 202-2 203-1, 203-2 205-1, 205-2, 205-3
2. Ympäristöön liittyvä vastuu (<i>Environmental standard series</i>)	Materiaalit (<i>Materials</i>) Energian käyttö (<i>Energy</i>) Veden kulutus (<i>Water</i>) Biodiversiteetti (<i>Biodiversity</i>) Päästöt (<i>Emissions</i>) Jätteet (<i>Waste</i>) Lakien ja määräysten noudattaminen (<i>Environmental compliance</i>)	GRI 301 GRI 302 GRI 303 (2018) GRI 304 GRI 305 GRI 306 GRI 307	301-1, 301-2, 301-3 302-1, 302-2, 302-3, 302-4, 302-5 303-1, 303-2, 303-3, 303-4, 303-5 304-1, 304-2, 304-3, 304-4 305-1, 305-2, 305-3, 305-4, 305-5, 305-6, 305-7 306-1, 306-2, 306-3, 306-4, 306-5 307-1
3. Sosiaalinen vastuu (<i>Social standard series</i>)			
Henkilöstö- ja työolosuhteet (<i>Labour Management Approach</i>)	Työllisyys (<i>Employment</i>) Henkilöstön ja johdon väliset suhteet (<i>Labour/management relations</i>) Terveys ja turvallisuus (<i>Occupational health and safety</i>) Valmennus ja koulutus (<i>Training and education</i>) Monimuotoisuus ja yhdenvertaiset mahdollisuudet (<i>Diversity and equal opportunity</i>)	GRI 401 GRI 402 GRI 403 (2018) GRI 404 GRI 405	401-1, 401-2, 401-3 402-1 403-1, 403-2, 403-3, 403-4, 403-5, 403-6, 403-7, 403-8, 403-9, 403-10 404-1, 404-2, 404-3 405-1, 405-2
Ihmisoikeudet (<i>Human rights Management Approach</i>)	Syrjimättömyys (<i>Non-discrimination</i>) Yhdistymisen vapaus ja työehtosopimukset (<i>Freedom of association and collective bargaining</i>) Lapsityövoima (<i>Child labor</i>) Pakkotyövoima (<i>Forced or compulsory labor</i>) Turvallisuuskäytännöt (<i>Security practises</i>) Alkuperäiskansojen oikeudet (<i>Rights of indigenous peoples</i>) Ihmisoikeusarviointit (<i>Human rights assessment</i>)	GRI 406 GRI 407 GRI 408 GRI 409 GRI 410 GRI 411 GRI 412	406-1 407-1 408-1 409-1 410-1 411-1 412-1, 412-2, 412-3
Yhteiskunta (<i>Society Management Approach</i>)	Paikallisyhteisöt (<i>Local communities</i>) Toimittajien sosiaalinen arviointi (<i>Supplier social assessment</i>) Poliittiset kannanotot (<i>Political contributions</i>)	GRI 413 GRI 414 GRI 415	413-1, 413-2 414-1, 414-2 415-1
Tuotevastuu (<i>Product Responsibility Management Approach</i>)	Asiakkaiden terveys ja turvallisuus (<i>Customer health and safety</i>) Markkinointiviestintä ja tuoteinformaatio (<i>Marketing and labeling</i>) Asiakkaiden yksityisyys (<i>Customer privacy</i>)	GRI 416 GRI 417 GRI 418	416-1, 416-2 417-1, 417-2, 417-3 418-1

TAULUKKO 1 GRI-raportointikehyksestä analyysiin poimitut kriteerit.

3.2.2 Hyvän vastuullisuusraportoinnin käytänteet

Tässä luvussa esitetään, mitä hyvältä vastuullisuusraportilta odotetaan ja millä tavoin eri toimialojen yritykset voivat vastata vastuullisuuden haasteisiin niin, että informaatio on luotettavaa ja hyödyllistä sidosryhmille. Sisällönanalyyysissä hyödynnetään näitä esille tulevia hyviä vastuullisuusraportoinnin käytänteitä.

Hubbard (2011) esittelee julkaisussaan Craibin (2008) koonneen yhdessä ryhmän vastuullisuusraportoinnin asiantuntijoita kanssa listan käytänteistä, jotka tekevät vastuullisuusraportista luotettavan. Työryhmä päätteli, että vastuullisuusraportin luotettavuutta lisää selkeä kuvaus käytetyistä hallinto- ja johtamisjärjestelmistä, raportin keskittyminen olennaisiin raportointikohteisiin, vakuuttavuuteen ja sidosryhmien osallistumiseen, keskittyminen viestinnän laatuun. Vaikeiden kysymysten käsittelyä pidettiin myös tärkeänä uskottavuuden kannalta. Craib (2008) totesi myös, että suorituskyvyn arvioinnit olivat yksi tapa parantaa raporttien luotettavuutta. Nämä tulostaulukot ovat käsitteellisesti saman-

laisia kuin tilinpäätökset, joissa vain tärkeimmät erät esitetään ja muut yksityiskohdat siirretään liitetietoihin tai liitteisiin tai niitä tukeviksi tiedoiksi. Ne helppottivat merkittävästi raportoitavien avaintekijöiden, tavoitteiden ja todellisen suorituskyvyn ymmärtämistä.

Vastuullisuusraporttia tukevien mittaristojen tärkeyttä korostaa myös Bouten ym. (2011). Kokonaisvaltainen vastuullisuusraportointi vaatii selkeän vision sekä tavoitteiden asettamista, johdon näkökulman esittämistä sekä suoriutumista kuvaavien mittaristojen hyödyntämistä. Myös Hubbard (2011) korostaa vision ja tavoitteiden, johdon näkökulman esittämisen sekä ulkopuolisen varmuuden tärkeyttä.

3.2.3 Toimialakohtaiset vastuullisuuden haasteet

Sisällönanalyysissä yksi ulottuvuus on vastuullisuusraporttien teemojen analysointi toimialakohtaisten haasteiden näkökulmasta. Tässä kappaleessa esitellään joitakin suurimpia tai merkittävimpiä toimialakohtaisia vastuullisuuden haasteita, joita yritykset kohtaavat nykypäivänä.

Vastuullisuuden näkökulmasta metsäteollisuuden suurimpiin, maailmanlaajuisiin haasteisiin kuuluvat sosiaaliset, sosioekonomiset ja kulttuuriset tekijät sekä ympäristötekijät, esimerkiksi biodiversiteetti. Liikkeenjohdolliset haasteet liittyvät hyväksyttävyyden hakemiseen toiminnoille erityisesti kansainvälisessä toimintaympäristössä. Sidosryhmien hyväksyntä ulottuu sekä yrityksen sisäiseen liiketoimintaan että sen yhteiskunnallisiin ja ympäristöllisiin vuorovaikutussuhteisiin. (Mikkilä, 2006.)

Koistinen, Lammi ja Raijas (2009) analysoivat teoksessaan päivittäistavara-kaupan toimialalle tärkeimpiä vastuullisuuden ulottuvuuksia: ”Ympäristövastuussa kaupalle olennaisimmat tunnusluvut ovat kiinteistöissä ja kuljetuksissa käytetty energia ja sen tuottamat päästöt, varastoinnissa ja myynnissä syntyvä jäte ja sen hyötykäyttö, kuluttajille tarjottavat tuotteiden ja pakkausten kierrätysjärjestelmät sekä välillinen vastuu myytävien tuotteiden tuotannossa syntyvistä ympäristövaikutuksista. ... Vaikka ympäristövastuu on ilmastonmuutoksen takia noussut vaatimusasteeltaan luokkaa ylemmäs, on sosiaalinen vastuukin vahvasti pinnalla pääosin kahdesta syystä. Edessä hämmöttävä työvoimapula vaatii yritykseltä hyvää huolenpitoa nykyisistä työntekijöistä ja houkuttelevaa mielikuvaa potentiaalisille työnhakijoille. Lisäksi globalisaation synnyttämät, erityisesti kehitysmaihin ulottuvat hankintaverkostot ovat lisänneet suomalaisten yritysten maineriskejä ja tarvetta valvoa työelämän perusoikeuksien toteutumista sielläkin”. Taloudellisen vastuun näkökulmasta vähittäistavara-kaupan toimialalla tärkeää on se, miten yrityksen tuottama taloudellinen hyöty jakautuu eri sidosryhmien kesken ja tähän tarkasteluun tulee ottaa mukaan myös tuotteiden alkuperä.

Kaikilla teollisuuden toimialoilla vastuullisuuden haasteet koskettavat erityisesti uusien ja entistä resurssitehokkaampien ratkaisujen kehittämiseen, sillä vain kannattavan liiketoiminnan kautta saadaan markkinoille innovaatioita, joilla on todellista merkitystä kestäväen talouskasvun aikaansaamisessa. Teollisuudessa on paljon esillä *cleantech*, joka on pitkälti tuottavuuden kasvattamista

energia- ja resurssitehokkuuden avulla. Cleantech on kestävä kehityksen haasteisiin vastaavien, täysin uusien liiketoimintamahdollisuuksien hyödyntämistä. Uudet teknologiset innovaatiot luovat vihreää kasvua sekä biopolttoaineiden kaltaisten uusien tuotteiden että uudenlaisten palvelukonseptien avulla. Kestävä kehitys teollisuudessa yhdistetään usein ympäristöjalanjäljen pienentämiseen, jota säädellään myös ympäristöjohtamiseen liittyvillä, kansainvälisillä standardeilla ja lakivaatimuksilla, kuten hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen ja uusiutuvien energialähteiden käyttöön liittyvillä kannustimilla ja vaatimuksilla. (Caprotti, 2012.)

3.2.4 Kvantitatiivinen katsaus tarkasteluyritysten sekä vertailuyritysten menestyksestä markkinoilla Covid-19 kriisin aikana

Kvantitatiivinen osa tutkielmaa koostetaan tarkastelemalla vastuullisina pidettyjen yritysten sekä samalta toimialalta olevien vertailuyritysten osakkeen hinnan kehitystä aikavälillä 2.1.2019-30.4.2021. Tällä aikavälillä markkinat ovat kohdanneet Covid-19-pandemiasta johtuvan kriisitilanteen, ja tutkielman tarkoituksena on tarkastella vastuullisina pidettyjen yritysten kriisinsietokykyä ja osakkeenomistajille tuottamaa lisäarvoa kriisitilanteissa. Osakekurssitiedot tarkasteluun on haettu Nasdaq Nordicin verkkosivuilta (<http://www.nasdaqomxnordic.com/>).

Osakekurssikehitystä tarkastellaan vastuullisena pidettyjen yritysten osalta verraten saman aikavälin vertailuyrityksen osakekurssikehitykseen. Joillakin yrityspareilla osakkeiden hintojen väliset erot ovat suuret, joten tarkastelu on siltä osin haasteellista. Kaikista yrityspareista on kuitenkin nähtävissä Covid-19-pandemian vaikutukset osakkeen hintaan valitulla aikavälillä. Tutkielman tuloksissa esitetään osakkeiden hintojen kehitykset viivakaavioilla yrityspareittain sekä osakkeiden hintojen muutokset aikaperiodeilla Q1 2020 (1.1.2020-31.3.2020), Q2 2020 (1.4.2020-30.6.2020) ja Q1-Q2 2020 (1.1.2020-30.6.2020). Prosentuaalisten muutosten vertailuarvon lisäämiseksi ilmoitetaan myös OMX Helsinki 25-indeksin prosentuaaliset muutokset samoilta aikaperiodeilta.

4 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tutkimuksessa analysoitiin 8 erillistä vastuullisuusraporttia, 4 vuosikertomusta, niiltä osin, kun se koskee vastuullisuutta, kestävää kehitystä ja yritys vastuuta sekä 24 osavuosikatsausta, joiden avulla saatiin kuvaa yritysten vastuullisuudesta kriisiaikana. Tutkielman aineiston analysoimisen ensimmäisessä vaiheessa tarkasteltiin vastuullisina pidettyjen yritysten sekä vertailuyritysten liikevaihtoa, sitä onko yrityksillä käytössä GRI-raportointiohjeisto, onko yrityksen vastuullisuusraportin tarkastanut jokin ulkopuolinen tarkastaja ja mikäli yritys on sitoutunut Global Compact -aloitteeseen. Nämä tiedot esitetään taulukossa 2.

Aineistossa mukana olleista yrityksistä kaikki paitsi yksi yritys (Ponsse) hyödynsivät vuoden 2019 vastuullisuusraportoinnissa GRI-ohjeistoa. Kahdeksan yritystä kahdestatoista julkaisivat vastuullisuusraportin erillisenä julkaisuna tilinpäätöksen yhteydessä ja neljä yritystä vuosikertomuksen osana. Kahdeksan yritystä käytti ulkopuolista tarkastajaa. Kolme yritystä ei ole sitoutunut Global Compact -aloitteeseen.

Yritys	Liikevaihto vuonna 2019 m€	GRI käytössä	Erillisraportti	Raportti osana vuosikertomusta	Raportointi- vuosi	Raportin laajuus	Ulkopuolinen tarkastaja	Global Compact sitoutunut
UPM-Kymmene	10 238	x		x	2019	227s*	PricewaterhouseCoopers Oy	kyllä
Stora Enso	10 055	x	x		2019	74s	PricewaterhouseCoopers Oy	kyllä
Kesko	10 720	x	x		2019	81s	PricewaterhouseCoopers Oy	kyllä
Tokmanni Group	944,3	x	x		2019	81s		kyllä
Valmet	3 547	x		x	2019	64s*	PricewaterhouseCoopers Oy	kyllä
Konecranes	3326,9	x	x		2019	34s	Ecobio Oy	kyllä
Ponsse	667,4			x	2019	19s		ei
Caverion	2 123,20	x	x		2019	33s		ei
Kone	9 982	x	x		2019	47s	Mitopro Oy	kyllä
Wärtsilä	5 170,00	x		x	2019	57s	DNV GL	kyllä
Martela	106,2	x	x		2019	37s		ei
Fiskars	1 090,40	x	x		2019	64s	PricewaterhouseCoopers Oy	kyllä

Vertailuyritys

*koko vuosikertomuksen laajuus, vastuullisuusosiota on vaikea eritellä

TAULUKKO 2 Tutkielman aineiston kuvailua.

Seuraavaksi tutkielmassa esitetään analyysit vastuullisina pidettyjen yritysten sekä vertailuyritysten vuoden 2019 vastuullisuusraporteista. Ensimmäisenä esitetään tulokset vastuullisena pidetystä yrityksestä ja sen jälkeen vertailuyrityksestä.

4.1 UPM-Kymmene Oyj ja Stora Enso Oyj (metsäteollisuus)

UPM-Kymmene Oyj on suomalainen metsäteollisuusyhtiö, joka työllisti vuonna 2019 noin 18 700 henkilöä ja sen liikevaihto samana vuonna oli noin 10,2 miljardia euroa. UPM:n tavoitteena on rakentaa kestävää, innovaatiovetoista ja kiinnostavaa tulevaisuutta kuudella eri liiketoiminta-alueella ja luoda uusiutuvia, vastuullisia vaihtoehtoja fossiilisen talouden ratkaisuihin. UPM:llä on vahva asema metsäbiomassan hankinnan ja jalostuksen arvoketjussa, mikä mahdollistaa kiertotalouteen pohjautuvat ratkaisut kaikissa liiketoiminnoissa. Tuotteet valmistetaan uusiutuvista raaka-aineista ja ne ovat kierrätettäviä. (UPM, 2019.)

UPM kuvautuu vastuullisena, vähähiilisenä yrityksenä, jonka tavoitteena on luoda kestävä kehitys kannalta merkittäviä tuotteita. UPM soveltaa konsernitasolla GRI-raportointiohjeistoa yritysten yritys vastuun mittaamisessa ja raportoinnissa ja vuoden 2019 vastuullisuusraportti on laadittu GRI standardien Core-vaihtoehtojen mukaisesti. UPM:n vastuullisuusraportti on integroitu osaksi vuosikertomusta.

Stora Enso on suomalais-ruotsalainen metsäteollisuusyhtiö. Vuonna 2019 yhtiö työllisti noin 26 000 työntekijää ja liikevaihto oli noin 10,06 miljardia euroa. Stora Enso kuvaa vastuullisuustavoitteiksi kattaa sosiaalisen, ympäristö- ja taloudellisen vastuun koko arvoketjussa ja kokonaisvaltaisen positiivisen vaikutuksen yhteiskuntaan. Näihin tavoitteisiin pyritään käyttämällä uusiutuvia materiaaleja, hyödyntämällä kiertotalousmallia, parantamalla resurssien ja materiaalien tehokkuutta, pyrkimällä hiilineutraaliuteen ja tunnistamalla hiiliriskit sekä suojelemalla metsien monimuotoisuutta. Stora Enso on julkaissut vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä erillisen englanninkielisen vastuullisuusraportin. (Stora Enso, 2019.)

Molemmat organisaatiot ovat julkaisseet vuoden 2019 vuosikertomuksen ohessa erillisen GRI-indeksin. GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin mukaan UPM sai 23,5 pistettä ja Stora Enso 24. Suomessa metsäteollisuuden toimialalla vastuullisuus ja sen raportointi on yleisesti ollut hyvällä tasolla, ja näin ollen ei näiden kahden metsäteollisuuden yrityksen välisessä vertailussa ollut juurikaan huomattavia eroja. Tässä tutkielmassa esitetystä GRI-standardeihin perustuvasta arviointi-instrumentista UPM ja Stora Enso saivat korkeimmat pisteet. Tarkastelussa oleva yrityspari valittiin myös vuoden 2020 vastuullisuusraportin tarkasteluun ja niille tehtiin GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin avulla pisteytys. Vuoden 2020 pisteytyksestä molemmat yritykset saivat 23,5 pistettä. Vuoden 2020 pisteytyksiä verraten vuoteen 2019 voidaan huomata, että kriisiaika ei muuttanut tarkasteluyritysten vastuullisuusraportoinnin laajuutta tällä arvioinnilla tarkasteltuna juurikaan.

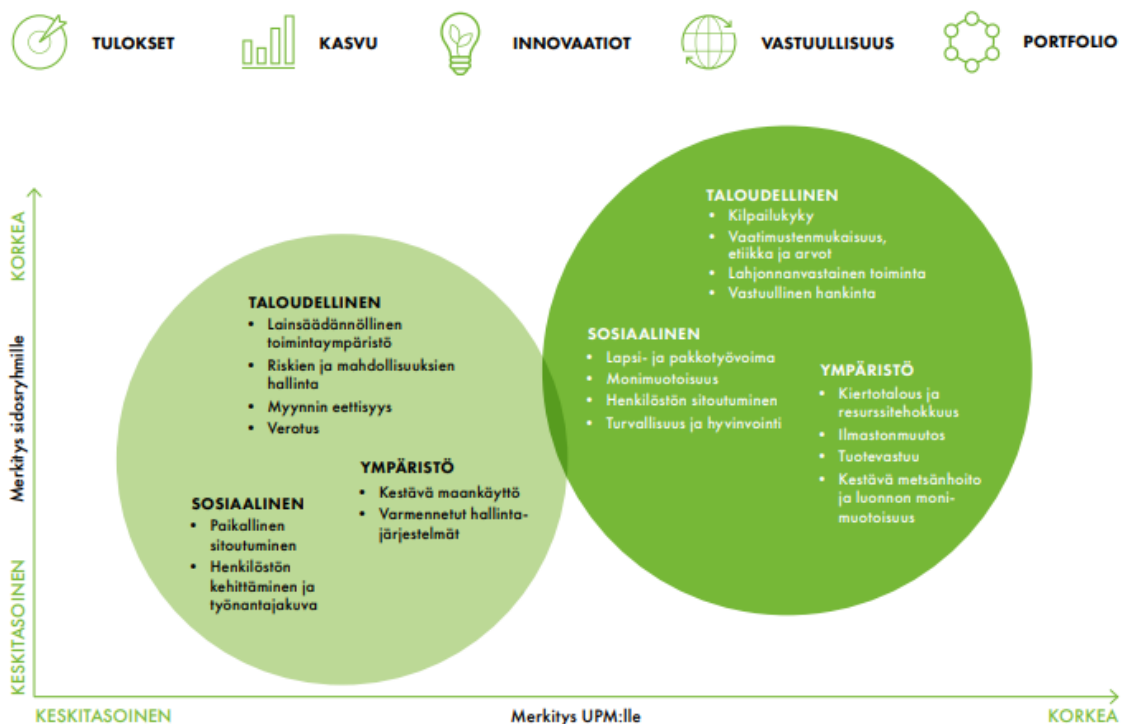
Tyyliään nämä kaksi vastuullisuusraporttia eroavat hieman. Molemmat raportit ovat laajuudeltaan pisimpiä aineistossa ja niissä on huomioitu olennaisuusperiaate. UPM:n vuosikertomus rakentuu laajasti kestävä kehitys ja

vastuullisuuden ympärille ja siinä on painotettu paljon positiivisia yhteiskunnallisia vaikutuksia. Molemmista raporteista yleinen näkökulma on enemmän yhteiskunnallinen ja sijoittajan näkökulma on jätetty toissijaiseksi.

Vastuullisuusinformaation laatua koskevan analyysin perusteella UPM:n vuosikertomuksesta tulee selkeästi esille taloudellisen vastuun tavoitteet ja arvot. Taloudellista vastuuta on painotettu raportissa ja sitä on myös esitetty laajalla skaalalla mittareita sekä se on tiukasti sidottu vastuullisuuden tavoitteisiin. UPM esittää vertailukelpoisia tunnuslukuja liiketoiminnan tuloksellisuuden esiin tuomiseksi ja tilikausien välisen vertailukelpoisuuden parantamiseksi.

Ympäristövastuusta niin ikään löytyy UPM:n vastuullisuusraportista selkeästi esiin tuotuna ympäristötavoitteet ja arvot, mittarit näiden arvioimiseen sekä data tavoitteiden tukemiseen. UPM:n ympäristövastuu liittyy vahvasti seuraaviin teemoihin: vähähiilinen talous (Biofore-strategia), ilmastonmuutokseen liittyvien asioiden johtaminen, kestävä metsänhoito, tehokkaampi energiankäyttö, resurssitehokkuus, vastuullinen vedenkäyttö, kiertotalous sekä tuotevastuu.

Sosiaalisen vastuun tavoitteet niin ikään löytyvät sanallisina UPM:n vastuullisuusraportista. Näitä tavoitteita ovat muun muassa monimuotoinen ja osallistava työympäristö, henkilöstön jatkuva oppiminen ja kehittyminen, vastuullinen johtaminen, työolosuhteet sekä paikallinen sitoutuminen. Sosiaaliseen vastuuseen liittyvää mittaamista esitetään esimerkiksi henkilöstön kokoaikaisuusprosentilla, henkilöstön vaihtuvuusprosentilla, henkilöstökyselyn kehityksellä, työturvallisuusmittaristoilla ja koulutuksien suoritusprosentilla.

KUVIO 2 UPM:n olennaisuusarviointi. (Vuosikertomus 2019, UPM-Kymmene, s. 65)

Stora Enson vastuullisuusraportissa informaation laatuun vaikuttavien kriteerien perusteella taloudellisen vastuun tavoitteita esitetään niin asiakkaiden, toimittajien kuin sijoittajienkin näkökulmasta. Asiakkaiden näkökulmasta tärkeimmät tavoitteet ja arvot Stora Ensolle ovat kestävien ratkaisujen kysyntä, asiakkaiden sitoutumisen arvo, turvallisuus- ja kestävyyssertifikaatit, elinkaariarviointit ja ympäristömerkit, kestävyys yhteisöllisen luomisen avulla, kiertotalouden ja biotalouden edistäminen, innovaatioihin sisältyvä kestävyys ja vastuullinen toimittajuus. Toimittajien näkökulmasta vastuullisuuskäytänteitä on toimitusketjun kestävyys edistäminen, tiukat vastuullisuusvaatimukset, toimitusketjun vastuullisuuden syvempi tuntemus sekä hankintakehitys eri alueilla, kuten Kiinassa ja Yhdysvalloissa. Sijoittajan näkökulmasta tärkeimpiä vastuullisuuden aspektoja raportissa ovat sijoittajasuhteiden ohjaaminen, vastuullisuus keskeisenä mittarina, ESG-aiheet sijoittajasuhdetoinnoissa sekä vastuullinen rahoitus ja tuoton käyttö kestävästi.

Stora Enson vastuullisuusraportissa ympäristövastuuseen liittyvät tavoitteet ja käytänteet jakautuvat seuraaviin kategorioihin: materiaalien, veden ja energian käyttöön, vähähiiliseen talouteen sekä metsiin, metsänhoitoon ja maankäyttöön. Ympäristövastuuta kuvaavia mittareita ja dataa esitetään raportissa jonkin verran, esimerkkeinä biomassan osuus sisäisestä energiantuotannosta, prosessien jäännösten hyödyntämisprosentti, sähkönkulutus, lämmönkulutus, kasvihuonekaasupäästöt ja hiilijalanjälki.

Stora Enso painottaa selkeästi kolmesta teemasta eniten sosiaalista vastuuta. Henkilöstöön liittyviä vastuullisuuden tavoitteita ja käytänteitä, joita raportissa nousee esille ovat esimerkiksi motivointi, työturvallisuus, urakoitsijoiden turvallisuuskoulutus, monimuotoisuus, oikeudenmukaiset työolot, terveys ja hyvinvointi ja palkkaus. Yhteisöihin liittyviä näkökohtia ovat paikallisyhteisöt ja yhteisöihin investoiminen.

Our sustainability targets and key performance indicators (KPIs)

Key performance indicator (KPI)	2019	2018	2017	Targets	Progress
 Human rights Implementation of Human Rights due diligence programme	Development areas mapped against the highest priority human rights	Eight highest priority human rights defined	89% of the human rights actions completed and 100% resolved ¹	Actions to address the development areas to be completed by the end of 2020	In progress
 Employees and wider workforce Total Recordable Incident (TRI) rate ²	7.0	6.1	7.4	5.3 milestone by the end of 2019 New milestone will be communicated in the Interim Report for Q1 2020	Not achieved
 Community Leadership Index ³	83	83	81	85 by the end of 2022	In progress
 Business ethics Code of Conduct Index ⁴	46%	50%	43%	70% by end of 2023 while also increasing the total CI	In progress
 Materials, water, and energy Number of significant environmental incidents ⁵	9	8	10	Zero significant incidents	Not achieved
 Materials: Process residuals utilisation rate (%) ⁶	98%	98%	98%	Maintain the high utilisation rate of 98%	Achieved
 Water: Total water withdrawal per saleable tonne of board, pulp, and paper (m ³ /tonne)	61	56	56	Decreasing trend	Not achieved
 Water: Process water discharge per saleable tonne of board, pulp, and paper (m ³ /tonne)	29	26	26	Decreasing trend	Not achieved
 Energy: Reduction in electricity and heat consumption per saleable tonne of board, pulp, and paper (kWh/tonne)	-2.9%	-3.6%	-3.9%	-15% by the end of 2020 from a 2010 base-year	Not achieved
 Carbon dioxide Reduction in CO ₂ equivalents per saleable tonne of board, pulp, and paper (kg/tonne)	-25%	-18%	-21%	-31% by the end of 2030 from a 2010 base-year	In progress
 Forests, plantations, and land use % of the lands owned or managed by Stora Enso that are in wood production and harvesting covered by forest certification schemes	98%	96%	97%	Maintain the high coverage level of 98%	Achieved
 Suppliers % of supplier spend covered by our Supplier Code of Conduct	96%	95%	95%	Maintain the high coverage level of 95%	Achieved

¹ Stora Enso carried out a Group-wide Human Rights Assessment during 2014. Action plans to address the findings were defined during the first half of 2015. At the end of 2017, process for completion was in place for three Group-level actions, but the completion was carried forward into 2018.

² Number of incidents among our own employees per one million hours worked, including joint operations Veracel and Montes del Plata.

³ Measured in the annual employee survey.

⁴ New KPI implemented in 2018. Excluding joint operations. Community investments cover cash donations, employee working hours for voluntary community work, and in-kind.

⁵ Environmental incidents involving a non-compliance with environmental legislation or a permit, or a significant stakeholder concern related to environmental performance. For more details, see page 21.

⁶ Utilisation rate for process residuals excluding, for example, tall oil, turpentine, and wood chips.

⁷ Calculation principles for electricity and heat consumption were revised during 2019. The figures for 2018 and 2017 have been restated for comparability.

KUVIO 3 Stora Enson taloudellisen vastuun, sosiaalisen vastuun sekä taloudellisen vastuun tavoitteet. (Annual Report 2019, Stora Enso, s. 9)

Vastuullisuusinformaation laadun kriteerien perusteella UPM:n vastuullisuusraportista löytyi enemmän dataa ja mittareita kaikille kolmelle osa-alueelle. Myös tavoitteet ja arvot olivat UPM:n vastuullisuusraportissa selkeämmin ja laajemmin esillä, sekä niiden integroitumista koko organisaation toimintaan oli painotettu enemmän kuin Stora Enson vastuullisuusraportissa. Stora Enson vastuullisuusraportissa puolestaan tuotiin enemmän esille selkeitä käytänteitä, joilla tavoitteita saavutetaan. Stora Enson raportissa tuotiin myös selkeämmin esille vastuullisen sijoittajan näkökulma.

4.2 Kesko Oyj ja Tokmanni Group Oyj (Päivittäistavarakauppa)

Kesko Oyj on suomalainen listautunut kaupan alan palveluyritys, joka toimii kolmella toimialalla: päivittäistavarakauppa, rakentamisen ja talotekniikan kauppa sekä autokauppa. Yritys työllisti vuonna 2019 noin 25 000 työntekijää ja samana vuonna yrityksen liikevaihto oli noin 10,7 miljardia euroa. Keskon vastuullisuustavoitteet kategorisoituvat kuuteen seuraavaan: hyvä hallinto ja talous, asiakkaat, yhteiskunta, työyhteisö, vastuullinen hankinta ja kestävät valikoimat sekä ympäristö. Näitä vastuullisuustavoitteita on mm. paikallisen tuotannon tukeminen, oma suora riskimaatuonti, tuotannon sosiaalisen vastuun varmentaminen, tuoteturvallisuus, uusiutuvan energian käyttö ja energiatehokkuuden parantaminen. (Kesko, 2019.)

Tokmanni Group Oyj on suomalainen listautunut vähittäiskaupan yritys, jonka liikevaihto vuonna 2019 oli noin 9,4 miljardia euroa ja se työllisti noin 3 700 työntekijää. Tokmanni Group kuvaa vastuullisuuden olevan strateginen valinta ja sen vastuullisuustavoitteisiin kuuluu vastuullisuusosaaminen, omien tuotemerkkien suora tuonti, pitkien toimittajasuhteiden luominen sekä tiivis yhteistyö eri sidosryhmien kanssa. (Tokmanni Group, 2019.)

Kesko julkaisi vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä vastuullisuusraportin osana vuosikertomusta, joka on laadittu GRI-standardien avulla. Julkaisun yhteydessä on myös annettu erillinen GRI-indeksi. Tokmanni Group julkaisi erillisen vastuullisuusraportin vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä ja raportin laatimisessa on hyödynnetty GRI-standardeja. GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin mukaan Kesko sai 17,5 pistettä ja Tokmanni 16 pistettä. Tässä tarkastelussa ei siis ollut raportoinnin laajuuden osalta yrityksillä suurta eroa, Kesko raportoi sosiaalisen vastuun osa-alueesta hieman laajemmin kuin Tokmanni.

Keskon vastuullisuusraportti on osa vuoden 2019 vuosiraporttia ja se esitehtään nimellä ”Kestävä kehitys”. Keskeisiksi vastuullisuusteemoiksi raportissaan Kesko nimeää yhteiskunnan, ilmastovaikutukset, kestävät tuotteet, työyhteisön, sidosryhmät ja vuorovaikutuksen sekä hyvän hallinnointitavan. Informaation laadun kriteerien perusteella Kesko kuvaa taloudellisia vastuullisuuden tavoitteita ja arvoja selkeästi ja näitä tukee erilaiset mittarit. Taloudelliseen vastuuseen liittyvät tavoitteet ovat lisäarvon tuottaminen eri sidosryhmille, vakaa osingon-

maksu, investointien positiivinen vaikutus yhteiskuntaan, verotuksen raportointi, kilpailuoikeudellisten säännösten noudattaminen sekä korruptionvastaisuus ja siihen liittyvien riskien hallinta.

Ympäristövastuun näkökulmasta Keskon keskeisiä tavoitteita ja arvoja on uusiutuvan energian käyttö sekä energiatehokkuus, päästöjen vähentäminen, luonnon monimuotoisuus, kiertotalous sekä jätehuolto ja ruokahävikin pienentäminen. Näitä tavoitteita tukevat mittarit, kuten kiinteistöjen energiankulutus, energian ominaiskulutus, suorien ja epäsuorien kasvihuonekaasupäästöjen mittaaminen ja päästöintensiteetti, vedenkulutus sekä jätteiden hyötykäyttöaste.

Kestävien tuotteiden näkökulmasta Kesko jaottelee tavoitteensa kolmen eri toimialan välille: päivittäistavarakauppa, rakentamisen ja talotekniikan kauppa ja autokauppa. Jokaisella toimialalla on omat vastuullisuushaasteensa ja sitä myötä myös tavoitteet ja arvot. Päivittäistavarakaupan osalta Keskon tavoitteena on lisätä kestävä kehityksen hankintalinjausten mukaisia tuotteita, vastuullisuussertifioituja ja -merkittyjä tuotteita, kasvipohjaisia tuotteita sekä kiertotaloustuotteita. Rakentamisen ja talotekniikan kaupan osalta näihin tavoitteisiin kuuluvat energiankulutusta ja päästöjä vähentävät tuotteet, uusiutuvaa energiaa tuottavat ja jakavat tuotteet, vastuullisesti tuotettu puutavara ja puutuotteet sekä terveellisen ja kestävä asuminen mahdollistavat tuotteet ja autokaupan osalta vähä- ja nollapäästöiset autot, kunnostetut alkuperäiset vaihto-osat sekä K-lataus-asemilla sähkö- ja hybridiautoihin tarjottava uusiutuva sähkö.

Sosiaalisen vastuun näkökulmasta Kesko painottaa raportissa erityisesti hankintaketjuja ja toimia niiden vastuullisuuden lisäämiseksi. Näitä toimia ovat esimerkiksi tavarantoimittajien tehdasauditoinnit, vastuullisuuskoulutukset, yhteistyö kansainvälisten järjestöjen kanssa ja työ globaalien hankintaketjujen läpinäkyvyyden edistämiseksi ja riskimaatoimittajien sosiaalisen vastuun arviointi. Muita sosiaalisen vastuun näkökulmasta raportoitavia asioita on esimerkiksi työ ihmisoikeuksien ja yhdenvertaisuuden edistämiseksi, tuotteiden terveys- ja turvallisuusarviointi, asiakkaiden kannustaminen kasvisten käytön lisäämiseen sekä terveellisempään elämäntapaan. Henkilöstöön liittyvät tavoitteet ja arvot liittyvät työterveyteen ja -turvallisuuteen, osaamisen kehittämiseen, vuorovaikutukseen, tasa-arvon ja monimuotoisuuden edistämiseen, palkkatasa-arvon toteutumisen edistämiseen sekä järjestäytymisvapauteen.

VASTUULLISUUSSTRATEGIA 2018–2022

Vastuullisuustyömme keskittyy entistä enemmän asiakkaisiimme. Haluamme mahdollistaa asiakkaillemme kestävän elämäntavan – oli kyseessä arjen ruokailu, liikkuminen tai asuminen.

Keväällä 2019 Keskon hallitus nosti vastuullisuuden ja ilmastonmuutoksen hillitsemisen Keskon strategian painopisteisiin.

KUVIO 4 Keskon vastuullisuusstrategia, tavoitteet ja käytänteet. (Vastuullisuusraportti 2019, Kesko, s. 4)

Tokmanni kuvailee vastuullisuusraportissaan yritykselle tärkeimmiksi taloudellisen vastuun tavoitteiksi taloudellisen lisäarvon tuottamisen, korruption vastaisuuden sekä kilpailunvastaisen toiminnan. Näitä tavoitteita tukee verojalanjäljen mittaaminen sekä suppea taloudellisen suorituskyvyn mittaristo. Informaation laadun kriteerien kannalta Tokmannin vastuullisuusraportissa on vähän sanallisia tavoitteita ja strategiaa tukevia mittareita, dataa ja näitä tukevia käytäntöjä ei ole juurikaan kuvattu.

Ympäristövastuuta Tokmanni raportoi hieman taloudellista vastuuta laajemmin. Tavoitteiksi Tokmanni nimeää resurssiviisauden, energian käytön vähentämisen sekä aurinkoenergian lisäämisen myymälöissä, jätteiden käsittelyn kestävästi sekä ruokahävikin vähentämisen. Dataa, joka tukee Tokmannin ympäristövastuuta, on esimerkiksi energiankulutus organisaatiossa, energiaintensiiviteetti, suorien ja epäsuorien kasvihuonekaasupäästöjen mittaaminen ja intensiteetti sekä jätteen määrän mittaaminen. Myös ympäristövastuun raportoinnissa on aukkoja, sillä Tokmanni raportoi esimerkiksi materiaalien viisaan käytön olevan yksi yrityksen tavoitteista, mutta käytettyjä materiaaleja ei ole vuoden 2019 raportissa mitattu. Tällaiset puutokset vähentävät raportin luotettavuutta ja informaation laatua.

Sosiaalisen vastuun näkökulmasta Tokmanni keskittyy raportissaan sitoutuneeseen henkilöstöön, henkilöstön yhdenvertaiseen kohteluun, henkilöstön monimuotoisuuteen, henkilöstön kouluttamiseen ja osaamisen kehittämiseen sekä työterveyteen ja -turvallisuuteen. Sosiaalisen vastuun tavoitteita tukemaan

esitetty data sisältää uusien työntekijöiden palkkaukseen, henkilöstön vaihtuvuuden, henkilöstön diversiteettilukuihin sekä työtapaturmiin liittyvää dataa.

KUVIO 5 Tokmannin vastuullisuusteemat, tavoitteet ja arvot (Tokmanni Sustainability Report 2019, 16)

Kokonaisuutena Keskon vastuullisuusraportti on selkeä ja se on rakennettu tarkasti GRI-standardeja mukailleen. Yhteenvetotaulukoita Keskon raportissa on vähän, mikä hieman vähentää luettavuutta. Tokmannin vastuullisuusraportti on helppolukuinen ja selkeä, mutta siinä on selviä puutteita erityisesti sanallisia selvityksiä koskevissa määrällisissä tunnusluvuissa. Molemmista raporteissa on keskitytty ympäristövastuuseen ja sosiaaliseen vastuullisuuteen taloudellista vastuuta enemmän.

4.3 Valmet Oyj ja Konecranes Oyj (Teollisuustuotteet ja -palvelut)

Valmet Oyj on suomalainen teollisuuspalveluiden tuottaja. Valmetin liikevaihto vuonna 2019 oli 3 547 miljoonaa euroa ja samana vuonna se työllisti noin 14 000

työntekijää. Valmet toimittaa teknologiaa, automaatiota ja muita teollisuuspalveluita suurille sellu-, paperi- ja energiayhtiöille. Yritys kehittää myös uusia biojalostusprosesseja. Valmetin tavoitteena on hyödyntää uusiutuvia raaka-aineita ja luoda kestäviä ja vastuullisia ratkaisuja teollisuusteknologiaan. Valmetin vastuullisuusstrategiaa ohjaa viisi painopistettä: kestävä toimitusketju, työterveys, turvallisuus ja ympäristö, ihmiset ja suorituskyky, vastuulliset ratkaisut sekä yrittäjäkansalaisuus, joiden sisältö käsittää mm. arvoketjun läpinäkyvyyden kehittäminen, vastuullisuuskriteerit toimittajaketjussa, arvoketjun ympäristövaikutusten hallinta, tuotteiden ympärivaikutusten minimoiminen hyödyntämällä uusiutuvaa energiaa ja henkilöstön sitouttamisen vahvistaminen. (Valmet, 2019.)

Konecranes Oyj on suomalainen pörssiyhtiö, jonka liikevaihto vuonna 2019 oli 3 326,9 miljoonaa euroa. Samana vuonna Konecranes työllisti noin 16 200 työntekijää. Konecranes on nostureita ja kunnossapidon palveluita valmistava teollisuusalan yritys. Konecranesin olennaisimmat vastuullisuusteemat ovat vastuulliset liiketoimintakäytännöt, työntekijöiden ja tuotteiden turvallisuus, toimintojen hiilijalanjälki, työntekijöiden sitoutuminen, ihmisoikeuksien kunnioittaminen, monimuotoisuus, vastuullisten ratkaisujen tuottaminen asiakkaille, kiertotalouden edistäminen ja yritysvastuun vaatimusten toimeenpano toimitusketjussa. (Konecranes, 2019.)

Valmet julkaisi vuoden 2019 tilinpäätöksen vuosikatsauksen yhteydessä vastuullisuusraportin, joka on laadittu GRI-standardien avulla. Julkaisun yhteydessä on myös annettu erillinen GRI-liite. Konecranes julkaisi erillisen vastuullisuusraportin vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä, jonka laatimisessa on hyödynnetty GRI-standardeja. GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin mukaan Valmet sai 9 pistettä ja Konecranes 4 pistettä. Tällä tarkastelulla vastuullisena pidetyn Valmetin pistemäärä oli siis parempi kuin vertailuyrityksellä, toisin sanoen Valmetin raportissa vastuullisuusinformaatio on laajempaa. Pisteytyksen mukaan Valmetin raportointi sosiaalisen vastuun osa-alueesta sekä ympäristövastuusta on laajempaa.

Varsinaisessa vuosikertomuksessaan Valmet keskittyy kestävä kehityksen luvussa ympäristövastuuseen sekä sosiaaliseen vastuuseen ja näin ollen taloudellista vastuuta ei suoranaisesti tässä raportoida. Taloudellisesta vastuusta Valmet viestii erityisesti erillisessä GRI-liitteessään, joka on julkaistu vuosikertomuksen yhteydessä. GRI-liitteen yhteydessä myös mainitaan, että Valmetin tapauksessa taloudellinen vastuu tarkoittaa pitkäaikaisen taloudellisen hyödyn tuottamista sidosryhmille ja taloudellisen vastuun data perustuu pääasiassa saman vuoden tilinpäätökseen. Tämä tekee Valmetin vastuullisuusraportista tämän tutkielman vastuullisuusinformaation laadun kriteerien kannalta hieman vaikeasti luettavan. Valmetin GRI-liitteessä on raportoitu taloudellisesta suorituskyvystä tilinpäätöksen mukaisin luvuin, korruptionvastaisuudesta sekä epäsuorista taloudellisista vaikutuksista.

Ympäristövastuun tavoitteiksi Valmet nimeää raportissaan toimintojen ympäristöjalanjäljen pienentämisen, uusiutuvien materiaalien käytön fossiilisten sijaan sekä kestävä kehityksen korostamisen tuotekehityksessä ja tuotannossa.

Näitä tavoitteita tukemaan on raportoitu dataa esimerkiksi energiankulutuksesta, hiilidioksidipäästöistä, veden kulutuksesta ja tuotetun jätteen määrästä.

Sosiaalisen vastuun näkökulmasta vastuullisuustavoitteet painottuvat kestävään toimitusketjuun, vastuullisuusauditointiprosessin laadun parantamiseen sekä toimittajien riskiarviointien lisäämiseen. Henkilöstöön liittyvät tavoitteet ja arvot ovat työterveyteen ja -turvallisuuteen, strategisen osaamisen ja henkilöstön kehittämiseen sekä yrityskansalaisuuteen liittyviä. Dataa, joka tukee raportissa mainittuja tavoitteita, on esimerkiksi työtapaturmataajuus, henkilöstön koulutusjakauma, ikäjakauma sekä palvelusvuodet.

Kokonaisuutena Valmetin vuosikertomuksen vastuullisuuden ja kestävän kehityksen osio on suppeahko, mutta tätä selittää tavoite sisällyttää vastuullisuus kaikkeen yrityksen toimintaan ja raportointiin. Tämä kuitenkin tekee Valmetin vastuullisuusraportoinnista joiltakin osin vaikeasti luettavaa ja epäjäseneltyä.

KUVIO 6 Valmetin vastuullisuustavoitteet ja arvot. (Vuosikertomus, Valmet, 2019, s. 33)

Konecranesin vastuullisuusraportti on tiivis ja helppolukuinen. Vastuullisuusraportti on tehty GRI-standardien mukaisesti ja sen lopussa esitellään GRI-indeksi. Taloudellisen vastuullisuuden tavoitteiksi Konecranes raportoi asiak-

kaidensa toiminnan tuvallisuu den parantaminen ja tuottavuuden optimointi, arvon luominen sidosryhmille, riskienhallinta, verojalanjälki ja sidosryhmien osallisuus. Taloudellisen vastuun tavoitteita ja arvoja Konecranesilla tukee esimerkiksi tilinpäätösdata sekä maksetut verot ja kerätyt verot maittain vuoden 2019 aikana. Taloudellisen vastuun osio oli vastuullisuusraportissa kaikista suppein, vaikka raportoidut tavoitteet ovatkin suuret, etenkin raportoitua dataa esitettiin vähän, mikä alentaa raportin informaation laatua.

Ympäristöön liittyvät tavoitteet, jotka raportissa on esitetty liittyvät ekotehokkaaseen tarjoomaan, päästöjen minimoimiseen, tuotteiden elinkaaren käyttövaiheen ja raaka-aineiden ja komponenttien tuotannon energiankulutuksen pienentämiseen sekä toimitusketjun ympäristövaikutusten pienentämiseen. Ympäristöluvut 2019 on esitetty erillisessä taulukossa: dataa on esitetty energiankulutuksesta, uusiutuvan energian osuudesta, uusiutuvan sähkön osuudesta, kokonaispäästöistä, suorista ja epäsuorista kasvihuonepäästöistä sekä vedenkulutuksesta. Raportoidut luvut ovat puutteellisia, sillä lukuihin ei ole sisällytetty huoltotoiminnasta aiheutuvaa kulutusta. Jälleen, ympäristövastuun osuus voidaan nähdä suppeahkona mutta myös yrityksen toimialaan soveltuvana.

Sosiaalisen vastuun osa-alueen näkökulmasta tavoitteet ovat luoda monimuotoinen ja osallistava työympäristö, stereotyyppien rikkominen toimialalla arvostamalla henkilöstön moninaisia taustoja ja edistää kasvua monipuolisella osaamisella sekä ihmisoikeuksien toteutuminen. Dataa tukemaan näitä tavoitteita on henkilöstön ikäjakauma, henkilöstön sukupuolijakauma sekä henkilöstön vaihtuvuus. Konecranesin vastuullisuusraporttia 2019 analysoitaessa voidaan huomata, että sosiaalisen vastuun osa-alue on ympäristövastuuta ja taloudellista vastuuta hieman tärkeämmässä roolissa yritykselle, sillä tästä on raportoitu määrällisesti eniten. Sosiaalisen vastuun korostamiseen voi vaikuttaa toimialakohtaiset stereotyyppit, jotka halutaan kumota.

KUVIO 7 Konecranesin vastuullisuustavoitteet ja arvot. (Vastuullisuusraportti 2019, Konecranes, s. 5)

4.4 Ponsse Oyj ja Caverion Oyj (Teollisuustuotteet ja -palvelut)

Ponsse Oyj on suomalainen, maa- ja metsätalouskoneita valmistava julkinen osakeyhtiö, jonka liikevaihto vuonna 2019 oli 667,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 yritys työllisti keskimäärin noin 1 761 työntekijää. Ponssen vastuullisuustavoitteisiin lukeutuu oikeudenmukaiset ja eettiset toimintatavat, ihmisten hyvinvoinnin ja oppimisen tukeminen, ympäristötietoinen ja innovatiivinen sekä luonnonvaroja säästävä toiminta ja tuotekehitys sekä kestävä liiketoiminnan ja talouden johtaminen sekä sidosryhmien tukeminen. (Ponsse, 2019.)

Caverion Oyj on suomalainen pörssiyhtiö, joka suunnittelee, toteuttaa ja ylläpitää kiinteistötekniikkaa. Yrityksen liikevaihto vuonna 2019 oli 2 123,2 miljoonaa euroa ja se työllisti keskimäärin 15 600 työntekijää. Caverionin vastuullisuustavoitteisiin kuuluu sitoutua kestävään muutokseen strategiansa ja liiketoimintansa tarkoituksen mukaisesti mahdollistaen suorituskykyä ja ihmisten hyvinvointia tekemällä rakennetusta ympäristöstä järkevää ja vastuullista. Caverionin ympäristötavoitteisiin kuuluu hiilijalanjäljen määrittäminen ja mittaaminen, so-

siaalisiin tavoitteisiin esimerkiksi tapaturmataajuuden määrittäminen ja mittaaminen sekä hallinnollisiin tavoitteisiin toimittajien eettisten liiketoimintaperiaatteiden kattavuuden tarkastelu sekä vastuullisuuskoulutuksen tarjoaminen. (Caverion, 2019.)

Ponsse julkaisi vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä vastuullisuusraportin osana vuosikertomusta. Caverion julkaisi erillisen vastuullisuusraportin vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä, jonka laatimisessa on hyödynnetty GRI-standardeja. GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin mukaan Ponsse sai 6 pistettä ja Caverion 5,5 pistettä, eli molemmat yritykset raportoivat vastuullisuusinformaatiota lähes yhtä laajasti.

Ponssen vastuullisuusraportti on sisällytetty osaksi vuosikertomusta ja se on ainut tarkasteluyritysten raporteista vuonna 2019, jossa ei ole suoranaisesti hyödynnetty GRI-standardeja. Vastuullisuuden osio on kuitenkin jaettu vastuullisen liiketoiminnan näkökulmien mukaan taloudelliseen, sosiaaliseen ja ympäristövastuuseen. Taloudellisen vastuun näkökulmasta Ponssen tavoitteita ja arvoja ovat toiminnan kannattavuus sekä vakavaraisuus, arvonluontisidosryhmille: henkilöstön vastuullinen palkkaus, osinkojen tuotto omistajille, arvonluonti toimittajille, investoinnit tuotekehitykseen ja käyttöomaisuuteen (sidosryhmänä asiakkaat) sekä yhteiskunnallisen arvonluonti maksettujen verojen, tulimaksujen sekä työnantajamaksujen kautta. Raportoitu data on tilinpäätösdataa; tunnuslukuja kannattavuudesta, omavaraisuusaste, liikevaihto, sijoitetun pääoman tuottoaste sekä tutkimus- ja kehitysmenot.

Ympäristövastuun osalta tavoitteita ja arvoja ovat kestävä metsätalous tavaramenetelmän, pintavaurioiden minimoinnin sekä polttoaineen kulutuksen pienentämisen avulla, elinkaaren hallinta huoltosopimusten ja ympäristömyönteisten huoltotuotteiden ja varaosien avulla sekä luonnonvarojen vastuullinen käyttö energiatehokkuuden, uusiutuvan energian, materiaalitehokkuuden ja jätteiden minimoinnin kautta. Dataa on raportoitu energian-, sähkön, kaukolämmön-, nestekaasun- ja vedenkulutuksesta, päästöistä sekä jätteiden kokonaismäärästä kahdelta aiemmalta vuodelta.

Sosiaalisen vastuun päämäärinä raportissa esitetään olevan tuotteiden ja palveluiden vastuullisuus, ihmis- ja työntekijäoikeudet, työhyvinvointi ja -turvallisuus, osaaminen, yhdenvertaisuus, tasa-arvoisuus ja monimuotoisuus sekä yhteiskunnallisesti eettiset toimintatavat sekä viestintä ja yhteistyö. Sosiaalisen vastuun osa-alueeseen liittyen vuosikertomuksessa raportoidaan dataa tuotekehityksestä, investoinneista, yrityksen henkilöstön työsuhteiden kestosta, vapaaehtoisesta vaihtuvuudesta, palkkiojärjestelmästä ja sukupuolijakaumasta.

PONSSEN VASTUULLISUUSMALLI

<p>SOSIAALINEN</p> 	<p>TUOTE JA PALVELU</p> <p>Päämäärä: Vastuu tuotteen ja palvelun laadusta, eettisyydestä ja turvallisuudesta. Vastuu asiakkaan terveydestä ja turvallisuudesta.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Laatu • Turvallisuus • Eettisyys • Asiakastytyväisyys 	<p>HENKILÖSTÖ</p> <p>Päämäärä: Kehittyvä ja turvallinen työpaikka. Vastuullinen, hyvinvoiva ja osaava henkilöstö.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ihmis- ja työntekijäoikeudet • Työhyvinvointi ja osaaminen • Turvallisuus • Yhdenvertaisuus, tasa-arvoisuus ja monimuotoisuus 	<p>TOIMINTA JA YHTEISTYÖ</p> <p>Päämäärä: Toimimme rehellisesti, eettisesti ja yhteisöllisesti.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eettiset toimintatavat • Kumppaneiden vastuullisuus • Viestintä ja yhteistyö
<p>YMPÄRISTÖ</p> 	<p>KESTÄVÄ METSÄTALOUS</p> <p>Päämäärä: Kestävää metsänhoitoa ja luontoympäristöä säästävät innovatiiviset tuotteet.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • CTL-menetelmä • Ympäristökuormitus • Ympäristöviestintä 	<p>ELINKAARENHALLINTA</p> <p>Päämäärä: Tuotteidemme ympäristömyönteistä käyttöä tukevat palvelut.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Huoltoverkosto • Prosessit • Osaaminen • Tuote- ja palveluvalikoima 	<p>LUONNONVARAT</p> <p>Päämäärä: Toimimme yhtenäisesti ja ympäristömyönteisesti suosien parasta mahdollista teknologiaa ja säästäten luonnonvaroja.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ympäristöjohtaminen • Energiatodellisuus • Veden käyttö • Päästöt • Jätteet
<p>TALOUS</p> 	<p>YHTIÖN TALOUS</p> <p>Päämäärä: Tasapainoinen ja kestävä talous.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Liiketoiminnan rahavirta • Kannattavuus • Vakavaraisuus 	<p>JOHTAMINEN</p> <p>Päämäärä: Luotettava ja kehittyvä talouden johtaminen.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ennakoiva talouden johtaminen • Kestävät rahoitusratkaisut • Investoinnit ja riskienhallinta 	<p>SIDOSRYHMÄT</p> <p>Päämäärä: Sidosryhmien jatkuvuuden tukeminen.</p> <p>Osa-alueet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Asiakkaat • Henkilöstö • Omistajat • Toimittajat • Yhteiskunta

KUVIO 8 Ponssin vastuullisuuden tavoitteet ja arvot. (Vuosikertomus 2019, Ponsse, s. 34)

Caverionin kestävän kehityksen raportti 2019 on tiivis ja selkeälukuinen. Taloudellisen vastuun tavoitteita ja arvoja raportissa on esitetty kannattavuus omistajille, vastuullinen tiedonhallinta, korruptionvastaisuus ja määräystenmukaisuus sekä yleinen läpinäkyvyys liiketoiminnassa. Dataa esitetty tukemaan näitä tavoitteita on ISO 9001-sertifioidun toiminnan osuus liikevaihdosta. Taloudellisen vastuun osuus raportista on varsin suppea.

Ympäristövastuun osalta raportissa esitetään tavoitteiksi ulkoisten ja sisäisten palveluiden ja ratkaisujen haitallisten ympäristövaikutusten pienentäminen, kestävä tarjooma, kattavat energiapalvelut ja tarjotut energiansäästöhankeet asiakkaille sekä haitallisten päästöjen minimointi. Raportoitua ympäristödataa on esimerkiksi suora polttoaineiden kulutus, epäsuora energiankulutus sekä suorat ja epäsuorat hiilidioksidipäästöt.

Kuten myös Ponssin vastuullisuusraportissa, Caverionin sosiaalisen vastuun osuus raportista on laadukkain ja määrällisesti pisin. Osuus jakautuu työturvallisuuden kappaleeseen sekä henkilöstöä koskeviin asioihin ja henkilöstölukuihin. Työturvallisuuden osalta tavoitteena on olla onnettomuusvapaa työpaikka sekä keskittyä ennaltaehkäisevään turvallisuustyöhön. Dataa on esitetty tapaturmataajuudesta, kuolemaan johtaneista tapaturmista sekä sairauspoissaolojen määrästä. Henkilöstöön liittyvät tavoitteet ja arvot ovat (yritys)kulttuurin ja osaamisen kehittäminen, johtamisen kehittäminen vastuulliseksi, henkilöstön

jatkuva ammatillinen kasvu, henkilöstön sitouttaminen, kansainvälinen yhteistyö sekä henkilöstön palkitseminen. Henkilöstöluvussa on esitetty esimerkiksi sukupuolijakauma, naisten osuus johtoryhmässä %, naisten osuus hallituksessa %, määräaikaiset työntekijät %, eri kansallisuuksien määrät henkilöstöstä, työsuhteen kesto keskimäärin, koulutustapahtumiin osallistuneiden määrä henkilöstöstä sekä koulutustapahtumien kokonaismäärä.

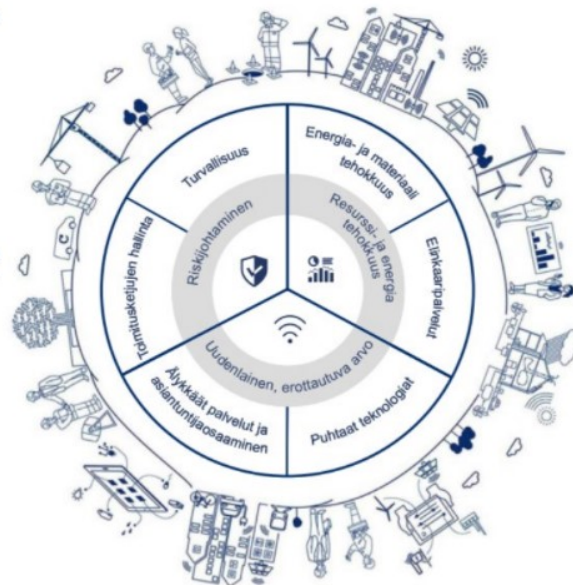
Caverionin vastuullisuuden viitekehys

Tuemme asiakkaidemme kestävästä kehitystä ja yritys vastuuta.

Varmistamme hyvän sisäilman sekä terveelliset ja turvalliset työympäristöt, jotta ihmiset voivat palata terveinä kotiin.

Takaamme asiakkaillemme vastuullisesti hoidetun palveluketjun palvelunhallinnan, prosessien ja eettisten liiketoimintaperiaatteiden (Code of Conduct ja Supplier Code of Conduct) avulla.

Kehitämme asiakkaidemme älykästä kestävästä kehitystä ja raportointia ja tuemme tietoon perustuvissa sijoituspäätöksissä rakennuksen älykkäisyysvalmius (SRI) -konsultoinnin, älykkäiden teknologioiden ja Caverion SmartView:n avulla.

Energia- ja ympäristöpalvelujemme kautta parannamme rakennetun ympäristön **energiatehokkuutta** ja uusiutuvan energian käyttöä, mikä on helppo keino saavuttaa **hiilineutraaliustavoitteet**.

Johtamalla kiinteistöjä elinkaarijattelun mukaisesti **optimoimme elinkaaren aikaisia kustannuksia ja ylläpidämme rakennuksen kestävää suorituskykyä**, mikä tukee asiakkaidemme yritys kansalaisuutta.

Autamme asiakkaitamme minimoimaan toiminnasta **syntyviä jätteitä ja päästöjä** kehittämällä jatkuvasti uusia puhtaan teknologian innovaatioita, kuten hiilidioksidikymjärjestelmiä sekä energian kysyntäjoustopäätöksiä.

KUVIO 9 Caverionin vastuullisuuden tavoitteet ja arvot. (Kestävän kehityksen raportti 2019, Caverion, s. 10)

Kokonaisuutena vastuullisuusinformaation laadun arvioinnin perusteella Ponsen vastuullisuusraportti on Caverionin raporttia selkeämpi ja laajempi. Molemmista raporteista sosiaalisen vastuun osalta on raportoitu laajimmin, mikä viittaa sosiaalisen vastuun korostamisen tärkeyteen toimialalla.

4.5 Kone Oyj ja Wärtsilä Oyj Abp (Teollisuustuotteet ja -palvelut)

Kone Oyj on suomalainen hissejä ja liukuportaita sekä -ovia valmistava sekä niiden nykyaikaistamiseen ja kunnossapitoon keskittyviä palveluita tarjoava osakeyhtiö. Yrityksen liikevaihto vuonna 2019 oli noin 10 miljardia euroa ja se työllisti samana vuonna keskimäärin noin 60 000 työntekijää. Koneen toiminnassa yritysvastuu näkyy organisaatiokulttuurissa ja sen johtamisena, innovointina ja resurssitehokkuuteen pyrkimisena, vastuullisten tuotteiden ja palveluiden kehittämisenä, työntekijöiden sitouttamisena sekä työntekijöiden osaamisen kehittämisenä. (Kone, 2019.)

Wärtsilä Oyj on suomalainen konepajateollisuuden pörssi-yhtiö. Wärtsilän liikevaihto vuonna 2019 oli 5,2 miljardia ja samana vuonna yrityksen henkilöstömäärä oli noin 19 000. Wärtsilän vastuullisiin liiketoimintaperiaatteisiin lukeutuu ihmis- ja työelämän oikeudet, kuten monimuotoisuus, korruption ja lahjonnan vastaiset menettelyt, poliittinen toiminta, kilpailusäännökset, turvallisuusjohtaminen sekä yhteiskuntasuhteet, joiden tavoitteena on edistää hyvinvointia yhteisöissä, joissa yhtiö toimii. (Wärtsilä, 2019.)

Kone julkaisi vuoden 2019 tilinpäätöksen vuosikertomuksen yhteydessä erillisen vastuullisuusraportin, jonka laatimisessa on hyödynnetty GRI-standardeja. Wärtsilä julkaisi erillisen vastuullisuusraportin vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä, jonka laatimisessa on hyödynnetty GRI-standardeja. GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin mukaan Kone sai 8 pistettä ja Wärtsilä 14,5 pistettä. Suurimmat erot vastuullisuusinformaation laajuudessa koskivat sosiaalisen sekä taloudellisen vastuun osa-alueita. Tarkastelussa oleva yrityspari valittiin myös vuoden 2020 vastuullisuusraportin tarkasteluun ja niille tehtiin GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin avulla pisteytys. Vuoden 2020 raporttien pisteytyksestä Kone sai 9 pistettä, mikä on yhden pisteen verran enemmän kuin vuoden 2019 raportista ja Wärtsilä sai 15 pistettä, mikä on 0,5 pistettä enemmän kuin vuonna 2019. Voidaan huomata, että Covid-19-pandemian aiheuttama kriisi ei juurikaan vaikuttanut tarkastelussa olevien yritysten vastuullisuusraportoinnin laajuuteen. Molemmat yritykset olivat kuitenkin kokeneet aiheelliseksi raportoida jostakin tietystä temasta hieman laajemmin kuin vuonna 2019.

Koneen vuoden 2019 vastuullisuusraportissa taloudellisesta vastuusta ja sen tavoitteista ja arvoista esitetään taloudellinen suorituskyky, taloudellisen lisäarvon tuottaminen sidosryhmille, osakkeenomistajille tuotettu lisäarvo, markkinoita nopeampi taloudellinen kasvu ja parantunut käyttöpääoman kierto. Dataa tukemaan näitä tavoitteita raportissa on liikevoitto, maksetut palkat, osakkeenomistajille jaettu tulos sekä yhtiöön jätetty jakamaton lisäarvo.

Ympäristövastuun osa-alueelta raportoituja tavoitteita ja arvoja ovat hiilineutraalius, päästöjen vähentäminen, sähkön- ja vedenkulutuksen minimointi koko tuotteen elinkaaren aikana, energiatehokkuus, jätteiden määrän minimointi, tuotteiden ennakoiva kunnossapito, kierrätettävien materiaalien käyttö sekä kiertotalouden edistäminen ja kestävien materiaalien käytön maksimointi. Tavoitteiden mukaista esitettyä dataa on toiminnan suhteellisen hiilijalanjäljen kehitys, uusiutuvan energian käyttö, toiminnoista aiheutuneet kasvihuonekaasujen päästöt, toiminnan absoluuttisen hiilijalanjäljen kehitys, suorat ja epäsuorat kasvihuonepäästöt, energiankulutus, jätteiden määrä, vedenkulutus sekä jätevesipäästöt.

Koneen sosiaalisen vastuun tavoitteisiin lukeutuu tuotevastuu, henkilöstöön sekä yhteiskuntaan liittyvä vastuu. Tuotevastuun tavoitteita ovat tuotteiden ja palveluiden laatu, tuotekehitys, toimitusketjun vastuullisuus sekä tuotteiden turvallisuus ja esteettömyys. Henkilöstöön liittyviä tavoitteita ovat työntekijöiden jatkuva oppiminen, oikeudenmukaiset työsuhtekäytännöt, tasapainoinen sukupuolijakauma, vapaaehtoisen vaihtuvuuden minimointi, työntekijöiden

korkea sitoutumisaste sekä työturvallisuus ja -hyvinvointi. Sosiaaliseen vastuuliseen liittyvää dataa on raportoitu esimerkiksi henkilöstöluvulla: sukupuolijakauma, naisten osuus johtajista, johtokunnasta ja hallituksessa, henkilöstön vapaaehtoinen vaihtuvuus prosentteina, henkilöstön ikäjakauma sekä tapaturmataajuuden kehityksellä ja läheltä piti- raportointien lisääntymisellä. Sosiaalisen vastuun osa-alueella on vuonna 2019 raportoitu suppeasti esimerkiksi ihmisoi-keuksista, mitä muut vastuullisina pidetyt yritykset pitivät tärkeänä raportointi- kokonaisuutena.

Wärtsilä on raportoinut kestävästä kehityksestä osana vuosikertomusta 2019. Kestävän kehityksen osiossa esitetään kestävä kehityksen johtaminen ja sitä ohjaavat periaatteet sekä kestävä kehityksen lukuja. Taloudellisen vastuun osalta tavoitteena on luoda kannattavaa kasvua ja pitkän aikavälin arvoa osakkeenomistajille ja koko yhteiskunnalle. Näitä tavoitteita pyritään saavuttamaan täyttämällä sidosryhmien odotukset kehittämällä ja toimittamalla korkealaatuisia ja ekologisia tuotteita, ratkaisuja ja palveluita, sekä rakentamalla pitkäjänteisiä kumppanuussuhteita toimittajiin. Muita taloudellisen vastuun käytänteitä ovat korruption ja lahjonnan vastaiset menettelyt, poliittinen toiminta ja kilpailusäännösten noudattaminen. Esitetyt taloudelliset luvut ovat suoran taloudellisen lisäarvon tuottamisen ja jakautumisen lukuja, kuten liikevaihto, toimittajilta ostetut tuotteet, materiaalit ja palvelut, henkilöstölle maksetut palkat, maksetut verot ja sosiaalikustannukset, maksetut osingot, sekä lahjoitukset yhteisöille. Lisäksi esitetään valtiolta saadut avustukset.

Ympäristövastuun näkökulmasta Wärtsilä raportoi ympäristöjohtamisesta ja sen tavoitteista tuotteiden ja toiminnan näkökulmasta. Tuotteiden ympäristövastuun käytäntöihin lukeutuu hyötysuhteen parantaminen, päästöjen ja jätteiden vähentäminen, käyttöiän pidentäminen, elinkaariajattelu, päästöjen mitaukset, meluntorjunta, päästöjen hallinta- ja tarkkailujärjestelmät, jäteveden puhdistus sekä kestävä kehityksen mukaisten materiaalien valinta. Koko toiminnan ympäristövastuun käytäntöihin lukeutuu tehokas energian ja materiaalien käyttö, päästöjen hallinta, jätehuolto, kemikaalien hallinta, ympäristön seuranta, tuotesertifioinnit, lainmukaisuus sekä erityiset vaatimukset toimittajille liittyen toimittajien valintaan, arviointiin ja hallintaan.

Sosiaalisen vastuun näkökulmasta Wärtsilä tukee ihmis- ja työelämän oikeuksia henkilöstöjohtamisen kautta. Tavoitteena on osaava ja motivoitunut henkilöstö, joka työskentelee innostavissa, mielekkäissä ja etenemismahdollisuuksia tarjoavassa tehtävissä hyvien esimiesten johdolla ja turvallisessa työympäristössä. Sosiaalisia tavoitteita tukee raportissa henkilöstöluvut, kuten henkilöstön määrä, henkilöstön keski-ikä, työsuhteen kokoaikaisuusprosentti, henkilöstön sukupuolijakauma, uusien rekrytointien määrä sekä henkilöstön vaihtuvuus. Työturvallisuuteen liittyen raportoitiin tapaturmatyypit, tapaturmataajuus, ammattitautitaajuus, menetetyt työpäivät, poissaolot ja työhön liittyvät kuolemantapaukset. Henkilöstön osaamiseen liittyen raportoitiin koulutuspäivien sekä suoritusarviointien määriä.

Wärtsilän kestävä kehityksen raportti on koostettu tarkkaan GRI-standardeja noudattaen, ja näillä kriteereillä Wärtsilän vastuullisuuden raportointi oli

Koneen raportointia paremmalla tasolla. Vastuullisen liiketoiminnan osa-alueiden ja niihin liittyvien keskeisten asioiden osalta raporteissa korostettiin hyvin samankaltaisia asioita.

4.6 Martela Oyj ja Fiskars Oyj Abp (Kotitaloustarvikkeet)

Martela Oyj on suomalainen toimisto- ja koulukalusteita valmistava pörssiyritys, jonka liikevaihto vuonna 2019 oli noin 106,2 miljoonaa euroa ja samana vuonna yhtiö työllisti 494 työntekijää. Martelan vastuullisuuteen liittyviin arvoihin ja tavoitteisiin lukeutuu kestävä toimintamallit, ekologisten valintojen tukeminen, kiertotalous, toimintamallien läpinäkyvyys ja koko elinkaaren kattava ajattelu. Martelan tuotantoprosessit ja toimintamallit on suunniteltu minimoimaan energiankulutus ja ympäristökuormitus. (Martela, 2019.)

Fiskars Oyj on suomalainen vaihtelevia kodintuotteita ja taloustavaroita valmistava konserni, jonka liikevaihto vuonna 2019 oli noin 1 090,4 miljoonaa euroa. Vuonna 2019 Fiskarsin henkilöstömäärä oli noin 7 000. Fiskarsin vastuullisuustavoitteet seuraavat YK:n kestävä kehityksen tavoitteita ja niihin lukeutuu esimerkiksi kertakäyttökulttuurin vastustaminen ja hiilineutraalin liiketoiminnan edistäminen. (Fiskars, 2019.)

Martela julkaisi vuoden 2019 tilinpäätöksen vuosikertomuksen yhteydessä erillisen vastuullisuusraportin, jonka laatimisessa on hyödynnetty GRI-standardeja. Fiskars julkaisi erillisen vastuullisuusraportin vuoden 2019 tilinpäätöksen yhteydessä, jonka laatimisessa on hyödynnetty GRI-standardeja. GRI-standardien perusteella tehdyn arviointi-instrumentin mukaan Martela sai 13,5 pistettä ja Fiskars 4,5 pistettä eli tällä tarkastelulla vastuullisuusinformaation laajuuden ero on yrityksillä huomattava. Arviointi-instrumentin perusteella Fiskars esittää raportissaan Martelaa vähemmän tietoja vastuullisuuden jokaisesta osa-alueesta.

Martelan vastuullisuusraportti 2019 on jäsennelty selkeästi eri vastuullisuuden osa-alueisiin, joista esitellään ensin olennaisuusanalyysi ja tavoitteet, jonka jälkeen käytännöt miten näitä tavoitteita toteutetaan ja lopuksi käytäntöjä tukevat mittarit. Raportissa esitetään taloudellisen vastuun tavoitteiksi käyttäjien kustannussäästöt tilatehokkuuden kautta, asiakastyytyväisyys, korruption vastustaminen, hankinnat paikallisilta toimittajilta sekä taloudellisen hyödyn tuottaminen. Raportissa on myös esitetty tärkeimmät taloudelliset tunnusluvut sekä taloudellisen hyödyn jakautuminen prosentuaalisesti sidosryhmittäin toimittajille ja palveluntuottajille, henkilöstölle, sosiaaliturva- ja eläkemaksuihin, osinkoina omistajille sekä maksettuihin veroihin, korkoihin ja investointeihin.

Ympäristövastuun tavoitteita raportissa kuvaillaan seuraavasti: ilmastonmuutoksen torjunta asiakkaiden tilatehokkuuden parantamisella, materiaali-tehokkuus kestäväillä ja ympäristöarvot huomioivilla tuotteilla, materiaalikäytön vähentäminen siirtymällä tuotteista palveluihin, tuotteiden käyttöiän pidentäminen kierrätyspalveluja kehittämällä sekä suorien ympäristövaikutusten vähentä-

minen. Martela esittää raportissaan myös kattavasti dataa tukemaan näitä tavoitteita liittyen materiaalien käyttöön, energiankulutukseen, tuotannon hiilidioksidipäästöihin, jakelutoiminnan päästöihin, jätteen määrään ja sen kierrättämiseen.

Sosiaalisen vastuun tavoitteita on työhyvinvoinnin parantaminen, työterveys ja -turvallisuus, yhdenvertaiset mahdollisuudet, järjestäytymisoikeus ja kollektiivinen neuvotteluoikeus sekä tuoteturvallisuus. Raportissa on esitetty henkilöstöluvut, kuten sukupuolijakauma, naisten osuus yrityksen johdossa, vuokratyövoiman määrä, palvelusvuosijakauma, vaihtuvuusprosentti, tapaturmat ja niistä johtuvat poissaolot sekä koulutuskustannukset per henkilö.

Fiskarsin vuoden 2019 vastuullisuusraportti on julkaistu englanninkielisenä tilinpäätöksen yhteydessä. Taloudellisen vastuun osio raportissa on lyhyehkö, ja se sisältää tärkeimmät taloudellisen suorituskyvyn luvut asiakkaiden, toimittajien, työntekijöiden, valtion, osakkeenomistajien sekä yhteisöjen näkökulmasta.

Ympäristövastuun näkökulmasta Fiskars raportoi tavoitteeksi kestävien materiaalien käytön, jätteettömän tuotannon, kierrätyksen, hiilineutraalin liiketoiminnan, uusiutuvan energiankäytön sekä päästöjen vähentämisen niin tuotannossa kuin toimitusketjussakin. Ympäristövastuun käytänteitä ja tuloksia perustellaan raportissa esimerkiksi energiankulutuksen määrällä, energiaintensiteetillä, vedenkulutuksen vähentämisellä ja hiilidioksidipäästöjen määrällä.

Tärkeimmät sosiaalisen vastuun tavoitteet ovat henkilöstön terveys ja turvallisuus, monimuotoisuus ja osallisuus, yhteisöjen hyvinvointi sekä ihmisoikeudet. Dataa on esitetty seuraavista asioista: työtapaturmat ja niiden tyyppi prosentuaalisesti koko henkilöstöstä, tapaturmataajuus, poissaolojen määrä, henkilöstön sukupuolijakauma sekä naisten osuus yrityksen hallinnossa.

KUVIO 10 Fiskars Groupin vastuullisuustavoitteet ja arvot. (Sustainability report 2019, Fiskars Group, s. 10)

4.7 Kvantitatiivinen arvio menestyksestä kriisiaikana tarkastelu- sekä vertailuyrityksistä

Maaliskuussa 2020 Suomeen levinnyt Covid-19-pandemia vaikutti osakemarkkinoihin maailmanlaajuisesti. Kaikilla tarkastelussa olevilla yrityksillä on osakkeen hinnan kehityksessä selkeästi nähtävissä Covid-19-pandemian aiheuttama osakkeen hinnan romahdus vuoden 2020 ensimmäisen ja toisen kvartaalin aikana. Toimialasta riippuen osakkeiden hinnat ovat palautuneet samalle tai korkeammalle tasolle kuin ennen Covid-19-pandemian rantautumista Suomeen vuoden 2020 ensimmäisen kvartaalin aikana. Kaikkien tarkastelussa olevien yritysten osakkeenhinnanmuutokset ajalta 1.2.2019-30.4.2021 on esitetty kuvioissa 11-16.

Jokaisen tarkasteluyrityksen prosentuaaliset osakkeen hinnanmuutokset on esitetty ajanjaksoilta 1.1.2020-31.3.2020 (Q1), 1.4.2020-30.6.2020 (Q2) sekä 1.1.2020-30.6.2020 (Q1 ja Q2) taulukossa 3. Lisäksi samoilta ajanjaksoilta on esitetty OMX Helsinki 25-indeksin prosentuaaliset muutokset. Taulukossa on ensin esitetty vastuullisena pidetyt yritykset ja sen jälkeen vertailuyritykset. Kuten prosenttimuutoksista huomataan, vuoden 2020 ensimmäinen kvartaali oli vaikea muun muassa Covid-19-pandemian vuoksi ja osakkeen hinta laski kaikilla tarkastelussa olevilla yrityksillä. Prosenttimuutokset vastuullisina pidetyillä yrityksillä olivat välillä -11,73 prosenttia ja -45,14 prosenttia. Vertailuyrityksillä muutokset olivat välillä -18,64 prosenttia ja -44,53 prosenttia. Vertailuindeksi OMX Helsinki 25 laski ensimmäisen kvartaalin aikana noin 21 prosenttia.

Vuoden 2020 toisen kvartaalin aikana kaikilla tarkasteluyrityksillä näky nousua osakkeen hinnassa ja vastuullisena pidetyillä yrityksillä hinnat nousivat välillä 4,63 prosenttia ja 30,43 prosenttia, kun vertailuyritysten osakkeen hinnat nousivat välillä 8,36 prosenttia ja 48,03 prosenttia. OMX Helsinki 25 nousi toisen kvartaalin aikana noin 20 prosenttia.

	Q1 2020	Q2 2020	Q1-Q2 2020
UPM-Kymmene Oyj	-19,58 %	11,49 %	-17,56 %
Kesko Oyj	-18,28 %	20,79 %	-3,58 %
Valmet Oyj	-17,65 %	30,43 %	7,05 %
Ponsse Oyj	-35,74 %	21,82 %	-20,38 %
Kone Oyj	-11,73 %	19,01 %	4,69 %
Martela Oyj	-45,14 %	4,63 %	-45,14 %
Stora Enso Oyj A	-19,26 %	11,63 %	-11,11 %
Tokmanni Group Oyj	-28,35 %	47,97 %	3,46 %
Konecranes Oyj	-44,53 %	28,40 %	-28,47 %
Caverion Oyj	-42,03 %	48,03 %	-18,12 %
Wärtsilä Oyj Abp	-33,96 %	17,58 %	-27,36 %
Fiskars Oyj	-18,64 %	8,36 %	-13,22 %
OMX Helsinki 25	-21,06 %	20,36 %	-8,35 %

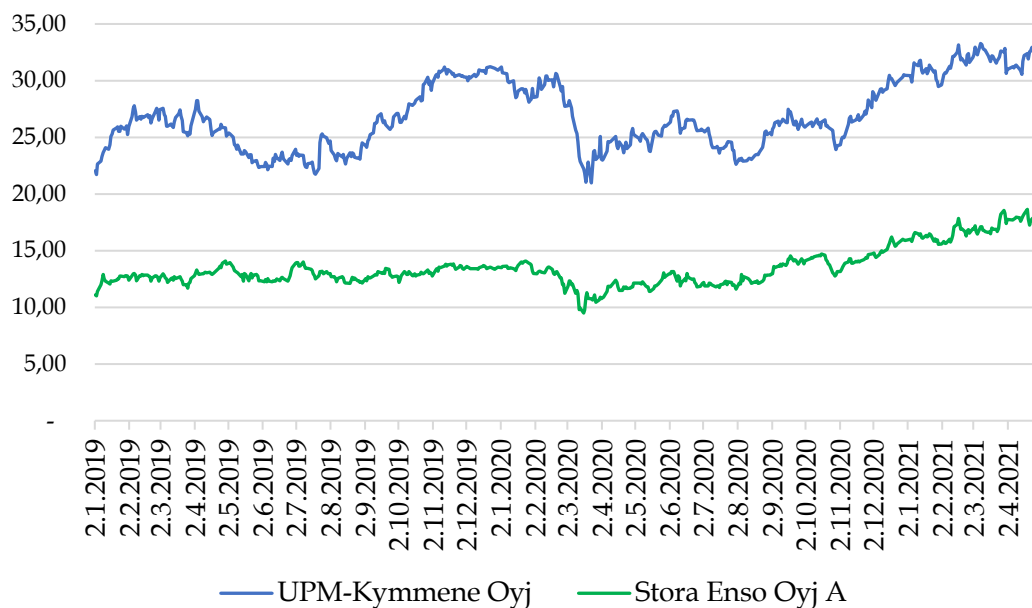
TAULUKKO 3 Tarkasteluyritysten osakkeen hinnan prosentuaaliset muutokset tarkastelu-ajanjaksoilla.

Tarkasteltaessa aikaperiodia Q1-Q2 2020 kahdella vastuullisena pidetyllä yrityksellä näkyy nousua osakkeen hinnassa (Valmet ja Kone) ja vastaavasti yhdellä vertailuyrityksellä (Tokmanni Group). Yrityspareista vertailuyritykset, joilla osakkeenhinnan prosentuaalinen muutos koko tarkasteluajakaupalla Q1-Q2 oli paremmalla tasolla kuin vastuullisena pidetyn yrityksen, ovat Stora Enso, Caverion sekä Fiskars.

Osakekurssien kriisinsietokykyä ei siis voida selittää yritysten vastuullisuudella. Hintojen muutoksissa Covid-19-pandemian vaikuttaessa markkinoihin, voidaan huomata, että saman toimialan yrityksillä osakekurssikehitys on samansuuntainen kriisiaikana, kuten esimerkiksi metsäteollisuuden toimialalla (UPM-Kymmene ja Stora Enso). Vähittäistavarakaupan toimialalla Kesko kärsi Covid-19-pandemian aiheuttamasta shokista vähemmän osakekurssin kehityksen perusteella, mutta toipuminen oli taas nopeampaa Tokmannin osalta. Taulukosta 3 voidaan kuitenkin myös nähdä, että joillakin vastuullisena pidetyillä yrityksillä Covid-19-pandemian aiheuttama osakkeen hinnan pudotus ei ollut yhtä suuri kuin vertailuyrityksellä ensimmäisen kvartaalin aikana, esimerkiksi Valmet ja Konecranes. Ponssen ja Caverionin kohdalla Ponssen osakkeen hinnan pudotus vuoden 2020 ensimmäisen vuosineljänneksen aikana oli pienempi kuin Caverionin, mutta myös osakkeen hinnan nousu toisen vuosineljänneksen aikana oli maltillisempaa. Koneen ja Wärtsilän tapauksessa vastuullisena pidetyn Koneen osakkeen hinnan pudotus oli Wärtsilän pudotusta pienempi ja Koneella myös nousu oli suurempaa romahduksen jälkeen. Martelan ja Fiskarsin osalta vertailuyritys Martela kärsi osakkeen hinnan pudotusta huomattavasti Fiskarsia vähemmän ja nousu taas oli suurempaa toisen shokin jälkeen. Yritysten osakekurssiin ja osakkeiden hinnan vaihteluihin vaikuttavat myös lukuisat muut asiat, joten näin ollen osakkeiden hintojen vaihteluita ei voida täysin selittää myöskään Covid-19-pandemian vaikutuksilla, vaikka vuoden 2020 ensimmäisen ja toisen kvartaalin aikana pandemia olikin suuri vaikuttava tekijä.

Seuraavaksi on esitelty kaikkien tarkastelussa olevien yritysten osakekurssikehitykset viivakaavioina ajalta 2.1.2019-30.4.2021.

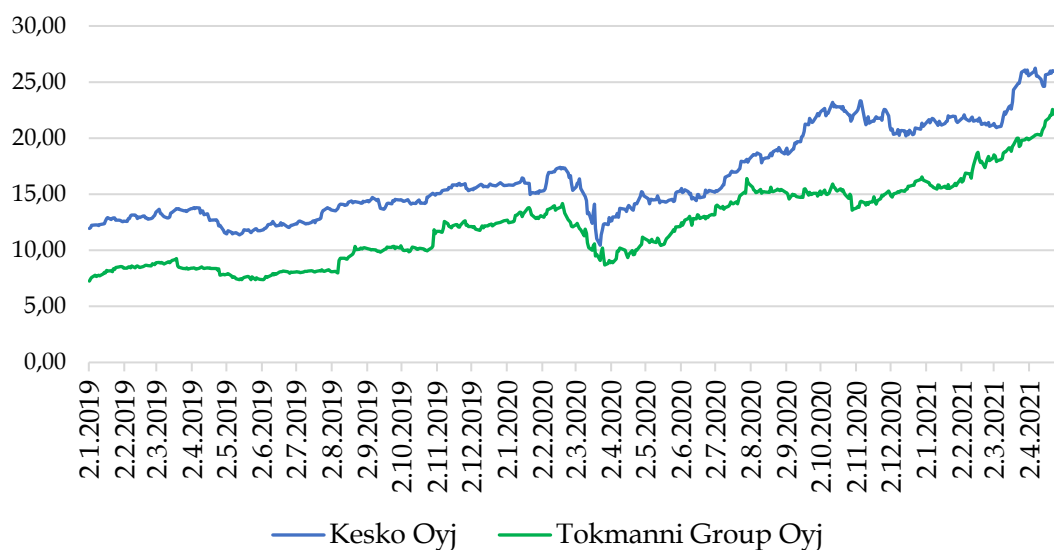
Osakekurssikehitys UPM ja Stora Enso, 2.1.2021-30.4.2021

KUVIO 11 Osakekurssikehitys UPM ja Stora Enso, 2.1.2021-30.4.2021

Sekä UPM:n että Stora Enson osakkeen hinnassa on nähtävissä maaliskuussa 2020 niin sanottu "koronadippi" eli osakkeen hinnan aleneminen Covid-19-pandemian vuoksi. Kuten kuviosta havaitaan, UPM:llä tämä pudotus oli suurempi ja osakkeen hinnan kehitys takaisin helmikuun tasolle ei ollut tasainen. Huhtikuuhun 2021 mennessä molempien tarkasteluyritysten osakkeen hinnat ovat korkeammalla kuin ennen pandemian vaikutusta.

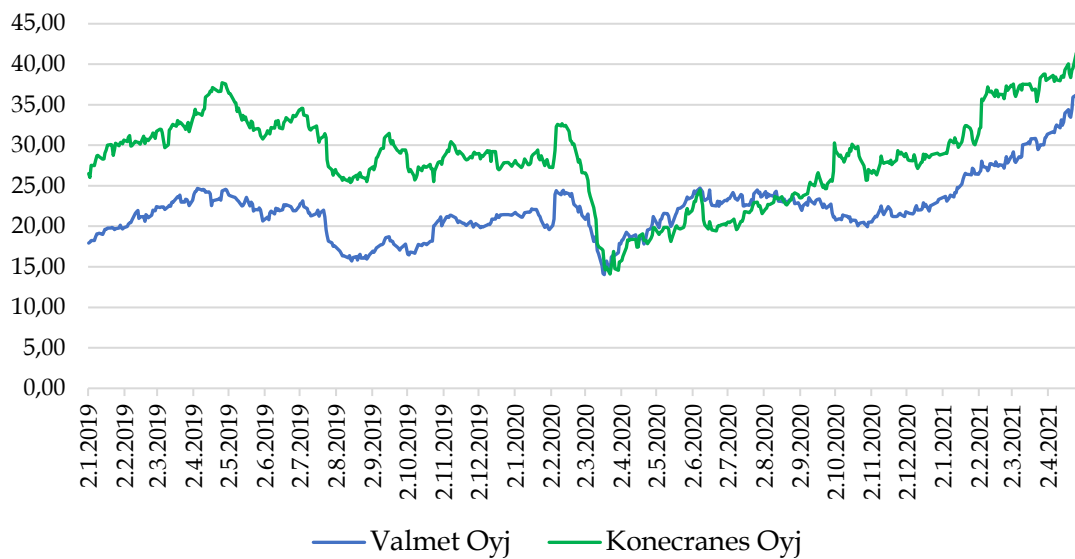
Osakekurssikehitys Kesko ja Tokmanni, 2.1.2019-30.4.2021

KUVIO 12 Osakekurssikehitys Kesko ja Tokmanni, 2.1.2019-30.4.2021

Päivittäistavarakaupan toimialalla pandemian vaikutus osakkeen hinnan kehitykseen näkyy, mutta pudotus ei ole niin merkittävä kuin muiden toimialojen yrityksillä. Molempien yritysten tapauksessa se myös palautuu seuraavien kuukausien aikana pandemian vaikutuksia edeltäneelle tasolle ja edelleen huhtikuun 2021 alkuun etenkin tässä tutkielmassa vastuullisena pidetyn Keskon osakkeen hinta on noussut merkittävästi vuoden 2019 alusta.

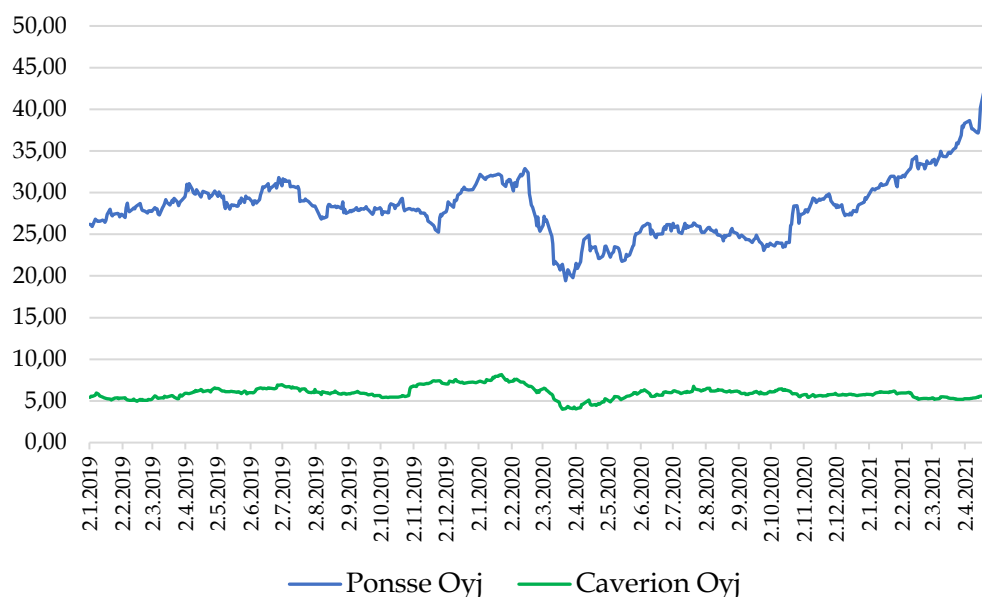
Osakekurssikehitys Valmet ja Konecranes, 2.1.2019-30.4.2021

KUVIO 13 Osakekurssikehitys Valmet ja Konecranes, 2.1.2019-30.4.2021

Valmetin ja Konecranesin osakkeen hinnan kehitystä tarkasteltaessa huomataan heti, että vertailuyrityksen (Konecranes) osakkeen hinta romahti maaliskuussa 2020 huomattavasti enemmän kuin vastuullisena pidetyn Valmetin. Toisaalta Konecranesin osakekurssin toipuminen pandemian alun jälkeen on ollut nopeampaa ja lineaarisempaa kuin Valmetilla.

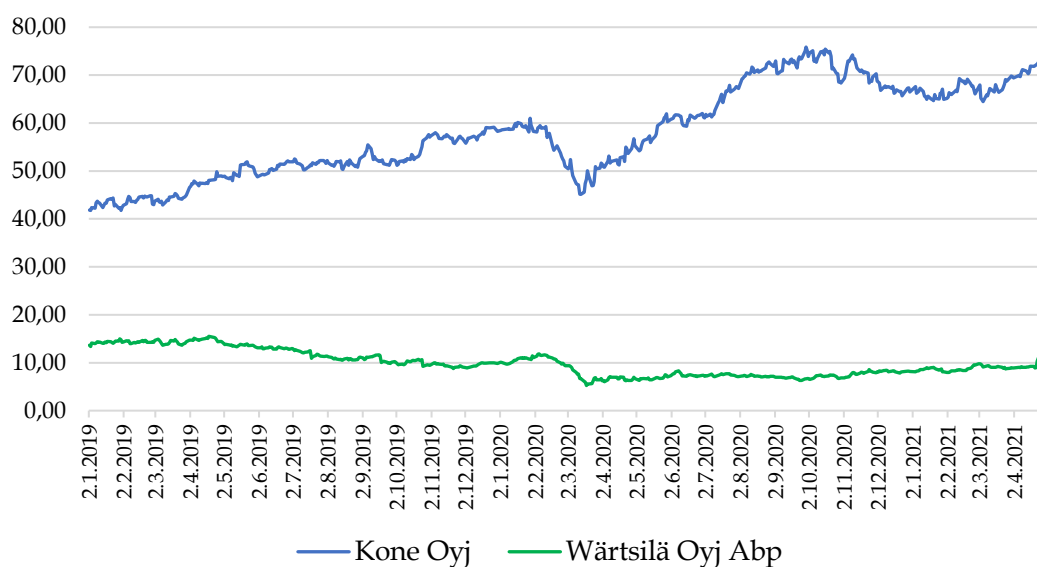
Osakekurssikehitys Ponsse ja Caverion, 2.1.2019-30.4.2021

KUVIO 14 Osakekurssikehitys Ponsse ja Caverion, 2.1.2019-30.4.2021

Vertailuyrityksillä osakekurssikehitystä on vaikea vertailla, sillä yritysten osakkeiden hinnat ovat hyvin eri skaalalla, mutta molemmilla yrityksillä on maaliskuun 2020 aikainen hinnan aleneminen näkyvissä. Vastuullisena pidetyllä yrityksellä, Ponssellä, on myös selkeää kurssin toipuminen, joskaan ei täysin lineaarisesti, vertailuyrityksellä, Caverionilla, taas huhtikuussa 2021 osakkeen hinta ei ole saavuttanut samaa tasoa kuin ennen pandemian vaikutuksia.

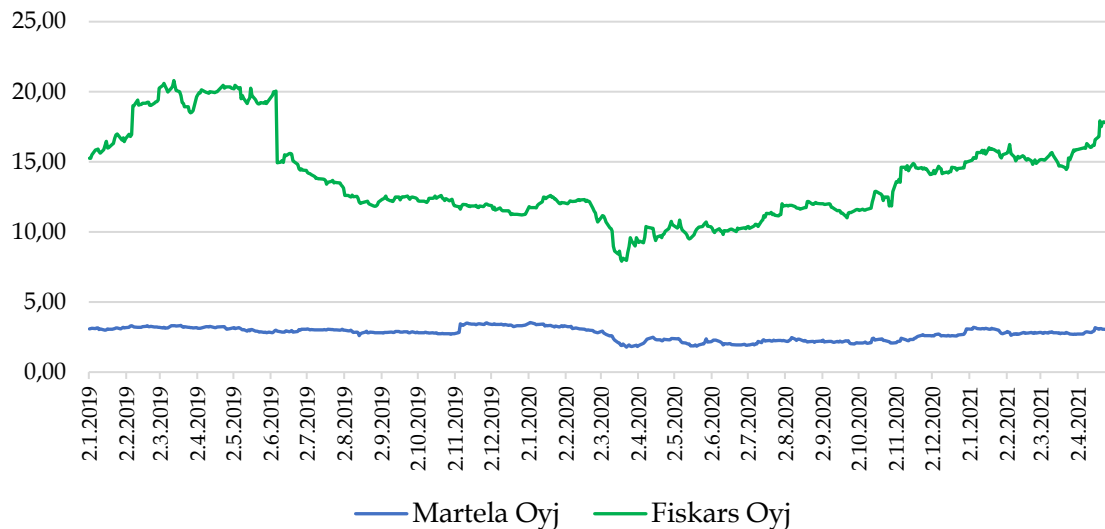
Osakekurssikehitys Kone ja Wärtsilä, 2.1.2019-30.4.2021

KUVIO 15 Osakekurssikehitys Kone ja Wärtsilä, 2.1.2019-30.4.2021

Molemmilla tarkastelussa olevilla yrityksillä osakekurssikehityksessä näkyy hinnan pudotus pandemian vaikutuksesta, joskaan Wärtsilän osalta pudotus ei ole niin merkittävä kuin Koneella. Kuitenkin vastuullisena pidetyn Koneen kurssikehityksessä näkyy paljon selkeämpää toipumista pudotuksen jälkeen, kun taas vertailuyrityksen Wärtsilän osakkeen hinta ei ole vielä huhtikuussa 2021 palannut vuoden 2019 tasolle.

Osakekurssikehitys Martela ja Fiskars, 2.1.2019-30.4.2021

KUVIO 16 Osakekurssikehitys Martela ja Fiskars, 2.1.2019-30.4.2021

Covid-19-pandemian rantautuminen Suomeen ja sen vaikutukset näkyvät myös Martelan sekä Fiskarsin osakekurssikehityksessä maaliskuussa 2020. Yrityksistä vastuullisena pidetyn Martelan kurssikehitys ei ole niin vaihtelevaa kuin vertailuyrityksenä olevan Fiskarsin. Kummankaan yrityksen osakkeen hinta ei ole kuitenkaan vuoden 2021 alun aikana noussut vuoden 2019 tasolle, vaikka positiivinen kehitys kursseissa näkyikin.

4.8 Vastuullisuuden raportointi kriisiaikana: osavuositarkastukset

Jotta saadaan hyvä kuva yritysten vastuullisuusraportoinnista myös kriisiaikana sekä markkinoiden kriisin tuomat omat vastuullisuuden haasteet, tarkastellaan tässä tutkielmassa vastuullisena pidettyjen yritysten sekä niille valittujen vertailuyritysten osavuositarkastuksia Covid-19-pandemian alun aikana. Covid-19 pandemia levisi Suomeen vuoden 2020 ensimmäisen kvartaalin aikana ja pandemia varjosti yritysten liiketoimintaa koko vuoden 2020 ajan, mutta erityisesti ensimmäisen ja toisen kvartaalin aikana. Näin ollen erityisessä tarkastelussa ovat osavuositarkastukset 2020 Q1 ja Q2. Näitä raportteja tarkastellaan vastuullisuuden osa-alueiden valossa. Näistä osa-alueista taloudellisen sekä sosiaalisen vastuun

osa-alueet ovat pandemian aiheuttaneen kriisin aikana mielenkiintoisimmat. Seuraaviin taulukoihin on nostettu osavuositarkastuksista vastuullisuuden kannalta mielenkiintoisia lainauksia.

Kaikki tarkasteluyritykset pitävät taloudellista epävarmuutta suurena tekijänä ja näin ollen esimerkiksi tulosenusteita ei ole annettu kahden ensimmäisen kvartaalin aikana, tai ne on peruttu. Yritykset ovat laajamittaisesti toteuttaneet erilaisia sopeutustoimia, kuten henkilöstön lomautuksia, yksiköiden sulkemista väliaikaisesti, hankkeiden ja investointien lykkäämistä sekä muita kustannussäästötoimia.

Osavuositarkastukset	UPM-Kymmene
2020 Q1	<p>UPM on toteuttanut mittavia varotoimenpiteitä tavoitteenaan huolehtia työntekijöidensä terveydestä ja turvallisuudesta, sekä varmistaa liiketoimintojensa jatkuvuuden ja strategisten hankkeidensa edistymisen.</p> <p>UPM suunnittelee turvautuvansa vuorojärjestelyihin, määräaikaisiin lomautuksiin tai työaikojen lyhentämiseen tarpeen mukaan sopeuttaakseen toimintaansa kulloisenkin tilanteen mukaan. Poikkeuksellisen vahva taloudellinen asema, mikä mahdollistaa kasvuhankkeet ja osingon Kilpailukyinen sellutehdashanke Uruguayssa on käänntekevä askel UPM:n tuloskasvuun ja selluliiketoiminnalle.</p> <p>Biokenukaali-investoinnilla UPM luo täysin uutta kestäväää liiketoimintaa, jolla on huomattavat kasvumahdollisuudet.</p>
2020 Q2	<p>COVID-19-pandemia, siihen liittyvät sulkutoimenpiteet ja laskusuhdanne aiheuttavat edelleen suurta epävarmuutta vuoden 2020 jälkimmäisellä puoliskolla.</p> <p>COVID-19-sulkutoimenpiteillä oli erittäin negatiivinen vaikutus graafisten paperien kysyntään. Sulkutoimet myös tukivat merkittävästi tarramateriaalien ja erikoispaperien kysyntää vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla.</p> <p>Väliaikaisten kysyntävaikutusten, niin positiivisten kuin negatiivisten, normalisoitumisesta on joitain varhaisia merkkejä. Kehitys on kuitenkin epävarmaa ja todennäköisesti asteittaista sen mukaan, miten sulkutoimia puretaan ja miten kuluttajakäyttäytyminen muuttuu.</p> <p>Yleinen taloudellinen toimeliaisuus samoin kuin taloudellisen toipumisen laajuus ja nopeus vaikuttavat useimpien UPM:n tuotteiden kysyntään.</p> <p>Paperin hintojen odotetaan laskevan hieman vuoden 2020 jälkipuoliskolla alkuvuoteen verrattuna. Sellun myyntihinnat ovat alhaiset vuoden jälkimmäisen puoliskon alkaessa.</p> <p>Toisella vuosipuoliskolla huoltotoimenpiteitä tehdään enemmän kuin vuoden alkupuoliskolla erityisesti siksi, että kahden sellutehtaan huoltoseisokit siirtyvät toiselta vuosineljännekseltä viimeiselle neljännekselle.</p> <p>UPM jatkaa toimenpiteitä kiinteiden ja muuttuvien kustannusten vähentämiseksi.</p> <p>UPM:n vertailukelpoisen liikevoiton 2020 odotetaan jäävän selvästi vuoden 2019 liikevoitosta.</p>

TAULUKKO 4 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, UPM-Kymmene, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Vuoden 2020 alkupuolella Covid-19-pandemia vaikutti metsäteollisuuden alentamalla entistä enemmän esimerkiksi kirjoituspaperien kysyntää ja UPM raportoikin toteutuneista ja mahdollisesti tulevaisuudessa toteutettavista sopeutusikäytännöistä kulloisenkin markkinatilanteen vaatimalla tavalla. Nämä sopeutuskeinot tarkoittavat työvuorojärjestelyjä, tilapäisiä lomautuksia, lyhennettyjä työaikoja ja tiettyjen yksiköiden väliaikaista sulkemista. (UPM, 2020.)

Sosiaalisen vastuun näkökulmasta UPM raportoi vain vähän osavuositarkastuksissaan. UPM raportoi henkilöstön terveyttä turvattavan varotoimenpiteillä, mutta näitä varotoimenpiteitä ei vuoden 2020 kahdessa ensimmäisessä osavuositarkastuksessa avata. Molemmat osavuositarkastukset keskittyvät enemmän taloudelliseen suorituskykyyn yrityksen eri toiminnoissa. UPM on myös kriisi aikana jatkanut investointeja kestäväää biokenkaalitoimintaan. (UPM, 2020.)

Osavuositarkastukset	Stora Enso
2020 Q1	<p>Stora Enso käynnisti maaliskuun alussa Covid-19-tilanteen riskien ja liiketoimintavaikutusten arvioinnin, jonka tavoitteena on määrittää mahdolliset lähiajan ja keskipitkän aikavälin seuraamukset, jotka vaikuttavat suoraan Stora Enson toimintoihin ja toimitusketjuihin.</p> <p>Stora Enso arvioi myös suorat ja välilliset vaikutukset, jotka aiheutuvat häiriöistä maailmantalouden yleisissä olosuhteissa.</p> <p>Riskien arviointi sekä jatkuvuuden ja likviditeetin suunnittelu perustuvat tulevaisuudennäkymiin, joissa on oletuksina erilaisia Covid-19-pandemian leviämisen sekä työntekijöiden poissaolojen tasoja Stora Enson toimunnoissa ja toimitusketjuissa.</p> <p>Näkymät, liiketoimintavaikutusten arvioinnit ja varautumissuunnitelmat päivitetään kuukausittain vastaamaan nykyisiä ennusteita tärkeimmistä oletuksista.</p> <p>Lisääntyvä kilpailu sekä paperi-, sellu-, pakkaus-, puutuote- ja raaka-ainemarkkinoiden tarjonnan ja kysynnän epätasapaino voivat vaikuttaa Stora Enson markkinaosuuteen ja kannattavuuteen.</p> <p>Stora Ensole on myönnetty useita investointitukia. Yhtiö on tehnyt tiettyjä sitoumuksia investoinneista eri maissa, kuten Suomessa, Kiinassa ja Ruotsissa.</p> <p>Johtuen Covid-19 -pandemian aiheuttamasta poikkeuksellisesta tilanteesta ja sen vaikutuksista liiketoiminnan edellytyksiin, Stora Enson hallitus on päättänyt muuttaa osinkoehdotusta ja ehdottaa, että osinkoa jaetaan 0,15 euroa osakkeelta.</p>
2020 Q2	<p>Stora Enso on varmistanut työntekijöidensä terveyden ja turvallisuuden monilla toimenpiteillä ja seuraa tarkasti koronavirustilannetta. Stora Enson ennakoidut toimenpiteet henkilöstön terveyden varmistamisessa ovat minimoineet pandemian vaikutukset, ja konserni on pystynyt palvelemaan asiakkaitaan sekä pitämään tehtaita käynnissä.</p> <p>Stora Enson likviditeetti ja rahoitusasema on vahva. Vuoden 2020 toisen neljänneksen lopussa rahavarat olivat 1 062 milj. euroa. Yhtiöllä on myös 1 000 milj. euron käyttämätön valmiusluotto ja mahdollisuus saada 950 milj. euron TyEL-laina. Kustannusten hallitsemiseksi ja markkinakysynnän negatiivisten vaikutusten lieventämiseksi Stora Enso jatkaa ylimääräisten kustannussäästötoimenpiteiden toteuttamista.</p> <p>Konserni keskittyy myös edelleen likviditeetin, rahavirran ja käyttöpääoman hallintaan varmistaakseen toiminnan joustavuuden sekä nopean toipumisen.</p> <p>Suurin osa Stora Enson tehtaiden vuosihuoltoseisokeista siirrettiin vuoden 2020 ensimmäiseltä puoliskolta toiselle puoliskolle Covid-19-pandemiaan liittyvien kansainvälisten matkustusta koskevien rajoitusten ja turvallisuutta koskevien varotoimien vuoksi.</p> <p>Yhtiö on valmistellut tulevia huoltoseisokkeja huolellisesti varmistaakseen konsernin työntekijöiden ja urakoitsijoiden sekä paikallisyhteisöjen terveyden ja turvallisuuden.</p> <p>Stora Enso on keskeyttänyt toistaiseksi vuosineljänneksiä koskevien ohjeistusten ja vuotuisten näkymien julkistamisen maailmantalouden epävarmuuden vuoksi. Koronaviruskriisi on kiihdyttänyt paperin kysynnän laskua Euroopassa, ja konsernin muiden tuotteiden markkinaolosuhteiden vaihtelu jatkuu.</p>

TAULUKKO 5 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Stora Enso, raportointi Covid-19-pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Metsäteollisuuden toimialalla suurimmat Covid-19 pandemian tuomat haasteet ovat paperin ja sellun kysynnän lasku ja sen vaikutukset taloudelliseen suorituskykyyn. Vastuullisuuden näkökulmasta suurimmat vaikeudet liittyvät taloudellisen vastuun osa-alueeseen, mutta myös sosiaaliseen vastuuseen, henkilöstön ja asiakkaiden turvallisuuteen ja terveyteen. Kumpikaan tarkasteluyrityksistä eivät ennustaneet loppuvuoden tulosta johtuen hyvin epävarmasta tulevaisuudentilasta pandemian vuoksi.

Stora Enso niin ikään keskittyy osavuositarkastuksessaan taloudelliseen suoriutumiseen kriisiaikana. Kustannusten sopeuttamiseksi ja markkinakysynnän negatiivisen vaikutuksen lieventämiseksi oli aloitettu kustannussäästötoimia esimerkiksi rajoittamalla investointeja sekä rekrytointeja. Yritykselle on kuitenkin myönnetty myös investointitukia ja investoinneista on tehty sitoumuksia. Sopeutussyistä oli myös aloitettu yhteistoimintaneuvottelut kaikissa divisioonissa. (Stora Enso, 2020.)

Sosiaalisen vastuun osalta myös Stora Enso raportoi varotoimenpiteistä: Stora Enso on turvannut työntekijöidensä terveyden ja turvallisuuden asettamalla maailmanlaajuisen matkustuskiellon helmikuun alussa, kieltämällä kaikki fyysiset kokoukset, kehittämällä henkilöstöä tekemään etätöitä aina kun mah-

dollista, rajoittamalla pääsyä tehdasalueille, laittamalla altistuneet työntekijät karanteeniin ja seuraamalla tarkasti Covid-19-tilannetta Stora Ensossa. (Stora Enso, 2020.)

Osavuositarkastukset	Kesko
2020 Q1	<p>COVID-19-pandemiasta ja talouden maailmanlaajuisesta epävarmuudesta johtuen yhtiö arvioi jatkuvien toimintojen vertailukelpoisen liikevoiton vuonna 2020 olevan haarukassa 400–450 miljoonaa euroa ja näin ollen jäävän jonkin verran vuoden 2019 vertailukelpoisesta liikevoitosta, joka oli 461,6 miljoonaa euroa. Yhtiö ei anna liikevaihdon kehitystä koskevaa ohjeistusta.</p> <p>Yhtiö arvioi ruoan kysynnän kuluttajakaupassa jatkuvan hyvänä COVID-19-pandemiasta johtuvasta poikkeustilanteesta huolimatta. Myynnin ennakoidaan kasvavan sekä päivittäistavara-kaupoissa että erityisesti ruoan verkkokaupassa. Foodservice-liiketoiminnassa ja käyttötavara-kaupassa myynnin ennakoidaan laskevan.</p> <p>Yleisen taloustilanteen heikkenemisen ennakoidaan heijastuvan yritysasiakasmyyntiin. Lisäksi kauppojen aukioloaika- ja palveluolosuhteiden muuttaminen vaikuttaa rakentamisen ja talotekniikan kaupan maakohtaisiin myyntiin kehityksiin. Autokaupassa sekä uusien että käytettyjen autojen myyntiin ennakoidaan laskevan vuodesta 2019.</p> <p>Heikentyneestä taloustilanteesta johtuen Kesko on käynnistänyt laajat kustannussopeutukset kannattavuuden ja kassavirran turvaamiseksi. Kustannussopeutuksia toteutetaan henkilöstöä lomauttamalla ja sopeuttamalla laajasti muita kustannuksia.</p> <p>Kesko Oyj antoi 18.3.2020 tulosvaroituksen. Tiedotteessa yhtiö arvioi vuonna 2020 jatkuvien toimintojen vertailukelpoisen liikevoiton olevan haarukassa 400–450 miljoonaa euroa ja näin ollen jäävän jonkin verran vuoden 2019 ennätysellisestä vertailukelpoisesta liikevoitosta. Yhtiö ei anna liikevaihdon kehitystä koskevaa ohjeistusta.</p> <p>Kesko aloitti maaliskuun puolella välissä sopeutustoimet koronaviruksen aiheuttaman työn vähenemisen vuoksi. Erilaisten sopeuttamistoimenpiteiden kohteena arvioidaan olevan kokonaisuutena noin 2 500 työntekijää Keskon liiketoiminnissa ja tukitoiminnissa, mistä lomautusten osuus on arviolta 2 000 työntekijää. Erilaisia sopeuttamistoimenpiteitä tehdään myös Keskon ulkomaantoiminnissa Ruotsissa, Norjassa, Puolassa sekä Baltian maissa.</p>
2020 Q2	<p>Yhtiö arvioi vuonna 2020 jatkuvien toimintojen vertailukelpoisen liikevoiton olevan haarukassa 430–510 miljoonaa euroa. Aiemmin yhtiö arvioi jatkuvien toimintojen vertailukelpoisen liikevoiton olevan haarukassa 400–450 miljoonaa euroa.</p> <p>Tulosohjeistusta nostaa ennakoitua parempi liikevaihdon kehitys rakentamisen ja talotekniikan kaupassa eri toimintamaissa sekä päivittäistavara-kaupassa. Rakentamisen ja talotekniikan kaupassa kuluttaja-asiakaskauppa on kehittynyt poikkeustilanteen aikana ennakoitua paremmin.</p> <p>Päivittäistavara-kaupassa kaikkien ketjujen vähittäismyynti on kehittynyt ennakoitua paremmin ja kompensoinut foodservice-liiketoiminnan myynnin laskun. Foodservice-liiketoiminnan lisäksi liikevaihto on laskenut selvästi myös autokaupassa.</p> <p>Toteutettujen sopeutustoimien ansiosta yhtiö on onnistunut hallitsemaan tilannetta ja kustannuksia eri liiketoiminnissa haastavassa poikkeustilanteessa. Vaikka koronatilanne on parantunut Keskon toimintamaissa, epidemian kehittymistä ja sen vaikutusta talouteen on edelleen vaikea ennustaa. Tästä johtuen vuoden 2020 tulosohjeistuksen vertailukelpoisen liikevoiton vaihteluväli on edelleen suuri.</p> <p>Kesko ilmoitti sopeuttavansa toimintaansa koronaviruksen vuoksi. Lomautusten arvioidaan koskevan noin 2 000 Keskon työntekijää Suomessa - lomautusten määrää on pystytty vähentämään merkittävästi henkilöstön siirroilla yksiköiden välillä. (Lehdistötiedote 3.4.2020)</p> <p>K-ryhmä ja K-ruokakauppiat järjestivät koronapandemian vuoksi kauppa-apua riskiryhmille: erillisiä riskiryhmien asiointitunteja, ruoan verkkokauppaa, kotinkuljetuspalveluja sekä uudet neuvonta- ja puhelintilauspalvelut yli 70-vuotiaille.</p>

TAULUKKO 6 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Kesko, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Covid-19-pandemiasta ja talouden maailmanlaajuisesta epävarmuudesta johtuen Kesko arvioi ensimmäisessä osavuositarkastuksessaan vertailukelpoisen liikevoiton vuonna 2020 olevan haarukassa 400–450 miljoonaa euroa ja näin ollen jäävän jonkin verran vuoden 2019 vertailukelpoisesta liikevoitosta, joka oli 461,6 miljoonaa euroa. Myynnin kohennettua kohden puolivuotiskatsausta, Kesko arvioi liikevoiton olevan 430–510 miljoonaa euroa. (Kesko, 2020.)

Covid-19-pandemiasta huolimatta Kesko arvioi ruoan kysynnän kuluttajakaupassa jatkuvan hyvällä tasolla ja myynnin odotettiin kasvavan erityisesti verkkokaupassa. Foodservice-liiketoiminnassa ja käyttötavara-kaupassa myynnin arvioitiin laskevan. Rakentamisen ja talotekniikan kaupan myynnin kehityk-

selle ei epävarmuudesta johtuen voitu antaa arvioita. Heikentyneestä taloustilanteesta johtuen Kesko käynnisti laajat sopeutustoimet kannattavuuden ja kassavirran turvaamiseksi. Kustannussopeutuksia toteutetaan henkilöstöä lomauttamalla ja sopeuttamalla laajasti muitakin kustannuksia. Erilaisten sopeuttamistoinmenpiteiden kohteena arvioitiin olevan kokonaisuutena noin 2 500 työntekijää Keskon liiketoiminnoissa ja tukitoiminnoissa, mistä lomautusten osuus arviolta 2 000 työntekijää. (Kesko, 2020.)

Osavuositarkastukset	Tokmanu Group
2020 Q1	<p>Koronaviruksen aiheuttaman epävarmuuden vuoksi talouden ja toimialan näkymät ovat muuttuneet nopeasti. Koska poikkeuksellisen tilanteen taloudellisia vaikutuksia on vielä vaikea arvioida, Tokmanu Group Oyj ei toistaiseksi anna tulosohjeistusta vuodelle 2020. Kun näkyvyys paranee ja merkittävä epävarmuus häviää, Tokmanu päivittää näkymiään ja antaa ohjeistuksen.</p> <p>Nopeasti leviävällä koronapandemiolla on merkittäviä vaikutuksia suomalaisten kuluttajaluottamukseen ja kysyntään. Kokoontumis- ja liikkumisrajoitukset ovat leikanneet merkittävästi kysyntää erityisesti kivijalkaliikkeiltä. Vahittäiskauppaa on siirtynyt verkkoon, kun pyrkimykset estää koronaviruksen leviäminen ovat vähentäneet kaupoissa käyntiä.</p> <p>Tokmanuun myymälöissä on tehty muun muassa seuraavia, turvallista asiointia edistäviä toimenpiteitä: myymälöissä on saatavilla käsidesiä, kassoille on aseennettu pisarasuojia, siivoustasoa on nostettu sekä erilaisia turvallisuusohjeita ja -kuulutuksia on lisätty merkittävästi. Lisäksi kaikissa Tokmanuun myymälöissä on otettu käyttöön riskiryhmäläisille suunnattu Soita ja nouda -tilauspalvelu.</p> <p>Logistiikan jatkuvuuden varmistamiseksi Tokmanu on tehnyt kattavia varautumissuunnitelmia.</p> <p>Tokmanulla on Kiinassa hankintayhtiö norjalaisen halpakaupan Europrisin kanssa. Kiinassa tilanne näyttää olevan normalisoitumassa, vaikka epävarmuutta pandemian etenemisestä onkin runsaasti.</p> <p>Laajamittaiset henkilöstön poissaolot eri työntekijäryhmissä (esim. logistiikka, myynti, asiakaspalvelu, johto) voivat vaikuttaa yrityksen toimintaan. Työntekijöiden terveyteen ja työkykyisyyteen liittyviä riskejä yritetään minimoida esimerkiksi erilaisilla turvallisuusratkaisuilla sekä ohjeistamalla tarvittaessa, että henkilöstö työskentelee kotoaan käsin kaikissa niissä työtehtävissä, missä se on mahdollista.</p>
2020 Q2	<p>Tokmanu ennustaa vahvaa liikevaihdon ja vertailukelpoisen liikevaihdon kasvua vuodelle 2020. Konsernin kannattavuuden (vertailukelpoinen liikevoittomarginaali) odotetaan paranevan viime vuodesta. Tokmanuun vuoden 2020 näkymät perustuvat siihen oletukseen, ettei Tokmanuun liiketoiminnan markkinaympäristössä ole toisella vuosipuoliskolla merkittäviä häiriöitä.</p> <p>Koronaepidemian liittyvien poikkeussääntöjen tultua voimaan maaliskuussa pienenevät Tokmanuun asiakasvirrat, mutta toisaalta keskiostoksen määrä kasvoi. Huhtikuusta eteenpäin tilanne alkoi kuitenkin palautua nopeassa rytmissä ja tällä hetkellä ostokäyttäytymisen on palannut lähes normaaliksi. Epidemian seurauksena toisella vuosineljänneksellä myynnin rakenne oli normaalista poikkeava muun muassa siten, että elintarvikkeiden kysyntä korostui ja pukeutumisen kysyntä väheni. Kokonaisuutena Tokmanu on hyötynyt siitä, että asiakkaat ovat viettäneet enemmän aikaa kotimaassa. Asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuuden varmistamiseksi on tehty runsaasti erityisjärjestelyjä ja erilaisia toimenpiteitä ja ne ovat aiheuttaneet lisäkustannuksia. Asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuutta vahvistavia toimenpiteitä jatketaan ja lisätään tarvittaessa. Koronaepidemian aikana Tokmanulla on varmennettu kolme henkilökunnan koronatartuntaa.</p> <p>Kaikki Tokmanuun myymälät ovat olleet avoimena koronaepidemian aikana.</p> <p>Tokmanu osallistui koronaepidemian vastaiseen työhön lisäämällä vuosittaista tukeaan pitkäaikaisen yhteistyökumppaninsa Suomen Punaisen Ristin ystävätoimintaan sekä lahjoittamalla Suomen Punaiselle Ristille siivoustarvikkeita järjestön katastrofivalmiusyksiköihin ja erilaisia hygieniatuotteita järjestön jakamien avustuspaketteihin.</p>

TAULUKKO 7 Oteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Tokmanni Group, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Covid-19-pandemian aiheuttamat kokoontumis- ja liikkumisrajoitukset vaikuttivat kysyntään myös Tokmannin kivijalkaliikkeissä, mutta laajan verkkokauppamyynnin myötä keskiostoksen määrä oli ensimmäisellä vuosineljänneksellä noussut. Toisella vuosineljänneksellä Tokmanni raportoi kuluttajakäyttäytymisen palautuneen lähes normaaliksi ja ennakoivertailukelpoisen liikevoittomarginaalin kasvavan vuodesta 2019. Raporteissa on korostettu sekä henkilöstön, asiakkaiden ja kumppaneiden terveyden ja hyvinvoinnin turvaamista esimerkiksi verkkokaupan kehittämisellä, tilausten kotiinkuljetuksilla, muilla liiketoimintaa tukevilla palveluilla ja erityisjärjestelyillä. (Tokmanni Group, 2020.)

Päivittäistavarakaupan toimialalla myynnin lasku näkyy erityisesti ensimmäisen vuosineljänneksen aikana, mutta toimiala toipui sokkitilanteesta kuitenkin verrattain nopeasti. Tulosennusteen antamisesta oli yrityksillä erilaiset näkemykset: Kesko antoi molemmissa osavuosisikatsauksissa tulosennusteen, mutta Tokmanni ei poikkeuksellisen taloustilanteen vuoksi antanut vuoden 2020 tulosenustetta. (Tokmanni Group, 2020.)

Osavuosisikatsaukset	Valmet
2020 Q1	<p>COVID-19-pandemian seurauksena globaalit talouden ennustetaan vuonna 2020 supistuvan huomattavasti 3 prosenttia, joka on paljon enemmän kuin 2008–2009 finanssikriisissä. Perusskenaariossa, joka olettaa että pandemia laantuu vuoden 2020 jälkipuoliskolla ja torjuntatoimet voidaan vähitellen purkaa, globaalit talouden ennustetaan kasvavan 5,8 prosenttia vuonna 2021 taloudellisen toiminnan normalisoituessa poliittisen tuen avustuksella. Riskit vielä vakavammille seurauksille ovat kuitenkin merkittävät. (Kansainvälinen valuuttarahasto IMF, 14.4.2020)</p> <p>Valmet tiedotti 16. huhtikuuta 2020 peruvansa tulosohjeistuksen vuodelle 2020 COVID-19-pandemiaan liittyvän lisääntyneen epävarmuuden johdosta.</p> <p>Valmet arvioi, että lyhyen aikavälin markkinanäkymä palvelumarkkinoilla on laskenut tasolle tyydyttävä/heikko (aikaisemmin hyvä) ja että markkinanäkymä automaatiomarkkinoilla on laskenut tasolle hyvä/tyydyttävä (aikaisemmin hyvä).</p> <p>Valmetilla on suuri tilauskanta, vahva tase ja maksukyky, sekä joustava organisaatio. Tämä auttaa Valmetia lievittämään COVID-19:stä aiheutuvia globaaleja haasteita.</p> <p>Valmet tiedotti 21. huhtikuuta 2020, että tuotannollisista ja taloudellisista syistä johtuen, erityisesti työn vähenemisen vuoksi ja varautuakseen myös COVID-19-pandemian liiketoiminnallisten vaikutusten mahdolliseen laajentumiseen, yhtiö käynnisti Suomessa yhteistoimintaneuvottelut 21. huhtikuuta 2020 määräaikaisista lomautuksista. Suomen toimintojen osalta neuvotteluiden piirissä ovat Palveluliiketoimintalinjan ja EMEA-alueorganisaation henkilöstö. Lomautukset ovat määräaikaisia ja niiden kesto on enintään 90 päivää. Tiedotteen julkaisuhetkellä lomautustarpeen arvioitiin olevan noin 200 henkilöä. Lomautusten kohdentuminen ja määrät täsmenivät yhteistoimintaneuvottelujen aikana.</p>
2020 Q2	<p>Covid-19-pandemia vaikutti Valmetin toimintoihin ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Pandemialla oli negatiivinen vaikutus saatuihin tilauksiin ja liikevaihtoon kaikissa Palvelut-liiketoimintalinjan liiketoiminoissa. Monet asiakkaamme rajoittivat pääsyä tiloihinsa, mikä johti häiriöihin erityisesti Valmetin kenttäpalveluissa ja tehdasparannusprojekteissa. Myös Automaatio-liiketoimintalinja kärsi pääsyrajoituksista joihinkin asiakkaiden tiloihin. Sellu ja energia- ja Paperit-liiketoimintalinjoissa COVID-19 aiheutti viivästyksiä projektien etenemisessä sekä johti joihinkin viivästyksiin toimitusketjussa. Toisaalta matkustuskulut olivat matalammat pandemian seurauksena.</p> <p>Tuotannollisista ja taloudellisista syistä johtuen, erityisesti työn vähenemisen vuoksi ja varautuakseen myös COVID-19-pandemian liiketoiminnallisten vaikutusten mahdolliseen laajentumiseen, yhtiö käynnistää Suomessa yhteistoimintaneuvottelut 21. huhtikuuta 2020 määräaikaisista lomautuksista. Suomen toimintojen osalta neuvotteluiden piirissä ovat Palvelut-liiketoimintalinjan ja EMEA-alueorganisaation henkilöstö. Lomautukset ovat määräaikaisia ja niiden kesto on enintään 90 päivää. Tiedotteen julkaisuhetkellä lomautustarpeen arvioitiin olevan noin 200 henkilöä.</p> <p>Valmet tiedotti 24. huhtikuuta 2020, että yhteistoimintaneuvottelut ovat päättyneet, ja niiden lopputuloksena työkuorman vähäisyyden perusteella lomautetaan määräaikaisesti 72 henkilöä Palvelut-liiketoimintalinjan ja 105 EMEA-alueorganisaatiosta. Lomautukset koskevat kaikkia henkilöstöryhmiä. Lomautusmenettelyä voidaan toteuttaa lokakuun loppuun saakka ja lomautuksen laajuus sekä kesto voivat vaihdella niin, että lomautus kestää henkilöä kohden enintään 90 päivää.</p>

TAULUKKO 8 Oteita osavuosisikatsauksista Q1 ja Q2 2020, Valmet, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Markkinanäkymät myös Valmetille laskivat vuoden 2020 alkupuolella. Ti-lausten ja liikevaihdon negatiivinen vaikutus sekä projektien viivästyminen liikumisrajoituksista johtuen olivat pandemiasta johtuvia haasteita. Sopeutuskeinoina käytettiin muun muassa henkilöstön yhteistoimintaneuvotteluita ja niiden lopputuloksena lomautuksia. Valmetilla aloitettiin huhtikuussa 2020 yhteistoimintaneuvottelut, joiden johdosta yhteensä 177 henkilöä lomautettiin enintään 90 päiväksi. (Valmet, 2020.)

Osavuositarkastukset	Konecranes
2020 Q1	<p>Koronaviruspandemian (COVID-19) seurauksena nopeasti muuttuvan tilanteen vuoksi Konecranes arvioi, että on liian aikaista tehdä perusteltuja arvioita tai antaa taloudellista ohjeistusta vuodelle 2020.</p> <p>Maailmanlaajuiseen kysyntänäkymään liittyy merkittävää epävarmuutta.</p> <p>Kehittyvillä markkinoilla Kiinan valmistavan teollisuuden olosuhteet heikkenivät huomattavasti ja olivat ennätyksellisen alhaisella tasolla helmikuussa koronavirusepidemian puhkeamisen seurauksena. Konecranes toimii kehittyvissä maissa, joihin liittyy poliittisia, taloudellisia ja lainsäädännöllisiä epävarmuustekijöitä. Haitalliset muutokset näiden maiden liiketoimintaympäristössä voivat johtaa valuuttakurssitappioihin, kohonneisiin toimituskustannuksiin tai omaisuuden menetykseen. Konecranes konsernilla on nosturitehdas Zaporozhyessa Ukrainassa. Kehittyvien maiden toiminnolla on ollut negatiivinen vaikutus saamisten erääntymisrakenteeseen, ja se voi lisätä luottotappioita tai tarvetta luottotappiovarausten kasvattamiselle.</p> <p>Maailmanlaajuisilla pandemioidella, kuten COVID-19-pandemiolla, voi olla negatiivinen vaikutus Konecranesin asiakkaiden toimintoihin ja yrityksen omiin toimintoihin.</p> <p>Konsernin palveluksessa oli tammi-maaliskuussa keskimäärin 17 023 työntekijää (16 024). Henkilöstömäärä oli 31.3.2020 yhteensä 17 850 (15 971). Tammi-maaliskuussa konsernin nettohenkilöstömäärä kasvoi 1 654 työntekijällä.</p>
2020 Q2	<p>Nykyisen tilauskannan ja kysyntäympäristön perusteella Konecranes odottaa koko vuoden 2020 liikevaihdon laskevan edellisvuodesta. Konecranes odottaa koko vuoden 2020 oikaistun EBITA-kateprosentin pienenevän edellisvuoteen verrattuna.</p> <p>Maailmanlaajuiseen kysyntänäkymään liittyy edelleen merkittävää epävarmuutta COVID-19-pandemian seurauksena. Tämänhetkessä kysyntäympäristössä on nähtävissä kohentumisen merkkejä teollisuuden asiakassegmenteissä Euroopassa ja Pohjois-Amerikassa toiseen vuosineljänneksen verrattuna. Kysyntä on kuitenkin edelleen heikompaa kuin vuoden 2019 lopussa.</p> <p>COVID-19-pandemia heikensi Konecranesin tulosta vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla. Pandemia heikensi globaalia kysyntää yleisesti, mikä vähensi saatuja tilauksia. Lisäksi ihmisten ja yritysten päivittäistä toimintaa koskevat fyysiset rajoitukset johtivat liikevaihdon laskuun.</p> <p>Jotkin Konecranesin tehtaat olivat suljettuina osan ensimmäisestä vuosipuoliskosta koronavirukseen liittyvien paikallisten fyysisten rajoitusten vuoksi. Vaikka materiaalitöimitukset ja komponenttien saatavuus ovat entistä haasteellisempia, Konecranes ei ole joutunut sulkemaan yhtäkään tehdasta puuttuvien materiaalien vuoksi. Kaikki tehtaat olivat toiminnassa kesäkuun lopussa.</p> <p>Pandemian vaikutusta konsernin kannattavuuteen on lievennetty lähes reaaliaikaisella kysynnän ja tarjonnan tasapainotuksella ja kustannusten leikkaustoimilla.</p>

TAULUKKO 9 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Konecranes, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Covid-19 pandemian suurimmat vaikutukset tarkasteluyrityksillä ovat taloudelliseen tilanteeseen liittyvät riskitekijät sekä kysynnän lasku ja erityisesti Konecranes raportoi kysynnän laskun ja kysynnän tulevaisuuden näkymien olevan kriittisiä taloudellisesta näkökulmasta. Tilannetta hallitakse Konecranes on jatkanut strategisten hankkeiden työstämistä ja toiminnan tehostamista: kunnossapidon liikevaihdon ja kannattavuuden kasvattaminen, teollisuuslaitteiden kannattavuuden parantaminen sekä projektinhallinta, lean-toiminnot ja hankinnan tehostaminen. Sosiaalisesta näkökulmasta Konecranesin osalta lomautuksia tai irtisanomisia ei raportoitu, mutta yrityksen toimialoilla kehittyvissä maissa vallitsee pandemian kiihdyttämät poliittiset, taloudelliset ja lainsäädännölliset epävarmuustekijät. (Konecranes, 2020.)

Osavuositarkastukset	Ponsse
2020 Q1	<p>Ponsse perui 17.3.2020 antamallaan tulosvaroitustiedotteella aikaisemman tulosohjauksen, jonka mukaan konsernin euromääräisen liikevoiton odotetaan olevan vuonna 2020 samalla tasolla kuin 2019. On edelleen epäselvää, kuinka kauan koronapandemia tulee jatkumaan, joten emme tässä vaiheessa anna tulosohjausta kuluvalle vuodelle.</p> <p>Koronaviruspandemia on aiheuttanut nopeita muutoksia yhtiön toimintaympäristössä. Yhtiön johto on pyrkinyt aktiivisesti seuraamaan ja ennakoimaan pandemian kehittymistä sekä ryhtynyt pandemian vaikutusten ennaltaehkäiseviin ja korjaaviin toimenpiteisiin. Koronapandemian pitkittyminen voi vaikuttaa merkittävästi metsäkoneiden kysyntään sekä komponenttien että rahoituksen saatavuuteen.</p> <p>Koronaviruspandemian merkitystä ja sen vaikutusta Ponssen liiketoimintaan, taloudelliseen asemaan, toiminnan tuloksiin tai maksuvalmiuteen ei voida tällä hetkellä kohtuudella arvioida tilanteen nopean kehityksen ja epävarmuuden vuoksi.</p> <p>Ponsse reagoimme syntyneeseen tilanteeseen nopeasti ja kävi yhteistoimintaneuvottelut tehtaan toimintojen sopeuttamiseksi johtaen koko henkilöstöä koskeviin määräaikaisiin lomautuksiin. Käytännössä Vieremän tehdas toimii tällä hetkellä yhdessä vuorossa ja toimihenkilöillä on toisen neljänneksen aikana toimintokohtaisesti sovitut lomautukset.</p>
2020 Q2	<p>Koronaviruspandemian merkitystä ja sen vaikutusta Ponssen liiketoimintaan, taloudelliseen asemaan, toiminnan tuloksiin tai maksuvalmiuteen ei voida tällä hetkellä kohtuudella arvioida tilanteen nopean kehityksen ja epävarmuuden vuoksi.</p> <p>On edelleen epäselvää, kuinka kauan koronapandemia tulee jatkumaan, joten emme tässä vaiheessa anna tulosohjausta kuluvalle vuodelle.</p> <p>Koronapandemian vuoksi toinen vuosineljännes oli Ponselle erittäin haastava. Komponenttien saatavuusongelmista alkaneet haasteet realisoituivat nopeasti kysynnän kriisiksi markkinoilla lisääntyneen epävarmuuden johdosta.</p> <p>Koronapandemian aiheuttama epävarmuus on muuttanut nopeasti toimintaympäristöä ja heikentänyt metsäkoneiden kysyntää.</p> <p>Koronaviruspandemia on aiheuttanut nopeita muutoksia yhtiön toimintaympäristössä. Yhtiön johto on pyrkinyt aktiivisesti seuraamaan ja ennakoimaan pandemian kehittymistä sekä ryhtynyt pandemian vaikutusten ennaltaehkäiseviin ja korjaaviin toimenpiteisiin. Koronapandemian pitkittyminen voi vaikuttaa merkittävästi metsäkoneiden kysyntään sekä komponenttien että rahoituksen saatavuuteen.</p> <p>Liiketoiminnan aktiivisuuden laskiessa koko henkilöstöä koskivat kuluneella neljänneksellä määräaikaiset lomautukset ja tehokas kulukuuri. Nämä toimenpiteet vaikuttivat merkittävästi taloudelliseen suoriutumiseemme.</p>

TAULUKKO 10 Oteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Ponsse, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Covid-19-pandemia vaikeutti komponenttien saatavuutta sekä alensi metsäkoneiden kysyntää entisestään ja Ponssen tilauskanta laski molemmilla vuosineljänneksillä. Yritys pyrki reagoimaan muuttuneeseen taloustilanteeseen nopeasti toteuttamalla koko henkilöstöä koskevat yhteistoimintaneuvottelut, joiden lopputuloksena henkilöstöä lomautettiin väliaikaisesti. Myös työvuorojärjestelyjä toteutettiin. Ponssen toimittajaverkostossa Euroopassa ja erityisesti Pohjois-Italiassa oli laajoja ongelmia johtuen pandemian vaikutuksista. Raportissa mainitaan, että tavoitteena on turvata henkilökunnan, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien terveys kaikissa olosuhteissa ja henkilöstö siirrettiin etätöihin maaliskuun puolivälissä, lukuun ottamatta tuotanto- ja huoltotoimintoja. (Ponsse, 2020.)

Osavuositarkastukset	Caverion
2020 Q1	<p>Caverion tiedotti 14.4.2020 peruuttavansa tulosohjeistuksensa vuodelle 2020 koronaviruspandemian seurauksena lisääntyneen markkinatilanteen epävarmuuden vuoksi. Caverion saattaa antaa päivitetyn tulosohjeistuksen vuodelle 2020, kun näkyvyys on parantunut ja luotettavampia ennusteita voidaan tehdä.</p> <p>Yleinen markkina- ja kysyntätilanne oli vakaa useimmissa Caverionin toimintamaissa maaliskuun alkupuolelle asti. Vuosineljänneksen loppua kohden markkinatilanne alkoi heikentyä koronaviruspandemian puhkeamisen vuoksi. Viruksen leviämisenä oli kuitenkin vain rajallinen vaikutus Caverionin taloudelliseen kehitykseen ensimmäisellä vuosineljänneksellä, liiketoiminnan jatkuessa lähes normaalitasolla. Caverion ei myöskään kokenut merkittäviä rajoitteita hankintakehityksensä. Palveluiden kysyntä jatkui vahvana maaliskuun puoliväliin asti. Koronaviruspandemian vaikutukset alkoivat näkyä vuosineljänneksen loppua kohden. Teollisuuden ratkaisuiden divisioonassa koronatilanne lykkäsi useimpia vuosittaisia kevät- ja kesäseisokkeja Suomessa syksyyn asti, minkä odotetaan olevan seuraava huippuseisokki teollisuuden seisokeille. Kiinnostus kestävästä kehityksestä tukeviin palveluihin on kasvussa, esimerkkinä energianhallinta ja asiantuntijapalvelut. Minimoidakseen pandemian negatiiviset taloudelliset vaikutukset liiketoimintaansa Caverion käynnisti jo kulusäästötoimenpiteitä ja sopeutti resurssiaan. Useimmissa toimintamaissa tärkeinä joustokeinoina olivat lomautusten käyttö sekä alihankinnan vähentäminen. Caverionin hallitus on myös 30.4.2020 päättänyt johdon ehdotuksesta siirtää pitkän tähtäimen palkitsemisohjelman (PSP 2020-2022) alkamisajankohtaa eteenpäin viimeistään vuoden 2021 alkuun asti.</p>
2020 Q2	<p>Caverion tiedotti 14.4.2020 peruuttavansa tulosohjeistuksensa vuodelle 2020 koronaviruspandemian seurauksena lisääntyneen markkinatilanteen epävarmuuden vuoksi. Caverion saattaa antaa päivitetyn tulosohjeistuksen vuodelle 2020, kun näkyvyys on parantunut ja luotettavampia ennusteita voidaan tehdä.</p> <p>Yleinen markkina- ja kysyntätilanne heikentyi edelleen huhtikuussa koronaviruspandemian vuoksi. Työvoiman poissaolojen määrä kasvoi ja työmailla oli enemmän viiveitä ja sulkemisia erityisesti huhti-toukokuussa. Useimmat Caverionin toimintamaista olivat myös suljettuja toisen vuosineljänneksen alkupuolella, mutta hallitusten asettamat rajoitukset ja vaikutukset Caverionin liiketoimintaan alkoivat selvästi vähentyä kesäkuussa. Positiivista oli, ettei Caverion kokenut merkittäviä rajoitteita hankintakehityksensä.</p> <p>Liikevaihto kasvoi Ruotsissa, Suomessa, Saksassa ja Teollisuudessa, mutta laski muissa divisioonissa. Palvelut-liiketoiminta on luonteeltaan vakaampaa ja suhdanteista riippumattomampaa kuin Projektit. Kiinnostus kestävästä kehityksestä tukeviin palveluihin on kasvussa, esimerkkinä energianhallinta.</p> <p>Koronakriisin ja sitä seuraavan taloudellisen taantuman odotetaan vaikuttavan heikentävästi Projektien kysyntäympäristöön. Korjausrakentamisen odotetaan kuitenkin edelleen kasvavan. Tukipaketien odotetaan vaikuttavan myönteisesti yleiseen kysyntään Projekteissa.</p> <p>Minimoidakseen pandemian negatiiviset taloudelliset vaikutukset liiketoimintaansa Caverion jatkoi kulusäästötoimenpiteitään ja sopeutti resurssiaan. Useimmissa toimintamaissa tärkeinä joustokeinoina olivat lomautusten käyttö sekä alihankinnan vähentäminen.</p>

TAULUKKO 11 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Caverion, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Caverion raportoi kysynnän jatkuneen vahvana maaliskuun puoliväliin asti, jonka jälkeen Covid-19-pandemian vaikutukset alkoivat näkyä tilauskannoissa. Taloudellisesta näkökulmasta toteutettuja toimenpiteitä vuoden 2020 ensimmäisen puolen vuoden aikana oli jatkuvuussuunnitelmien ottaminen käyttöön, päivittäinen/viikoittainen suorituksen hallinnan sykli, tiukennettu luotonhallinta sekä kulusäästötoimenpiteiden (esimerkiksi harkinnanvaraiset menot) käynnistäminen. Sopeutuskeinona käytettiin myös henkilöstön lomautuksia ja alihankinnan vähentämistä. Henkilöstön terveyttä ja turvallisuutta pyrittiin parantamaan uusilla, turvallisilla työtavoilla ja esimerkiksi koronakomentokeskusten käyttöön otolla.

Molemmat tarkastelussa olevat yritykset joutuivat vuoden 2020 ensimmäisessä osavuositarkastuksessaan perumaan aiemmin annetun tulosohjeistuksen taloudellisen epävarmuuden vuoksi, eikä samasta syystä tulosennusteita annettu puolivuositarkastuksissaan. (Caverion, 2020.)

Osavuositarkastukset	KONE
2020 Q1	<p>KONE arvioi, että vuonna 2020 yhtiön liikevaihto laskee tai on parhaimmillaan tapauksessa vakaa vertailukelpoisin valuuttakurssein verrattuna vuoden 2019 liikevaihtoon. Liikevaihdon laskun taso riippuu COVID-19:ään liittyvien hallitusten toimenpiteiden vakavuudesta ja kestosta sekä liiketoiminnan toipumisen vauhdista.</p> <p>Vuoden 2020 ensimmäisellä vuosineljänneksellä COVID-19:n puhkeaminen vaikutti myös globaaliin hissi- ja liukuporrasmarkkina. Hallitukset ympäri maailmaa ryhtyivät merkittäviin toimenpiteisiin COVID-19:n leviämisen hillitsemiseksi rajoittamalla ihmisten liikkumista. Monissa paikoissa tämä johti esimerkiksi rakennustyömaiden sulkemiseen ja tuotannon rajoittamiseen. Suurimmassa osassa maita huolto katsottiin kriittiseksi palveluksi, joka on sallittua tietyin rajoituksin. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana COVID-19 vaikutti eniten Kiinassa, jossa leviäminen alkoi tammikuussa, kun taas muissa maissa ympäri maailmaa vaikutukset alkoivat näkyä vuosineljänneksen loppua kohden.</p> <p>Joissakin KONEen yksiköissä työntekoa rakennustyömailla ja asiakkaiden toimitiloissa on rajoitettu kansallisilla rajoituksilla. Näissä tapauksissa KONE on ensisijaisesti pyrkinyt sopimaan joustavista työjärjestelyistä ja kertyneiden lomien ja työaikapankkien käytöstä varmistaa, että työntekijöiden taloudellinen turva säilyy. Vain harvoissa tapauksissa, joissa näitä toimenpiteitä ei ole ollut mahdollista käyttää ja työntekijöille on ollut tarjolla paikallisia tukimekanismeja, lomautuksia on käytetty. Liiketoiminnan jatkuvuuden ja turvallisuuden varmistamisen lisäksi KONE jatkoi työntekijöiden kykyjen kehittämistä.</p>
2020 Q2	<p>Vuonna 2020 KONEen liikevaihdon kasvun arvioidaan olevan -4 % ja 0 % välillä vertailukelpoisin valuuttakurssein verrattuna vuoden 2019 liikevaihtoon. Oikaistun liikevoittomarginaalin odotetaan laskevan hieman tai olevan parhaimmillaan tapauksessa vakaa.</p> <p>COVID-19-pandemia vaikutti globaaliin hissi- ja liukuporrasmarkkinaan vuoden 2020 ensimmäisellä vuosipuoliskolla. Hallitukset ympäri maailmaa ryhtyivät merkittäviin toimenpiteisiin COVID-19:n leviämisen hillitsemiseksi rajoittamalla ihmisten liikkumista. Monissa paikoissa tämä johti esimerkiksi rakennustyömaiden sulkemiseen ja tuotannon rajoittamiseen. Suurimmassa osassa maita huolto katsottiin kriittiseksi palveluksi, joka on sallittua tietyin rajoituksin. Ensimmäisen vuosineljänneksen aikana COVID-19 vaikutti eniten Kiinassa. Muissa maissa ympäri maailmaa vaikutukset olivat näkyvämpiä toisella vuosineljänneksellä Kiinan toipuessa voimakkaasti.</p> <p>Liiketoiminnan jatkuvuuden ja turvallisuuden varmistamisen lisäksi KONE jatkoi työntekijöiden kykyjen kehittämistä. Lomautuksia pyrittiin edelleen välttämään mahdollisuuksien mukaan.</p>

TAULUKKO 12 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Kone, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Koneen toiminnassa Covid-19-pandemian vaikutukset alkoivat jo tammikuussa, mutta pandemian globaalien tason merkitys selveni vasta maaliskuussa. Pandemia vaikutti selvästi yrityksen tulokseen laaja-alaisen rajoituksen myötä Kiinassa, Intiassa ja Etelä-Euroopassa. Huoltotoiminnot yrityksessä jatkuivat lähes normaalisti varmistuen ihmisten turvallisen liikkumisen rakennuksissa ja henkilöstön turvallisista työskentelytavoista ”ei tingitty missään vaiheessa”. Kone on pyrkinyt välttämään työntekijöiden lomautuksia, mutta varsinaisia lomautusten määriä ei ole raportoitu. (Kone, 2020.)

Osavuositarkastukset	Wärtsilä
2020 Q1	<p>Koronaviruksen (COVID-19) puhkeaminen ja maailmanlaajuisen pandemian hillitsemiseksi tehtävät toimenpiteet vaikuttavat markkinoihin, joilla Wärtsilä toimii. Tällä on olennainen vaikutus Wärtsilän vuoden 2020 liikevaihtoon ja tulokseen maaliskuusta alkaen. Taloudellista vaikutusta ei pystytä tällä hetkellä kokonaisuudessaan määrittämään, sillä se riippuu viruksen leviämisen hillitsemiseksi tehtävien toimenpiteiden kestosta ja suuruudesta sekä markkinoiden elpymisen nopeudesta. Tämän vuoksi Wärtsilä perui arvionsa vuoden 2020 markkinanäkymistä 31.3.2020.</p> <p>Wärtsilän palvelujen ja ratkaisujen kysyntä oli tammi-maaliskuussa matalammalla tasolla kuin edellisvuoden vertailukaudella. Koronaviruspandemian (COVID-19) vaikutukset, uusimmat talouden kehittymistä koskevat ennusteet ja öljyn hinnan jyrkkä lasku ovat vaikeuttaneet toimintaa sekä merenkulku- että energiamarkkinoilla.</p> <p>Maaliskuussa Wärtsilä ilmoitti ennakoivista toimenpiteistä, joilla pyritään minimoimaan koronaviruspandemian (COVID-19) ja sen hillitsemiseksi tehtävien toimenpiteiden negatiiviset vaikutukset liiketoimintaan. Toimenpiteisiin sisältyy työtuntien vähentäminen, lomautusten käynnistäminen, rekrytoinnin rajoittaminen sekä ulkoisen henkilöstön ja konsulttien käytön vähentäminen. Lisäksi harkinnanvaraisia kuluja vähennetään ja muita kuin kriittisiä kehitysprojekteja lykätään. Väliaikaisia kustannusten vähentämistoimenpiteitä on päätetty tehdä keskeisissä maissa, ja niitä toteutetaan soveltuvin osin.</p>
2020 Q2	<p>Taloudellista vaikutusta ei pystytä tällä hetkellä kokonaisuudessaan määrittämään, sillä se riippuu viruksen leviämisen hillitsemiseksi tehtävien toimenpiteiden kestosta ja laajuudesta sekä markkinoiden elpymisen nopeudesta eri maantieteellisillä alueilla.</p> <p>Koronaviruspandemiaan ja sen pitkäaikaisvaikutuksiin liittyvä epävarmuus heikensi kysyntää useimmilla liiketoiminta-alueilla katsauskauden aikana. Wärtsilän tilauskertymä huhti-kesäkuussa laski 27 %.</p> <p>Koronaviruspandemian ja sen negatiivisten liiketoimintavaikutusten minimoiminen ennakoivat toimenpiteet jatkuivat toisella vuosineljänneksellä. Toimenpiteisiin sisältyvät työtuntien vähentäminen, lomautusten käynnistäminen, rekrytoinnin rajoittaminen sekä ulkoisen henkilöstön ja konsulttien käytön vähentäminen. Myös harkinnanvaraisia kuluja vähennetään, ja muita kuin kriittisiä kehitysprojekteja lykätään.</p>

TAULUKKO 13 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Wärtsilä, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Myös Wärtsilän osalta pandemian vaikutukset alkoivat todella näkyä maaliskuusta alkaen aiheuttaen esimerkiksi toimitusten viivästymistä. Wärtsilä on käyttänyt sopeutuskeinoina kustannusten alentamista esimerkiksi vähentämällä työtunteja, käynnistämällä lomautuksia, rajoittamalla rekrytointeja sekä vähentämällä konsulttien käyttöä. Kustannussäästöistä ja harkinnanvaraisten kulujen vähentämisestä huolimatta, yritys on sitoutunut investoimaan tutkimus- ja kehitysprojekteihin. Kehityshankkeisiin kuuluu muun muassa vaihtoehtoisten, kaupallisesti kannattavien ja ympäristöystävällisten polttoaineiden käytön edistäminen merenkulun ja energia-alan kasvihuonekaasupäästöjen vähentämiseksi. (Wärtsilä, 2020.)

Molemmat yritykset ovat kohdanneet taloudellista epävarmuutta Covid-19-pandemian vuoksi. Yrityksistä Kone ei anna tulosarviota vuoden ensimmäisessä osavuositarkastuksessa, mutta puolivuositarkastuksessa se arvioi tuloksen olevan -4% ja 0% välillä verrattuna vuoteen 2019. Wärtsilä ei sen sijaan anna tulosarviota lainkaan vuoden ensimmäisellä puoliskolla johtuen taloudellisesta epävarmuudesta.

Osavuositarkastukset	Martela
2020 Q1	<p>Martela-konsernin koko vuoden 2020 liikevaihdon arvioidaan heikkenevän selvästi ja liike tuloksen heikkenevän edellisvuotisesta. Näkyvyys toiselle vuosipuoliskolle on nykytilanteessa normaaliakin haasteellisempaa ja yhtiö seuraa tilannetta aktiivisesti.</p> <p>Koronaviruspandemia on vaikuttanut negatiivisesti koko Martelan toimintaympäristöön niin Skandinaviassa kuin muissakin maissa. Pandemia on vaikuttanut merkittävästi erityisesti yksityisen sektorin markkinatilanteeseen. Suomen julkisen sektorin markkinatilanne on muuttunut yksityistä sektoria huomattavasti vähemmän, mutta täälläkin kilpailu on edelleen kiristynyt ja hinnat laskeneet.</p> <p>Suurin riski tuloksetukselle liittyy yleiseen talouden epävarmuuteen ja sen myötä Martelan liiketoimintaympäristön kokonaiskysynnän kehittymiseen. Koronaviruspandemia ja sen mukanaan tuoma epävarmuus ovat vaikuttaneet negatiivisesti markkinatilanteeseen. Toimialan projektiluonteisuudesta johtuen lähiajan ennustettavuus on haasteellista normaaliolosuhteissa. Tämä haasteellisuus korostuu entisestään pandemian aiheuttama yleisen epävarmuuden myötä. Martela aloitti kustannusten sopeuttamistoimenpiteet pandemian vaikutusten pienentämiseksi. Tämä on tarkoittanut ulkoisten palveluiden vähentämistä, matkustuksen minimoimista sekä myös lomautuksia.</p>
2020 Q2	<p>Martela-konsernin koko vuoden 2020 liikevaihdon arvioidaan heikkenevän selvästi ja liike tuloksen heikkenevän edellisvuotisesta. Näkyvyys toiselle vuosipuoliskolle on nykytilanteessa normaaliakin haasteellisempaa ja yhtiö seuraa tilannetta aktiivisesti.</p> <p>Suurin riski tuloksetukselle liittyy yleiseen talouden epävarmuuteen ja sen myötä Martelan liiketoimintaympäristön kokonaiskysynnän kehittymiseen. Koronaviruspandemia ja sen mukanaan tuoma epävarmuus ovat vaikuttaneet negatiivisesti markkinatilanteeseen. Toimialan projektiluonteisuudesta johtuen lähiajan ennustettavuus on haasteellista normaaliolosuhteissa. Tämä haasteellisuus korostuu entisestään pandemian aiheuttama yleisen epävarmuuden myötä.</p>

TAULUKKO 14 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Martela, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Covid-19-pandemia vaikutti negatiivisesti koko Martelan toimintaympäristöön niin Skandinaviassa kuin muissakin maissa. Martela toimittaa tuotteita niin yksityiselle kuin julkisellekin sektorille ja Suomen julkisen sektorin markkinatilanne on muuttunut yksityistä sektoria huomattavasti vähemmän, mutta myös julkisella sektorilla kilpailu on kiristynyt edelleen ja hinnat laskeneet. Pandemian mukanaan tuoma taloudellinen epävarmuus on johtanut ulkoisten palveluiden vähentämiseen, matkustuksen minimoimiseen sekä myös lomautuksiin. Lomautettujen työntekijöiden määrää tai työntekijöiden turvallisuuteen asetettuja panoksia ei ole osavuositarkastuksissa raportoitu. (Martela, 2020.)

Osavuositarkastukset	Fiskars
2020 Q1	<p>Fiskars Oyj Abp perui 5.2.2020 antamansa näkymät vuodelle 2020. Koronaviruksen leviämisen takia on epätodennäköistä, että vertailukelpoinen EBITA kasvaa vuonna 2020. Pandemialla tulee olemaan merkittävä negatiivinen vaikutus vuoden toisella neljänneksellä. Koska tilanne muuttuu nopeasti, perusteltua arviota mahdollisista vaikutuksista koko vuoden 2020 osalta on liian aikaista tehdä. Fiskars pyrkii täsmentämään näkymiään vuodelle 2020 sitten, kun vaikutuksia voidaan luotettavammin arvioida.</p> <p>Covid-19-pandemian vaikutukset yhteisöihin jatkuvat kaikkialla maailmassa. Tilanne ja sen kehitys vaihtelee maittain ja näkyvyys on heikko. Kun monissa maissa aletaan keventää liikkumisen rajoituksia, kasvaa riski pandemian uusille aalloille. Tämän myötä kasvaa myös riski yhtiön taloudelliselle kehitykselle. Erityisesti USA:n markkinalla pandemia ja sen vaikutukset ovat merkityksellisiä, sillä maa on Fiskars Groupin suurin yksittäinen markkina.</p> <p>Fiskars pyrkii ennakoivasti vähentämään covid-19-pandemian negatiivisia vaikutuksia toimintoihin ympäri maailmaa. Lomautuksia tai vastaavia toimia on toteutettu mm. tehtaissa, jakelukeskuksissa sekä myymälöissä kuin myös toimihenkilöitä koskien. Lisäksi myös muita säästöohjelmia on käynnistetty.</p>
2020 Q1	<p>Fiskars Oyj Abp on perunut 5.2.2020 antamansa näkymät vuodelle 2020. Covid-19 pandemian leviämisen takia on epätodennäköistä, että vertailukelpoinen EBITA kasvaa vuonna 2020. Koska tilanne muuttuu edelleen nopeasti, perusteltua arviota mahdollisista vaikutuksista koko vuoden 2020 osalta ei tällä hetkellä voida tehdä. Fiskars pyrkii täsmentämään näkymiään vuodelle 2020 sitten, kun vaikutuksia voidaan luotettavammin arvioida.</p> <p>Toimintaympäristö vaihteli toisella vuosineljänneksellä merkittävästi, ja markkinoiden välillä oli selkeitä eroja. Covid-19-pandemian negatiivinen vaikutus kasvoi ensimmäisen vuosineljänneksen loppua kohti ja jatkui myös toisella neljänneksellä. Huhtikuun oli kaiken kaikkiaan vaikein kuukausi vuoden alkupuoliskolla.</p> <p>Pandemian alkuvaiheissa ryhdyttiin nopeasti ennakoiviin toimiin Covid-19-pandemian negatiivisten vaikutusten lievittämiseksi liiketoimintoihin eri puolilla maailmaa. Pandemia vaikutti toimintaympäristöön merkittävästi.</p> <p>Toteutetut toimenpiteet olivat kaiken kaikkiaan merkittäviä, ja niillä oli tärkeä rooli toisen vuosineljänneksen taloudellisen tuloksen muodostumisessa. Lomautuksia tai vastaavia toimia toteutettiin muun muassa tehtaissa, jakelukeskuksissa ja myymälöissä sekä toimihenkilöiden keskuudessa. Muitakin säästöohjelmia on toteutettu.</p>

TAULUKKO 15 Otteita osavuositarkastuksista Q1 ja Q2 2020, Fiskars, raportointi Covid-19 pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön.

Fiskarsin suoritus vuoden 2020 ensimmäisellä puoliskolla oli erittäin vaihteleva niin kategorioiden, kanavien kuin alueiden ja brändienkin osalta. Covid-19-pandemia vaikutti edelleen negatiivisesti liiketoimintaan vähentäen näkyvyyttä ja lisäten epävarmuutta, kun myymälöitä suljettiin ja asiakasvirta kutistui. Huhtikuussa 2020 merkittävä osa myymälöistä oli suljettuna ja vielä kesäkuusakin muutama myymälä oli suljettuna. Verkkokaupassa myynti kasvoi lähes kaksinkertaiseksi toisella vuosineljänneksellä. Heikentyneen taloudellisen tilanteen vuoksi tehtiin kustannussäästötoimia, kuten lomautuksia tai vastaavia toimia mm. tehtaissa, jakelukeskuksissa sekä myymälöissä kuin myös toimihenkilöitä koskien. Lisäksi käynnistettiin myös muita säästöohjelmia. Henkilöstön terveyttä tai turvallisuutta koskevia toimia ei raportoitu. (Fiskars, 2020.)

Molemmat tarkastelussa olevat yritykset kokevat taloudellisen tilanteen epävarmana johtuen Covid-19-pandemiasta. Tästä johtuen kumpikaan yritys ei anna erityistä tulosenustetta, vaan toteavat tuloksen heikkenevän vuodesta 2019.

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA ARVIOINTI

5.1 Johtopäätökset

Yritysten vastuullisuus ja siihen liittyvät sidosryhmien asettamat odotukset ovat olleet viime vuosina kasvussa ja esimerkiksi KPMG:n (2013) tutkimustuloksien mukaan vastuullisuuden trendi ja siitä raportointi on koko ajan jatkuvassa kasvussa. Vastuullisuuteen olennaisesti kuuluva liiketoiminnan riskien ja haasteiden tunnistaminen ja niiden eliminoimiseen pyrkiminen on yksi yritysjohton tärkeimmistä tehtävistä ja vastuullisuusstrategian ja siihen liittyvien käytäntöjen puuttuminen on riski liiketoiminnalle (Knuutinen, 2014). Yritysten vastuullisuus ja siitä raportointi mahdollisesti jopa korostuu entisestään, kun markkinat maailmanlaajuisesti kohtaavat kriisin. Maailmantalouteen kokonaisvaltaisesti vuonna 2020 vaikuttanut Covid-19-pandemia on asettanut jälleen uudenlaisia haasteita yrityksille myös vastuullisuuden näkökulmasta – erityisesti taloudellisen ja sosiaalisen vastuun osa-alueet on otettava kriisiaikana tarkempaan tarkasteluun. Yritykset ympäri maailmaa ovat joutuneet toteuttamaan erilaisia sopeutuskeinoja liiketoiminnan hyväksi, kuten kustannussäästöjä esimerkiksi vähentämällä investointeja, sulkemalla tuotantoa hetkellisesti sekä lomauttamalla henkilöstöä. Covid-19-pandemian levitessä maailmanlaajuisesti, sijoitusmarkkinoille iski paniikki, jonka myötä osakemarkkinat kokivat voimakkaan pudotuksen, vaihdellen 10–20 % päivän aikana (Talwar ym. 2021). Talwarin ym. (2021) mukaan yksityissijoittajia ohjasi Covid-19-pandemian aikana erityisesti kiinnostus taloudellisiin kysymyksiin ja toiseksi sijoittajien käyttäytymistä ohjasi taloudellinen turvallisuus, optimismi sekä taloudellinen ahdistus. Taloudellisen vastuun, esimerkiksi yrityksen suorituskyvyn ja vakavaraisuuden viestiminen onnistuneesti kriisiaikana on yritykselle elintärkeää. Tässä tutkielmassa pyrittiin ottamaan sijoittajan näkökulmaa huomioon, ja käsittelemään aineistoa erityisesti vastuullisen sijoittajan näkökulmasta.

Huolimatta vastuullisuusraportoinnin suosion noususta, suomalaisten yritysten vastuullisuusraportointia on säännelty suhteellisen vähän ja vain vähän aikaa. Suuret osakeyhtiöt olivat velvoitettuja raporttoimaan vastuullisuudesta ensimmäisen kerran tilikauden 2017 aikana. Kirjanpitolain luku 3 a ei velvoita suuria julkisia yrityksiä raporttoimaan vastuullisuudesta tietyllä tavalla tai tietyn laajuisena, vaan raportointi on hyvin vapaamuotoista. Yritykset voivat raportoida vastuullisuudesta esimerkiksi osana toimintakertomusta tai erillisessä julkaisussa, joka julkaistaan tilinpäätöksen yhteydessä. Tästä johtuen vastuullisuusraportoinnin taso vaihtelee, vaikkakin yleisesti raportoinnin on pidetty Suomessa olevan korkealuokkaista (Lindahl & Schadewitz, 2008). Kirjanpitolain 3 a luvun mukaan yritys voi halutessaan noudattaa kansallisia, Euroopan unionin tai muiden toimijoiden kansainvälisiä toimintakehyksiä ja tällöin yrityksen on raportissaan mainittava, mitä toimintakehyksiä se käyttää. Direktiivin johdannossa mainitaan esimerkeiksi näistä toimintakehyksistä muun

muassa GRI-ohjeiston, ympäristöasioiden hallinta- ja auditointijärjestelmä EMAS, YK:n Global Compact -aloite, YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet, taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) monikansallisia yrityksiä koskevat toimintaohjeet ja kansainvälisen standardisointijärjestön ISO standardi 26000. GRI-ohjeisto on Suomessa suurilla osakeyrityksillä eniten käytetty vastuullisuusraportoinnin toimintakehys ja tässä tutkielmassa tarkastelussa olevista yrityksistä kaikki noudattivat GRI-ohjeistuksia, pois lukien yksi kohdeyrityksistä. GRI-ohjeistoa mukailleen luodulla arviointi-instrumentilla pisteytettiin yrityksiä ja pisteytyksistä voidaan päätellä, että vastuullisena pidetyt yritykset raportoivat vastuullisuudesta noudattaen tarkemmin GRI-standardeja. Neljässä kuudesta yritysparista vastuullisena pidetty yritys sai tästä arvioinnista vuoden 2019 vastuullisuusraportin osalta paremmat pisteet kuin saman toimialan vertailuyritys. GRI-standardit ovat luotu nimenomaan viitekehykseksi yrityksille, joten ohjeistoa ei ole tarkoituksaan noudattaa yksityiskohtaisesti, vaan yritysten tulee arvioida olennaisuusperiaatetta noudattaen raportoitavat teemat, niihin liittyvät alateemat ja kuvaavat indikaattorit. Pisteytykset tehtiin tutkielman edetessä neljälle yritykselle, kahdelle vastuullisena pidetylle yritykselle ja kahdelle vertailuyritykselle vuoden 2019 vastuullisuusraporttiarvion lisäksi myös vuoden 2020 vastuullisuusraporteista. Vuoden 2020 pisteytys tietyille yrityksille toteutettiin sen vuoksi, että saadaan käsitys siitä, miten vastuullisuusraportoinnin laajuus ja painopisteet mahdollisesti muuttuvat kriisin aikana tarkasteluun valituilla yrityksillä. Yritykset valittiin tarkasteluun tutkielman tekijän kannalta mielenkiintoisina vastuullisen sijoittajan sijoituskohteina. Vuoden 2020 pisteytyksiä verratuen vuoteen 2019 voidaan huomata, että kriisiaika ei muuttanut tarkastelussa olevien yritysten vastuullisuusraportoinnin laajuutta tällä arvioinnilla tarkasteltuna.

Erilaisilla kriteereillä aineistoa analysoitua, voidaan tulla siihen johtopäätelmään, että myös GRI-standardien mukaisten raporttien laajuus, informaation laatu sekä esitetyn datan määrä vaihtelee paljon. GRI-ohjeiston noudattaminen osittain tai edes täydellisesti ei takaa informaation hyvää laatua. Tutkielmassa läpikäytyt vastuullisuusraportit osoittivat sen, että jos jostakin asiasta on raportoitu (esimerkiksi GRI-ohjeiston mukaisesti), ei se takaa sitä, että se olisi hyvin tai kokonaisvaltaisesti raportoitu tai että annetun vastuullisuusinformaation laatu olisi hyvällä tasolla. Tärkeää on se, että vastuullisuusraporteissa hyödynnetään jatkuvasti ja joka vastuullisuuden osa-alueella olennaisuuden periaatetta, eli yrityksen tulisi raportoida sellaisista teemoista, jotka kuvastavat raportoivan yrityksen merkittäviä taloudellisia, ympäristöön liittyviä ja yhteiskunnallisia vaikutuksia sekä sellaisista teemoista, jotka vaikuttavat olennaisesti sidosryhmien päätöksentekoon. Nämä olennaiset teemat tulisivat kriittisesti nousta yrityksen omista ongelmakohdista sekä toimialaspesifeistä haasteista.

Tutkielmassa tuli ilmi myös se, että vastuullisen mielikuvan luoneen yrityksen tai jonkin vastuullisuustunnustuksen saaneen yrityksen raportointi ei välttämättä eroa samalta toimialalta valitun vertailuyrityksen vastuullisuusinformaation laadun kannalta kovinkaan paljon. Toimialavertailuissa oli jonkin

verran eroavaisuuksia tietyillä yrityspareilla, mutta suurimmaksi osaksi raporttien vastuullisuusinformaation laadun kriteerien sekä GRI-ohjeiston mukaan tehdyn arviointi-instrumentin perusteella samalla toimialalla toimivat yritykset pärjäsivät vertailussa jokseenkin samalla tavalla. Tämänkin johtopäätöksen myötä korostaisin sitä, että oleellisinta vastuullisuusraportoinnissa on yrityksen toimiala ja sen tuomat vastuullisuushaasteet sekä yrityksen omat ongelmakohdat vastuullisuuden näkökulmasta. GRI-ohjeiston kehittäminen kestävä kehityksen raportointia varten on ollut yksi tärkeimmistä askeleista kohti järjestelmällisempää vastuullisuusasioiden mittaamista ja läpinäkyvämpää tiedottamista sijoittajille ja muille sidosryhmille (Schadewitz ja Niskala, 2010). Joillakin yrityksillä vastuullisuuden tavoitteet ovat eroavaisia GRI-standardeista, toisin sanoen yritykset eivät välttämättä painota samoja asioita vastuullisuudessa kuin GRI-ohjeisto. Tästä johtuen, ei ole selvää, että esimerkiksi GRI:n tai jonkin muun toimintakehyksen perusteella rakennettu vastuullisuusraportti on hyvä tai laadukas.

Tutkielmassa arvioitiin myös vastuullisena pidettyjen yritysten sekä niiden vertailuyritysten menestystä markkinoilla maailmanlaajuisen Covid-19-pandemian vaikuttaessa toimintaympäristöön. Tarkastelussa tuotiin esille yritysten osakkeen hinnan kehitys aikavälillä 1.2.2019-30.4.2021 sekä osakkeiden hintojen prosentuaaliset muutokset ajanjaksoilta 1.1.2020-31.3.2020 (Q1 2020), 1.4.2020-30.6.2020 (Q2 2020) sekä 1.1.2020-30.6.2020 (Q1 ja Q2 2020). Tarkastelussa tuli ilmi, ettei yrityksen vastuullisuus tai mielikuva vastuullisuudesta vaikuttanut osakkeen hinnan romahtamiseen pandemian horjuttaessa osakemarkkinoita. Demers, Hendrikse, Joos & Lev (2020) tutkivat ESG-pisteytyksen vaikutusta osakekursien sietokykyyn Covid-19-pandemian aikana. Kyseisen tutkimuksen mukaan yritykset, joilla on korkeammat ESG-pisteytykset eivät saa parempia tuottoja eikä näin ollen myöskään pienempiä tappioita kriisiaikana. Tässä tutkielmassa saatiin samansuuntaisia tuloksia, sillä vastuullisena pidettyjen yritysten samoin kuin saman toimialan vertailuyritysten osakkeen hinnat romahtivat maaliskuun 2020 aikana, eikä vastuullisena pidettyjen yritysten osakkeen hinnan laskua voida mitenkään erilaistaa vertailuyritysten osakkeen hinnan kokemasta shokista. Osakkeen hinnan muutokseen kriisiaikana vaikuttaa enemmän esimerkiksi taloudellinen joustavuus ja yrityksen toimiala.

Osavuosikatsaukset ovat tärkeä osa yrityksen sidosryhmäviestintää. Useat tarkastelussa olevat yritykset mainitsivat sidosryhmien tärkeyden vastuullisuuden yhtenä arvona. Osavuosikatsaukset kaikilla yrityksillä ovat hyvin geneerisiä ja niissä keskitytään erityisesti taloudellisen tilanteen arvioimiseen kyseisen kvartaalin aikana. Vastuullisuus luonnollisesti sisältää taloudellisen suorituskyvyn arvioimisen, sen mittaamisen ja ennustamisen, mutta aiheellista voisi olla raportoida myös osavuosikatsauksissa enemmän sosiaalisen vastuun toteutuneista käytänteistä sekä myös ympäristövaikutuksista kvartaalin aikana. Tarkastelussa olevat yritykset eivät ole niin laajamittaisesti ottaneet vastuullisuusnäkökulmia mukaan osavuosikatsauksiin kuin tilinpäätöksen yhteydessä julkaistaviin raportteihin. Tämä voisi olla aiheellista, kun pyrkimys on sisällyttää vastuul-

lisuutta kaikkeen yrityksen toimintaan. Sijoittajat ovat yksi yrityksen tärkeimmistä sidosryhmistä ja myös vastuullisuuden periaatteisiin lukeutuu sidosryhmien osallisuus. Osavuosikatsaukset ja muut pörssitiedotteet, joita julkaistaan pitkin tilikautta, ovat tärkeitä tilannekatsauksia, jotka muodostavat realistisen tilannekuvan yrityksen taloudellisesta asemasta ja muista tärkeistä tapahtumista tilikauden aikana. Osavuosikatsaukset ovat siis olennainen osa sijoittajaviestintää. Osavuosikatsauksilla on tilinpäätöksen lisäksi tarkoitus viestiä sijoittajille yrityksen strategiaa, tulevaisuuden näkymiä, vahvuuksia ja riskejä (Hirvonen, Niskakangas, & Steiner, 2003, s. 57). Nämä julkaisut ovat tilinpäätöksen lisäksi sijoittajien mielenkiinnonkohteena ja kun pyrkimys on kokonaisvaltaisesti vastuullinen ja läpinäkyvä toiminta, myös muiden julkaisuiden kuin vastuullisuusraporttien tulisi sisältää yrityksen vastuullisuusinformaatiota, vastuullisten toimintatapojen ja käytänteiden raportointia sekä vastuullisuuden indikaattoreita.

5.2 Jatkotutkimusaiheet

Vastuullisuus on ollut megatrendi jo pidemmän ajan, mutta sen merkitys ei tule tulevaisuudessa vähenemään vaan näen, että ilmastonmuutoksen eteneminen ja sosiaalisten ongelmien jatkuminen kasvattaa vastuullisuusteeman tärkeyttä entisestään tulevina vuosina ja vuosikymmeninä. Mielenkiintoisia jatkotutkimusaiheita vastuullisuuden teemasta ja vastuullisuusraportoinnista on paljon. Tämän tutkielman tavoitteena ei ollut antaa laajoja, tilastollisia tuloksia, vaan antaa hyvä kuva vastuullisten yritysten vastuullisuusraportoinnista ennen kriisiä ja sen aikana. Vastuullisuusraportointiin liittyvää tutkimusta voisi laajentaa ja jatkaa ottamalla kohdeyritykset laajempaan, tilastolliseen tarkasteluun ja tutkia esimerkiksi vastuullisuuden ja vastuullisuusraportoinnin yhteyttä yrityksen osakkeen arvoon, yrityksen arvorelevanssiin tai sijoittajien kiinnostukseen. Aineiston kasvattamien antaisi laajempaa tilastollista arvoa vastuullisuusraporttitutkimukselle.

Toinen mielenkiintoinen näkökulma on luokitella yritykset jonkin tarkemman kriteerin, kuten yrityksen koon tai toiminnan globaaliuden mukaan ja analysoida tämän muuttujan vaikutusta yrityksen vastuullisuusraportointiin. Tässä pystyttäisiin analysoimaan tarkemmin miksi jotkin yritykset raportoivat laajemmin vastuullisuudesta kuin toiset ja vaikuttaako tähän esimerkiksi kansainväliset lainsäädännöt tai direktiivit.

Tässä tutkielmassa esitettiin GRI-standardien perusteella luotu arviointi-instrumentti, joilla pisteytettiin tarkasteluissa olevia yrityksiä. Aiemmassa kirjallisuudessa on myös arvioitu yritysten vastuullisuutta sen perusteella, kuinka eksaktisti yritys noudattaa GRI-ohjeistoa. Tähän menetelmään päädyttiin tässä tutkielmassa sillä perusteella, että kaikille tarkastelussa oleville yrityksille ei löydetty valmista vastuullisuuden arvioinnin mittaria, kuten esimerkiksi ESG-pisteytyksiä, joita on myös laajasti tutkimuksessa käytetty. Pisteytys oli sinänsä toimiva, mutta jatkotutkimuksissa olisi mielenkiintoista löytää ehkä jokin muu ar-

vioinnin väline, joka voitaisiin yleistää kaikkien yritysten vastuullisuuden ja vastuullisuusraportoinnin mittaamiseen. Pisteytystä voitaisiin myös laajentaa koskemaan esimerkiksi kaikkia GRI-ohjeiston standardeja ja alateemoja.

Tutkielman edetessä pohdin monesti yritysten todellista insentiiviä raportoida tietyistä asioista ja että raportoitiko jostakin tietystä teemasta vain koska esimerkiksi GRI-standardit ohjeistavat raportoimaan siitä. Myös aiemmassa kirjallisuudessa ja esimerkiksi vastuullisuuden raportointia koskevissa pro gradu -tutkielmissa on korostettu haastatteluiden mahdollisesti tuomaa lisäarvoa tutkimukselle. Tarkempaa motiivia raportoitavien asioiden takan voisi selvittää esimerkiksi haastattelemalla yritysten johtoa ja vastuullisuusvastaavia sekä rivi-työntekijöitä esimerkiksi tuotannossa ja näin päästä selville myöskin siitä, onko raportoinnissa kyse mahdollisesti niin sanotusta viherpesusta. Raportoivien yritysten uskottavuus ja raporttien läpinäkyvyys on yksi mielenkiintoinen ulottuvuus, jota tulee edelleen tulevaisuudessa tutkia. Raportoinnin ja toiminnan yhteys ja sen analysoiminen kriittisesti on tärkeää vastuullisuustutkimuksessa, jotta saadaan todellinen kuva yritysten vastuullisuudesta.

LÄHTEET

- Aureli, S., Gigli, S., Medei, R., & Supino, E. (2020). The value relevance of environmental, social, and governance disclosure: Evidence from Dow Jones Sustainability World Index listed companies. *Corporate Social Responsibility and Environmental Management*, 27(1), 43-52.
- Bansal, P., & Roth, K. (2000). Why companies go green: A model of ecological responsiveness. *Academy of management journal*, 43(4), 717-736.
- Barth, M. E., Beaver, W. H., & Landsman, W. R. (2001). The relevance of the value relevance literature for financial accounting standard setting: another view. *Journal of accounting and economics*, 31(1-3), 77-104.
- Bernardi, C., & Stark, A. W. (2018). On the value relevance of information on environmental and social activities and performance—Some evidence from the UK stock market. *Journal of Accounting and Public Policy*, 37(4), 282-299.
- Bouten, L., Everaert, P., Van Liedekerke, L., De Moor, L., & Christiaens, J. (2011, September). Corporate social responsibility reporting: A comprehensive picture?. In *Accounting Forum* (Vol. 35, No. 3, pp. 187-204). No longer published by Elsevier.
- Caprotti, F. (2012). The cultural economy of cleantech: environmental discourse and the emergence of a new technology sector. *Transactions of the Institute of British Geographers*, 37(3), 370-385.
- Carnevale, C., & Mazzuca, M. (2014). Sustainability report and bank valuation: evidence from European stock markets. *Business Ethics: A European Review*, 23(1), 69-90.
- Caverion. Kestävän kehityksen raportti 2019. Haettu osoitteesta: https://cdn.caverion.com/docs/default-source/default-document-library/sustainability_report_2019_fi_fi-nald3132f6dda6a63858945ff0000e5f192.pdf?sfvrsn=8b794c7a_0, viitattu 5.4.2021.
- Caverion. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.caverion.fi/globalassets/investors/fi/interim-reports/2020-q1-osavuositarkastus.pdf>, viitattu 9.5.2021.
- Caverion. Puolivuositarkastus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.caverion.fi/globalassets/investors/fi/interim-reports/2020-q2-puolivuositarkastus.pdf>, viitattu 9.5.2021.
- Chen, P. H., Ong, C. F., & Hsu, S. C. (2016). Understanding the relationships between environmental management practices and financial performances of multinational construction firms. *Journal of Cleaner Production*, 139, 750-760.
- Cormier, D., Magnan, M., & Van Velthoven, B. (2005). Environmental disclosure quality in large German companies: economic incentives, public pressures or institutional conditions?. *European accounting review*, 14(1), 3-39.

- Corporate Knights. 2020 Global 100 ranking. Haettu osoitteesta: <https://www.corporateknights.com/reports/2020-global-100/2020-global-100-ranking-15795648/> viitattu 1.6.2020.
- Dawkins, J. (2005). Corporate responsibility: The communication challenge. *Journal of Communication Management*, 9(2), 108–119.
- Deegan, C. (2002). The legitimising effect of social and environmental disclosures—a theoretical foundation. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 15(3), 282–311.
- Duque-Grisales, E., & Aguilera-Caracuel, J. (2019). Environmental, social and governance (ESG) scores and financial performance of multilatinas: Moderating effects of geographic international diversification and financial slack. *Journal of Business Ethics*, 1–20.
- Epstein, M. J., & Freedman, M. (1994). Social disclosure and the individual investor. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*, 7(4), 94–109.
- Euroopan unionin neuvosto. Kestävä rahoitus: poliittinen sopu EU-tason yhtenäisestä luokitusjärjestelmästä. Haettu osoitteesta: <https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2019/12/18/sustainable-finance-eu-reaches-political-agreement-on-a-unified-eu-classification-system/>, viitattu 30.6.2020.
- Euroopan unionin neuvosto. Kestävä rahoitus: poliittinen sopu EU-tason yhtenäisestä luokitusjärjestelmästä. Haettu osoitteesta: [Kestävä rahoitus: poliittinen sopu EU-tason yhtenäisestä luokitusjärjestelmästä - Consilium \(europa.eu\)](https://www.consilium.europa.eu/fi/press/press-releases/2019/12/18/sustainable-finance-eu-reaches-political-agreement-on-a-unified-eu-classification-system/), viitattu 1.12.2020.
- Eurosif. European SRI Study 2014. Haettu osoitteesta: <http://www.eurosif.org/wp-content/uploads/2014/09/Eurosif-SRI-Study-20142.pdf>, viitattu 7.7.2020.
- Finsif. PRI-periaatteet. Haettu osoitteesta: <https://www.finsif.fi/pri-periaatteet/>, viitattu 16.1.2020.
- Finsif. Vastuullisen sijoittamisen markkinatutkimus. Haettu osoitteesta: https://www.finsif.fi/wp-content/uploads/2015/04/markkinaselvitys_191017_paino.pdf, viitattu 25.11.2020.
- Fiskars Group. Sustainability Report. Haettu osoitteesta: <https://mb.cision.com/Public/17472/3037880/b9f38ff0b00e231c.pdf>, viitattu 1.5.2021.
- Fiskars. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: https://www.fiskarsgroup.com/sites/default/files/FiskarsGroup_Q1_2020_fin.pdf, viitattu 9.5.2021.
- Fiskars. Puolivuositarkastus Q2 2020. Haettu osoitteesta: https://www.fiskarsgroup.com/sites/default/files/FiskarsGroup_Q2_2020_fin_corrected.pdf, viitattu 9.5.2021.
- Frost, G. R., & Seamer, M. (2002). Adoption of environmental reporting and management practices: an analysis of New South Wales public sector entities. *Financial Accountability & Management*, 18(2), 103–127.

- Global Compact Network Finland. Kymmenen periaatetta. Haettu osoitteesta: <https://www.globalcompact.fi/kymmenen-periaatetta>, viitattu 29.1.2021.
- Global Reporting Initiative. GRI 101: Foundation 2016. Amsterdam: Global Reporting Initiative. Haettu osoitteesta: <https://www.globalreporting.org/standards/media/1036/gri-101-foundation-2016.pdf>, viitattu 1.6.2020.
- Global Reporting Initiative. GRI G4 Guidelines and ISO 26000:2010 How to use the GRI G4 Guidelines and ISO 26000 in conjunction. Haettu osoitteesta: [iso-gri-26000_2014-01-28.pdf](https://www.globalreporting.org/standards/media/1036/gri-g4-guidelines-and-iso-26000-2010-how-to-use-the-gri-g4-guidelines-and-iso-26000-in-conjunction.pdf), viitattu 1.6.2020.
- Global Reporting Initiative. Haettu osoitteesta <https://www.globalreporting.org/>, viitattu 1.6.2020.
- Gray, R. (2006). Social, environmental and sustainability reporting and organisational value creation? Whose value? Whose creation?. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*.
- Gray, R., Kouhy, R., & Lavers, S. (1995). Corporate social and environmental reporting. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*.
- Hanikka, K., Korpela, P., Mähönen, A., & Nyman, C. (2007). Yrityksen yhteiskuntavastuu ja sosiaalinen yritystoiminta. Kestävää työllisyyttä sosiaalisissa yrityksissä-projekti. Kerava: Savion Kirjapaino.
- Heald, M. (1957). Management's responsibility to society: The growth of an idea. *Business History Review*, 31(4), 375-384.
- Healy, P. M., & Palepu, K. G. (2001). Information asymmetry, corporate disclosure, and the capital markets: A review of the empirical disclosure literature. *Journal of accounting and economics*, 31(1-3), 405-440.
- Higgins, C., & Coffey, B. (2016). Improving how sustainability reports drive change: a critical discourse analysis. *Journal of cleaner production*, 136, 18-29.
- Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita (15. uud. painos). Helsinki: Tammi.
- Hirvonen, A., Niskakangas, H., & Steiner, M. L. (2003). Corporate governance: Hyvä omistajaohjaus ja hallitustyöskentely. WSOY.
- Hubbard, G. (2011). The quality of the sustainability reports of large international companies: An analysis. *International Journal of Management*, 28(3), 824.
- Hyrskke, A., Lönnroth, M., Savilaakso, A., & Sievänen, R. (2020). Vastuullinen sijoittaja. Printon: Helsingin Kamari Oy.
- Ingram, R. W., & Frazier, K. B. (1980). Environmental performance and corporate disclosure. *Journal of accounting research*, 614-622.
- Jo, H., & Harjoto, M. A. (2011). Corporate governance and firm value: The impact of corporate social responsibility. *Journal of business ethics*, 103(3), 351-383.
- Kallio, T. J., & Nurmi, P. (2005). Vastuullisen liiketoiminnan tutkimus. Kallio/Nurmi Vastuullinen liiketoiminta. Peruskysymyksiä ja esimerkkejä, Series Discussion and Working Papers, 10, 5-13.
- Karğın, S. (2013). The impact of IFRS on the value relevance of accounting information: Evidence from Turkish firms. *International Journal of Economics and Finance*, 5(4), 71-80.

- Kaspereit, T., & Lopatta, K. (2016). The value relevance of SAM's corporate sustainability ranking and GRI sustainability reporting in the European stock markets. *Business Ethics: A European review*, 25(1), 1-24.
- Kesko. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.kesko.fi/globalassets/03-sijoittaja/raporttikeskus/2020/q1/kesko-q1-2020-osavuositarkastus.pdf>, viitattu 8.5.2021.
- Kesko. Puolivuosikatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.kesko.fi/globalassets/03-sijoittaja/raporttikeskus/2020/q2/kesko-q2-2020-puolivuosikatsaus.pdf>, viitattu 8.5.2021.
- Kesko. Vuosiraportti 2019. Haettu osoitteesta: https://www.kesko.fi/globalassets/03-sijoittaja/raporttikeskus/2020/q1/kesko_vuosiraportti_2019.pdf#page=94&zoom=100,0,0, viitattu 30.4.2021.
- King, A., Bartels, W., McKenzie, M., & Austin, E. (2015). *Currents of change: the KPMG survey of corporate responsibility reporting 2015*. Netherlands: KPMG.
- Kirjanpitolaki, 1376/2016, luku 3 a: Tilinpäätös ja toimintakertomus. Haettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161376>, viitattu 17.5.2021.
- Kirjanpitolaki, HE 208/2016, Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kirjanpitolain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi. Haettu osoitteesta <https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2016/20160208>, viitattu 17.5.2021.
- Knuutinen, R. (2014). Corporate social responsibility, taxation and aggressive tax planning. *Nordic Tax Journal*, 2014(1), 36-75.
- Koistinen, K., Lammi, M., & Raijas, A. (2009). *Kaupasta kaikille*. Tampereen Yliopistopaino 2009.
- Kone. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: https://www.kone.com/fi/Images/KONE_Q1_2020_Osavuositarkastus_tcm18-91445.pdf, viitattu 9.5.2021.
- Kone. Puolivuosikatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: https://www.kone.com/fi/Images/KONE_H1_2020_Puolivuositarkastus_tcm18-95487.pdf, viitattu 9.5.2021.
- Kone. Sustainability Report 2020. Haettu osoitteesta: https://www.kone.com/fi/Images/KONE_Sustainability_Report_2020_tcm18-105783.pdf, viitattu 22.5.2021.
- Kone. Yritysvastuuraportti 2019, Haettu osoitteesta: https://www.kone.com/fi/Images/KONE_Sustainability_Report_2019_FI_tcm18-91444.pdf, viitattu 5.4.2021.
- Konecranes. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: https://investors.konecranes.com/sites/default/files/2020-04/KONECRANES%20Q1%202020%20OSAVUOSIKATSAUS_3.pdf, viitattu 9.5.2021.
- Konecranes. Puolivuosikatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://investors.konecranes.com/sites/default/files/2020-07/KONECRANES%202020%20PUOLIVUOSIKATSAUS.pdf>, viitattu 9.5.2021.

- Konecranes. Vastuullisuusraportti 2019. Haettu osoitteesta: https://investors.konecranes.com/sites/default/files/2020-04/vastuullisuusraportti_2019.pdf, viitattu 30.4.2021.
- KPMG, I. (2013). The KPMG survey of corporate responsibility reporting 2013.
- Laine, M. (2005). Meanings of the term "sustainable development" in Finnish corporate disclosures. *Accounting Forum*, 29(4), 395–413.
- Latinovic, M., & Obradovic, T. (2013). The Performance of Socially Responsible Investments. *Entrepreneurial Business and Economics Review*, 1(2), 29–39.
- Lev, B. (2019). Ending the accounting-for-intangibles status quo. *European Accounting Review*, 28(4), 713-736.
- Lindahl, F. W., & Schadewitz, H. J. (2008). Accounting quality and the law. Available at SSRN 1275971.
- Lourenço, I. C., Branco, M. C., Curto, J. D., & Eugénio, T. (2012). How does the market value corporate sustainability performance?. *Journal of business ethics*, 108(4), 417-428.
- MacLean, R., & Rebernak, K. (2007). Closing the credibility gap: The challenges of corporate responsibility reporting. *Environmental Quality Management*, 16(4), 1-6.
- Martela. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.martela.com/fi/serve/osavuositarkastus-q1-2020>, viitattu 9.5.2021.
- Martela. Puolivuositarkastus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.martela.com/fi/serve/puolivuotitarkastus-h1-2020-tiedote>, viitattu 9.5.2021.
- Martela. Vastuullisuusraportti 2019. Haettu osoitteesta: <https://www.martela.com/fi/serve/vastuullisuusraportti-2019>, viitattu 1.5.2021.
- Mikkilä, M. (2006). Vastuullisuuden monet kasvot: maailmanlaajuisen metsäteollisuuden hyväksyttävyyden erilaisissa yhteiskunnissa. *Metsätieteen aikakauskirja* 3/2006.
- Milne, M. J., & Gray, R. (2013). W (h)ither ecology? The triple bottom line, the global reporting initiative, and corporate sustainability reporting. *Journal of business ethics*, 118(1), 13-29.
- Moir, L. (2001). What do we mean by corporate social responsibility? *Corporate Governance: The International Journal of Business in Society*, 1(2), 16–22.
- Morningstar (2016). Morningstarin vastuullisuusrating. Haettu osoitteesta <https://www.morningstar.fi/fi/news/148106/morningstarin-vastuullisuusrating.aspx>, viitattu 3.7.2020.
- Morningstar. Morningstarin vastuullisuusrating. Haettu osoitteesta <https://www.morningstar.fi/fi/news/148106/morningstarin-vastuullisuusrating.aspx>, viitattu 3.7.2020.
- Oba, V. C., Fodio, M. I., & Soje, B. (2012). The value relevance of environmental responsibility information disclosure in Nigeria. *Acta Universitatis Danubius. Economica*, 8(6).
- Ohlson, J. A. (1991). The theory of value and earnings, and an introduction to the Ball-Brown analysis. *Contemporary Accounting Research*, 8(1), 1-19.

- Ponsse. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://mb.cision.com/Public/18192/3092969/86ab5d880f5587e9.pdf>, viitattu 9.5.2021.
- Ponsse. Osavuositarkastus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://mb.cision.com/Main/18192/3166628/1289471.pdf>, viitattu 9.5.2021.
- Ponsse. Vuosikertomus 2019. Haettu osoitteesta: <https://mb.cision.com/Main/18192/3059287/1211013.pdf>, viitattu 5.4.2021.
- Preston, A. M., Wright, C., & Young, J. J. (1996). Imag [in] ing annual reports. *Accounting, Organizations and Society*, 21(1), 113-137.
- Rashidfarokhi, A., Toivonen, S., & Viitanen, K. (2018). Sustainability reporting in the Nordic real estate companies: empirical evidence from Finland. *International Journal of Strategic Property Management*, 22(1), 51-63.
- Rohweder, L (2004) Yritysvastuu. Porvoo/Helsinki: WSOY.
- Sarajärvi, A., & Tuomi, J. (2017). Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi: Uudistettu laitos. Tammi.
- Schadewitz, H., & Niskala, M. (2010). Communication via responsibility reporting and its effect on firm value in Finland. *Corporate social responsibility and environmental management*, 17(2), 96-106.
- Schadewitz, H., & Niskala, M. (2010). Communication via responsibility reporting and its effect on firm value in Finland. *Corporate social responsibility and environmental management*, 17(2), 96-106.
- Scholtens, B., & Sievänen, R. (2013). Drivers of Socially Responsible Investing: A Case Study of Four Nordic Countries. *Journal of Business Ethics*, 115(3), 605-616. <https://doi.org/10.1007/s10551-012-1410-7>
- Slater, A., & Gilbert, S. (2004). The evolution of business reporting: Make room for sustainability disclosure. *Environmental Quality Management*, 14(1), 41-48.
- Stora Enso. Annual Report 2019: Sustainability. Haettu osoitteesta: https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/annual-reports/2019/storaenso_sustainability_2019.pdf, viitattu 2.12.2020.
- Stora Enso. Annual Report 2020. Haettu osoitteesta: https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/annual-reports/2020/storaenso_annual_report_2020.pdf, viitattu 22.5.2021.
- Stora Enso. Osavuositarkastus Q1 2020. Haettu osoitteesta: https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/interim-reports/2020/storaenso_results_q120_fin.pdf, viitattu 8.5.2021.
- Stora Enso. Puolivuosikatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: https://www.storaenso.com/-/media/documents/download-center/documents/interim-reports/2020/storaenso_results_q220_fi.pdf, viitattu 8.5.2021.
- Takala, T. (2000). Yrityksen yhteiskunnallisen vastuun ideologiat v. 2000-suomalainen yritys globalisoituvassa maailmassa. *Liiketaloudellinen aikakauskirja*, 589-601.

- Talwar, M., Talwar, S., Kaur, P., Tripathy, N., & Dhir, A. (2021). Has financial attitude impacted the trading activity of retail investors during the COVID-19 pandemic?. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 58, 102341.
- Tate, W. L., Ellram, L. M., & Kirchoff, J. F. (2010). Corporate social responsibility reports: a thematic analysis related to supply chain management. *Journal of supply chain management*, 46(1), 19-44.
- Tokmanni Group. Osavuositkatsaus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://ir.tokmanni.fi/~media/Files/T/Tokmanni-V2/reports-and-presentations/q1-2020-business-fi.pdf>, viitattu 8.5.2021.
- Tokmanni Group. Puolivuositkatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://ir.tokmanni.fi/~media/Files/T/Tokmanni-V2/reports-and-presentations/Tokmanni%20Group%20Oyj%20Puolivuositkatsaus%202020.PDF>, viitattu 8.5.2021.
- Tokmanni Group. Sustainability Report 2019. Haettu osoitteesta https://ir.tokmanni.fi/~media/Files/T/Tokmanni-V2/reports-and-presentations/Sustainability%20Report%202019_Tokmanni%20Group%20Corporation_144res_EN.pdf#page=16&zoom=100,0,0, viitattu 30.4.2021.
- Työ- ja elinkeinoministeriö. Vastuullisuusraportointi. Haettu osoitteesta <https://tem.fi/vastuullisuusraportointi> , viitattu 21.10.2020.
- UPM-Kymmene. Osavuositkatsaus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2020/upm-osavuositkatsaus-q1-2020-fi.pdf>, viitattu 8.5.2021.
- UPM-Kymmene. Puolivuositkatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2020/upm-puolivuositkatsaus-2020-fi.pdf>, viitattu 8.5.2021.
- UPM-Kymmene. Vuosikertomus 2019. Haettu osoitteesta: <https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2019/upm-annual-report-2019.pdf>, viitattu 2.12.2020.
- UPM-Kymmene. Vuosikertomus 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.upm.com/siteassets/asset/investors/2020/upm-vuosikertomus-2020.pdf>, viitattu 22.5.2021.
- Valmet. Osavuositkatsaus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.valmet.com/globalassets/investors/reports--presentations/osavuositkatsaus-tammi-maaliskuu-2020.pdf>, viitattu 9.5.2021.
- Valmet. Puolivuositkatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://www.valmet.com/globalassets/investors/reports--presentations/interim-reviews/2020/puolivuositkatsaus-2020.pdf>, viitattu 9.5.2021.
- Valmet. Vuosikertomus 2019. Haettu osoitteesta: <https://www.valmet.com/globalassets/investors/reports--presentations/annual-reports/2019/valmet-vuosikatsaus-2019.pdf>, viitattu 30.4.2021.
- Wärtsilä. Osavuositkatsaus Q1 2020. Haettu osoitteesta: <https://mb.cision.com/Main/15003/3093299/1237766.pdf>, viitattu 9.5.2021.

- Wärtsilä. Puolivuosikatsaus Q2 2020. Haettu osoitteesta: <https://mb.cision.com/Public/15003/3156325/a1b7bf6bc2c5dcf2.pdf>, viitattu 9.5.2021.
- Wärtsilä. Vuosikertomus 2019. Haettu osoitteesta: https://wartsila-reports.studio.crasman.fi/file/dl/i/i_fgnA/fOjFJ3KwI2wSM0YaHjN1Eg/Wartsila_Vuosikertomus_2019.pdf, viitattu 5.4.2021.
- Wärtsilä. Vuosikertomus 2020. Haettu osoitteesta: <https://mb.cision.com/Main/15003/3283474/1370528.pdf>, viitattu 22.5.2021.
- Yritysvastuuverkosto FIBS. Suomen parhaissa vastuullisuusraporteissa vahva suunta kohti vähähiilistä taloutta. Haettu osoitteesta: <https://www.fibsry.fi/ajankohtaista/suomen-parhaissa-vastuullisuusraporteissa-vahva-suunta-kohti-vahahiilista-taloutta/>, viitattu 27.11.2020.

LIITE

Pisteytykset tarkasteluyrityksille GRI-ohjeiston perusteella luodusta arviointi-instrumentista													
Vastuullisuusraportit 2019													
GRI-standardi	Speifit aiheet	UPM-Kymmene	Stora Enso	Keeko	Tokmanni-Group	Valmet	Konecranes	Ponsee	Caverion	Kone	Wartsila	Martela	Fiskars
GRI 201	201-1, 201-2, 201-3, 201-4	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	0,5
GRI 202	202-1, 202-2	0,5	0,5	0	0	0	0	0	0	0,5	1	1	0
GRI 203	203-1, 203-2	0,5	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRI 205	205-1, 205-2, 205-3	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	0,5	1	0,5	0
GRI 301	301-1, 301-2, 301-3	0,5	1	0,5	0,5	0	0	0	0	0,5	0,5	1	0
GRI 302	302-1, 302-2, 302-3, 302-4, 302-5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	0,5	0,5	0,5	0
GRI 303 (2018)	303-1, 303-2, 303-3, 303-4, 303-5	1	0,5	0,5	0	0,5	0	0,5	0	0,5	0,5	0	0
GRI 304	304-1, 304-2, 304-3, 304-4	1	0,5	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0,5	0
GRI 305	305-1, 305-2, 305-3, 305-4, 305-5, 305-6, 305-7	1	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	1	0,5	0,5
GRI 306	306-1, 306-2, 306-3, 306-4, 306-5	1	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0,5	0,5	0,5	0,5
GRI 307	307-1	1	1	0	0	0	0	1	0	1	1	1	0
GRI 401	401-1, 401-2, 401-3	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0	0,5	0,5	0,5	0,5
GRI 402	402-1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0
GRI 403 (2018)	403-1, 403-2, 403-3, 403-4, 403-5, 403-6, 403-7, 403-8, 403-9, 403-10	1	0,5	1	0,5	1	0	0,5	1	0,5	0,5	0,5	0,5
GRI 404	404-1, 404-2, 404-3	1	1	1	0,5	1	0,5	0,5	0,5	0,5	1	1	0,5
GRI 405	405-1, 405-2	1	1	1	1	0,5	0,5	0,5	0	0,5	0,5	1	0,5
GRI 406	406-1	1	1	1	1	0	0	0	1	0	0	1	0
GRI 407	407-1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0
GRI 408	408-1	1	1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0
GRI 409	409-1	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0	0	0
GRI 410	410-1	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRI 411	411-1	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRI 412	412-1, 412-2, 412-3	1	1	0	0,5	0	0	0	0	0	0	0	0
GRI 413	413-1, 413-2	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
GRI 414	414-1, 414-2	1	0,5	1	1	0,5	0	0	0	0,5	0	0,5	0,5
GRI 415	415-1	1	1	1	1	0	0	0	0	0	1	1	0
GRI 416	416-1, 416-2	0,5	0,5	1	1	0,5	0	0	0	0,5	0,5	1	0,5
GRI 417	417-1, 417-2, 417-3	0,5	0,5	1	1	0	0	0	0	0	0,5	0,5	0
GRI 418	418-1	0	1	1	1	0	0	0	0	0	1	0	0
yht.		23,5	24	17,5	16	9	4	6	5,5	8	14,5	13,5	4,5

LIITE 1 Pisteytykset tarkasteluyrityksille GRI-ohjeiston perusteella luodusta arviointi-instrumentista, vastuullisuusraportit 2019.

Pisteytykset tarkasteluyrityksille GRI-ohjeiston perusteella luodusta arviointi-instrumentista					
Vastuullisuusraportit 2020					
GRI-standardi	Spesifit aiheet	UPM-Kymmene	Stora Enso	Kone	Wärtsilä
GRI 201	201-1, 201-2, 201-3, 201-4	1	1	0,5	1
GRI 202	202-1, 202-2	0,5	0,5	0,5	1
GRI 203	203-1, 203-2	1	1	0	0
GRI 205	205-1, 205-2, 205-3	1	1	0,5	1
GRI 301	301-1, 301-2, 301-3	0,5	1	0,5	0,5
GRI 302	302-1, 302-2, 302-3, 302-4, 302-5	0,5	0,5	0,5	0,5
GRI 303 (2018)	303-1, 303-2, 303-3, 303-4, 303-5	1	0,5	0,5	0,5
GRI 304	304-1, 304-2, 304-3, 304-4	1	0,5	0	0
GRI 305	305-1, 305-2, 305-3, 305-4, 305-5, 305-6, 305-7	0,5	0,5	0,5	1
GRI 306	306-1, 306-2, 306-3, 306-4, 306-5	1	0,5	0,5	0,5
GRI 307	307-1	1	1	1	1
GRI 401	401-1, 401-2, 401-3	0,5	0,5	0,5	0,5
GRI 402	402-1	1	1	0	1
GRI 403 (2018)	403-1, 403-2, 403-3, 403-4, 403-5, 403-6, 403-7, 403-8, 403-9, 403-10	1	0,5	0,5	1
GRI 404	404-1, 404-2, 404-3	1	1	0,5	1
GRI 405	405-1, 405-2	1	1	0,5	0,5
GRI 406	406-1	1	1	0	1
GRI 407	407-1	1	1	0	0
GRI 408	408-1	1	1	0	0
GRI 409	409-1	1	1	0	0
GRI 410	410-1	0	1	0	0
GRI 411	411-1	1	1	0	0
GRI 412	412-1, 412-2, 412-3	1	1	1	0
GRI 413	413-1, 413-2	1	1	0	0
GRI 414	414-1, 414-2	1	0,5	0,5	0
GRI 415	415-1	1	1	0	1
GRI 416	416-1, 416-2	0,5	0,5	0,5	0,5
GRI 417	417-1, 417-2, 417-3	0,5	0,5	0	0,5
GRI 418	418-1	0	1	0	1
yht.		23,5	23,5	9	15

LIITE 2 Pisteytykset tarkasteluyrityksille GRI-ohjeiston perusteella luodusta arviointi-instrumentista, vastuullisuusraportit 2020.